

На основу члана 1. став (6), члана 5. став (1) тачка б) и члана 6. Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број 63/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Републике Српске и Влада Федерације Босне и Херцеговине з а к љ у ч у ј у

СПОРАЗУМ О УСВАЈАЊУ ДОКУМЕНТА ГЛОБАЛНИ ОКВИР ФИСКАЛНОГ БИЛАНСА И ПОЛИТИКА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА ПЕРИОД 2022-2024 ГОДИНЕ ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ВЛАДЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Извршавајући надлежности Фискалног савјета у Босни и Херцеговини установљених Законом,

У настојању да одржи континуитет унапређења координације фискалне политике у Босни и Херцеговини,

Уважавајући потребу хитног усвајања буџета на свим нивоима власти за 2022. годину,

У циљу испуњавања једне од основних надлежности Фискалног савјета у Босни и Херцеговини, те постизања макроекономске стабилности и фискалне одрживости свих нивоа власти, стране су сагласне о сљедећем:

I

Овим споразумом Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Републике Српске и Влада Федерације Босне и Херцеговине усвајају документ „Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2022 – 2024 године“, на који је дата сагласност на 14. сједници Фискалног савјета, одржаној 30.03.2022. године.

II

У документу Глобалног оквира фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини 2022-2024 године, утврђено је да ће оквир буџета институција Босне и Херцеговине износити како слиједи:

- за 2022. годину 1.073.600.000 КМ, уз издвајање прихода од индиректних пореза у износу од 865.500.000 КМ;
- за 2023. годину 1.073.900.000 КМ, уз издвајање прихода о индиректних пореза у износу од 865.800.000 КМ;
- за 2024. годину 1.074.100.000 КМ, уз издвајање прихода о индиректних пореза у износу од 866.000.000 КМ.

III

Документ „Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2022 – 2024 године“ је саставни дио овог Споразума.

Председавајући

Предсједник

Премијер

Савјета министара БиХ

Владе Републике Српске

Владе Федерације БиХ

Др Зоран Тегелтија

Др Радван Вишковић

Федил Новалић

Број: ФС 01-50-3-6-2/22

Број: 04.1.951/22

Број: 01-02-5-9/22

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФИСКАЛНИ САВЈЕТ

**ГЛОБАЛНИ ОКВИР ФИСКАЛНОГ
БИЛАНСА И ПОЛИТИКА
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
2022.-2024. ГОДИНА**

Март 2022. године

Листа скраћеница

БИХ - Босна и Херцеговина

ДЕП - Дирекција за економско планирање

ОМА - Одјељење за макроекономску анализу

ПДВ - Порез на додатну вриједност

ЈР - Јединствени рачун

УИНО - Управа за индиректно/индиректно опорезивање

РС - Република Српска

БД - Брчко Дистрикт

ДОБ - Документ оквирног буџета

DG ECFIN - Генерални директорат за економска и финансијска питања ЕУ

ЕУ - Европска унија

БДП - Бруто друштвени производ

EUROSTAT - Европски статистички уред

ЕЦБ - Европска централна банка

СРИ - Индекс потрошачких цијена

ММФ - Међународни монетарни фонд

ЕК - Европска комисија

CAR - Мјера адекватности капитала (банке)

НПЛ - Неквалитетни кредити

ЦББИХ - Централна банка БиХ

ТР - Текући рачун

UNCTAD - Уред Уједињених нација за трговину, инвестиције и развој

СДУ (ДСУ) - Директне стране инвестиције

ЦЕФТА - Средњоевропски уговор о слободној трговини

Садржај

РЕЗИМЕ	3
УВОД	4
МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ И ПРОЈЕКЦИЈЕ ЗА ПЕРИОД 2019.-2024. ГОДИНА	5
РЕАЛНИ СЕКТОР	6
ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА	9
ТРЖИШТЕ РАДА.....	11
ЦИЈЕНЕ.....	13
БАНКАРСКИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ.....	14
СПОЉНИ СЕКТОР.....	15
ДИРЕКТНЕ СТРАНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ.....	19
ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА ЗА ПЕРИОД 2021.-2024. ГОДИНА	21
ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА - ПРЕТПОСТАВКЕ	21
ТЕКУЋИ ТРЕНДОВИ НАПЛАТЕ ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА	22
ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА	38
ДЕП, РЕВИЗИЈА ПРОЈЕКЦИЈА МАКРОЕКОНОМСКИХ ПОКАЗАТЕЉА ЗА БиХ	46
ОМА, РЕВИЗИЈА ПРОЈЕКЦИЈА ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА	49
ФИСКАЛНИ ЦИЉЕВИ И ФИСКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ У БиХ	54
НИВО И СТРУКТУРА ЈАВНЕ ПОТРОШЊЕ	54
ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД ОКВИРА БУЏЕТА	54
ГОРЊЕ ГРАНИЦЕ ЗАДУЖЕЊА БУЏЕТА	61

Резиме

На основу анализе макроекономских кретања у БиХ у претходном периоду, као и сагледавања утицаја кључних унутрашњих и спољних фактора од којих зависи развој, предвиђа се да ће реална стопа раста БДП-а у периоду 2022.-2024. година износити 3,1%, 3,3% и 3,6%, респективно.

Пројекције прихода од индиректних пореза у БиХ за период 2022.-2024. година показују да ће нето износ за распоdjелу у 2022. години бити 5.873 милиона КМ, тј. да ће се повећати за 3,4% у односу на 2021. годину. У 2023. години предвиђа се раст средстава за распоdjелу од индиректних пореза од 3,5%, а у 2024. години даљи раст од 4,4%.

Наравно, не смијемо заборавити посљедице које трпи првенствено реални сектор, па тако и буџети свих нивоа власти у БиХ, као посљедица пандемије изазване вирусом корона. С тим у вези, са посебном резервом треба узети све наведене процјене и пројекције, које ће можда у неком моменту захтијевати и ревизију Глобалног оквира фискалног биланса и политика у БиХ за период 2022.-2024. година, а посебно његових кључних одредница.

Имајући у виду претходно наведено, а у складу са тренутним процјенама кретања прихода, уважавајући посебно сада нужност смањења укупне јавне потрошње у БиХ, те сагледавајући потребе и надлежности свих институција у БиХ, предвиђени износ средстава за финансирање институција БиХ, а који проистичу из прихода од индиректних пореза за 2022., 2023. и 2024. годину је на нивоу од 819,0 милиона КМ. Преостали износ прихода од индиректних пореза дијелит ће се у складу са важећим законским рјешењима.

Фискални циљ у БиХ за 2022. годину је континуирано повећање примарног суфицита, односно у 2022. години смањење примарног дефицита, исказаног у складу са Законом о Фискалном савјету БиХ, као разлика између текућих прихода и текућих расхода коригован за износ нето камате, који је у 2022. години планиран у износу 336,2 мил. КМ или 0,9% пројектованог БДП-а за 2022. годину.

Ниво јавне потрошње као удио у БДП у периоду 2022.-2024. година треба смањивати с циљем да она консолидовано на нивоу БиХ буде испод 40% БДП, а у посматраном периоду кретат ће се од 44,4% до 39,5% процијењеног БДП-а, респективно.

Горње границе задужења буџета у 2022. години, исказане као износ потребан за сервисирање укупних дугова или процент од БДП-а, у зависности од законског рјешења, предвиђају се у оквирима које прописују закони којима је регулисано задуживање за сваки од нивоа власти.

Документ Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2022.-2024. година израђен је на основу Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број: 63/08), којим је дефинисан садржај документа. У вези с тим документ садржи све потребне елементе који су носитељима фискалне политике у Босни и Херцеговини неопходни за израду њихових докумената оквирних буџета за период 2022.-2024. година, као и годишњег буџета за 2022. годину. Ти елементи су: фискални циљеви дефинисани као примарна фискални биланс (примарни суфицит или примарни дефицит), пројекције укупних индиректних пореза засноване на макроекономским пројекцијама и њихова расподела за наредну фискалну годину, као и горње границе задужења.

Наведени елементи, чије усаглашавање представља основну претпоставку за буџетско планирање носитеља фискалних политика у БиХ, чине суштину фискалне координације у БиХ. Без њиховог усаглашавања није могућа координација фискалних политика и очување фискалне стабилности, како појединих фискалних суверенитета, тако и Босне и Херцеговине као цјелине.

Прво поглавље документа односи се на анализу и трендове макроекономских кретања у БиХ, које је израдила Дирекција за економско планирање БиХ (ДЕП). У првом дијелу дате су пројекције основних макроекономских индикатора, с посебним фокусом на оне макроекономске величине које непосредно утичу на елементе фискалне политике, прије свега на висину јавних прихода.

У другом дијелу извршена је анализа висине и структуре прихода од индиректних пореза и дате су њихове пројекције за наредне три године, што је израдило Одјељење за макроекономску анализу Управног одбора Управе за индиректно опорезивање БиХ (ОМА). Како се ови приходи дијеле између више фискалних субјеката у БиХ, у овом дијелу дати су и елементи расподеле прихода од индиректних пореза, полазећи од постојећих прописа којима се регулише ово подручје у БиХ.

Трећи дио документа односи се на фискалне циљеве буџета институција БиХ, Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ. Овдје су такође обрађени и основни елементи фискалних политика, као што су: ниво јавне потрошње и политика јавног задуживања.

Макроекономски показатељи и пројекције за период 2019.-2024. година

У сљедећој табели дате су процјена и пројекције макроекономских показатеља БиХ за период 2019.-2024. година, које су полазни основ за пројекције укупних индиректних пореза.

Табела 1.1. Макроекономски показатељи за период 2019.-2024. година

Индикатор	Званични подаци		Пројекције			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Номинални БДП у мил КМ	36.527	35.436	36.806	38.447	40.094	41.907
Номинални раст у %	4,6	-3,0	3,9	4,5	4,3	4,5
БДП дефлатор (претходна година = 100)	101,8	100,2	100,8	101,0	100,7	100,8
Реални БДП у мил КМ (претходна година = 100)	35.885	35.359	36.520	38.051	39.803	41.577
Реални раст у %	2,8	-3,2	3,1	3,4	3,5	3,7
Инфлација мјерена индексом потрошачких цијена у %	0,6	-1	1,1	0,9	0,8	1
Потрошња у мил КМ	32.809	32.360	33.205	34.174	35.085	36.120
Реални раст у %	2,0	-1,8	1,7	1,7	1,5	1,6
Владина потрошња у мил КМ	6.862	7.129	7.272	7.504	7.744	7.992
Реални раст у %	0,9	1,3	1,3	0,7	0,7	0,7
Приватна потрошња у мил КМ	25.947	25.232	25.934	26.670	27.341	28.127
Реални раст у %	2,3	-2,6	1,9	2,0	1,7	1,8
Инвестиције (бруто) у стална средства у мил КМ	8.129	7.779	8.252	8.916	9.664	10.624
Реални раст у %	5,8	-3,0	4,8	7,0	6,9	7,9
Владине инвестиције у мил КМ	929	1.674	1.719	1.939	2.130	2.449
Реални раст у %	7,2	82,6	1,2	10,8	7,6	11,7
Приватне инвестиције у мил КМ	7.200	6.105	6.532	6.976	7.535	8.175
Реални раст у %	5,7	-14,0	5,8	6,1	6,7	6,8
Увоз у мил КМ	19.492	16.601	18.594	19.915	21.326	23.119
Номинални раст у %	1,7	-14,8	12,0	7,1	7,1	8,4
Реални раст у %	1,3	-13,6	10,1	4,6	4,1	4,8
Извоз у мил КМ	14.320	11.820	13.928	15.238	16.635	18.280
Номинални раст у %	0,5	-17,5	17,8	9,4	9,2	9,9
Реални раст у %	0,4	-16,2	16,0	6,7	6,9	7,4
Национална бруто штедња у % БДП-а	21,4	19,6	20,2	20,8	21,6	22,4
Биланс текућег рачуна у мил КМ	-1.087	-1.090	-844	-950	-1.032	-1.223
Раст у %	-1,5	-15,4	-7,8	12,5	8,7	18,5
Биланс текућег рачуна у % БДП-а	-3,0	-2,6	-2,3	-2,5	-2,6	-2,9

Извор: Дирекција за економско планирање БиХ (ДЕП БиХ)

Кретања БДП-а у 2020. години и процјена кретања за 2021. годину.

2020. годину како у здравственом тако и у економском смислу у потпуности је обиљежила глобална пандемија вируса Covid-19. Економска криза узрокована ширењем Covida 19 и увођењем такозваних закључавања економија „лоцкдаун-а“ у Босни и Херцеговини се манифестовала на идентичан начин као и у остатку свијета, истовременим падом домаће (приватна потрошња и инвестиције) и извозне тражње (спољнотрговинска размјена). Тако је Босна и Херцеговина према службеним подацима БХАС-а у 2020. години забиљежила реални пад БДП-а од 3,2% у односу на претходну годину.¹ Ако се пажљивије посматра структура пада БДП-а у земљи може се закључити да је исти посљедица пада приватне потрошње од 2,6% (допринос расту БДП-а -1,9 п.п.) и приватних инвестиција од 14% (допринос расту БДП-а -2,8 п.п.) у односу на претходну годину. С друге стране, услјед фискалне експанзије (програми помоћи здравству и привреди) током 2020. године дошло је до повећања јавне потрошње од 1,3% (допринос расту БДП-а 0,2 п.п.), док је у оквиру јавних инвестиција регистрована двоцифрена стопа раста, а допринос истих, економском расту износио је изненађујућих 2,1 п.п. Током 2020. године услјед ширења глобалне пандемије вируса Covid-19 укупна спољнотрговинска размјена (робе+услуге) је смањена за преко 5 милијарди КМ што представља смањење од око 15% у односу на претходну годину. Реални пад укупног извоза износио је 16,2%, док је увоз смањен за 13,6% у поређењу са претходном годином. Овакав тренд кретања извоза и увоза резултовао је смањењем спољнотрговинског дефицита од око 7%, тако да је допринос истог у економском расту током претходне године био благо позитиван.

Међутим, већ почетком 2021. године поступна стабилизација епидемиолошких прилика прије свега у свијету, па дијелом и у Босни и Херцеговини резултовали су дјелимичним опоравком привредне активности. Наиме, поступена отварања и опоравак прије свега извозних тржишта (земље ЕУ) побољшале су тражњу за бх. производима. Овоме свакако треба придодати и новонастале пост-ковид околности пословања (покидани ланци снабдијевања европских индустрија) што је засигурно допринијело побољшању пословања извозно оријентисаних компанија у Босни и Херцеговини, односно бх. робног извоза. Овај помало неочекиван, али прилично снажан опоравак у производно-извозном сектору представљао је кључно упориште оствареног економског раста у Босни и Херцеговини у К1 од 1,5% у односу на исто период претходне године. Наиме, посматрано по компонентама, најзначајније повећања, а самим тим и допринос економском расту забиљежен је у оквиру нето извоза и износио 11,0% (3,3 п.п), затим финалне потрошње 1,2% (1,1 п.п.), док су инвестиције забиљежиле пад од 12% и имале негативан допринос економском расту од скоро 3 п.п. На бази ових тренутно расположивих података из националних рачуна из К1 2021. године и одређених краткорочних статистичких показатеља за период јануар-јули текуће године може се закључити да је протеклих неколико мјесеци дошло до осјетнијег јачања економског раста у земљи. Наиме, поред повећања производње у оквиру прерађивачке индустрије од око 15% и извоза роба од преко 30% у периоду јануар-јули 2021. године регистрован је и раст робног увоза од преко 20%. Ово повећање робног увоза на имплицитан начин указује да је током К2 2021. године дошло и до осјетнијег опоравка домаће тражње прије свега приватне потрошње и у мањој мјери инвестиција² које су заједно током претходних година представљале кључни ослонац економског раста у земљи. Иако службени подаци из националних рачуна за К2 2021. године нису били расположиви за употребу, одређени краткорочни статистички показатељи на имплицитан начин указују на поступни опоравак приватне потрошње у Босни и Херцеговини. Наиме, број запослених на крају јуна је скоро достигао ниво пред-ковид периода, као и реално повећања плата од око 3,6% што уз очекивани раст дознака грађана из иностранства од преко 10%, упркос инфлаторним притисцима указује на могуће повећање расположивог дохотка грађана као кључне детерминанте приватне потрошње. Поред овога, поједини подаци из домена јавних

¹ Агенција за статистику Босне и Херцеговине, Саопштење, „Статистика националних рачуна – (расходовни приступ) подаци за 2020. годину“, Септембар, 2021. године.

² Службени подаци о кретањима инвестиција у К2 2021. године нису били доступни па је ова претпоставка заснована на основу показатеља о извршеним грађевинским радовима у К2 који су увећани за свега 2,6% у односу на претходну годину.

финансија на неки начин указују на јачање укупне привредне активности у земљи, нарочито се то односи на домаћу тражњу. Наиме, наплата укупних јавних прихода у првих 7 мјесеци 2021. године увећана је за 11,5% при чему је раст индиректних пореза износио преко 10% у оквиру којих су приходи по основу ПДВ-а увећани за око 13% у односу на исти период претходне године. Ранији извјештаји су потврдили да спољно окружење представља веома важну ако не и најважнију структуралну одредницу када су у питању економска кретања у Босни и Херцеговини, који је ове године додатно условљен развојем епидемиолошких прилика. У складу са тим, развој епидемиолошке ситуације везано за нове сојеве вируса Covid-19, степен имунизације становништва и тренд привредних кретања у спољном окружењу (ЕУ и регија) у великој мјери ће одредити и економска кретања у 2021. години. Побољшана епидемиолошка ситуација у земљама које су чланице ЕУ у посљедњих неколико мјесеци резултовала је побољшањем пројекција економског раста од стране ЕК. Наиме, према посљедњим расположивим пројекција DG ECFIN-а (*Summer 2021. Economic Forecasts*) из јула у земљама ЕУ у 2021. години очекује се реални раст БДП-а од 4,8%.³ Посматрано по земљама које су како главни спољнотрговински партнери, тако и инвеститори у Босни и Херцеговини, очекиване стопе економског раста износе: Њемачка 3,6%, Италија 5,0%, Аустрија 3,8%, Хрватска 5,4% и Словенија 5,7%. Под претпоставком остваривања ових стопа раста у земљама ЕУ, те уз предуслов повољне епидемиолошке ситуације која је везана за Covid-19 према пројекцијама ДЕП-а БиХ у Босни и Херцеговини се може очекивати поступни економски опоравак у односу на претходну годину.⁴ У складу са томе, према пројекцијама ДЕП-а БиХ услијед побољшања привредне активности у главним трговинским партнерима и јачању извозне тражње очекује се да би Босна и Херцеговина на крају 2021. године могла остварити раст укупног извоза од око 16% у реалном смислу. С друге стране, очекивани раст увоза у 2021. години износи око 10% што би у коначници могло резултовати благим смањењем спољнотрговинског биланса за око 4,4%. Ова стабилизација прилика у спољном сектору поступно би се одразила на остале сегменте домаћег привреде као што су производња, потрошња, запосленост и инвестиције. Очекивана стабилизација производње и поступни опоравак запослености, те повећање прилива дознака грађана из иностранства би требали подстаћи приватну потрошњу у Босни и Херцеговини у оквиру које се очекује раст од 1,9% у реалном смислу. С друге стране, борба са пандемијом Covid-19 у Босни и Херцеговини захтијеваће наставак подршке како здравственом и социјалном сектору, тако и директну подршку привреди што би могло довести до повећања јавне потрошње од минимално 1,3% у односу на претходну годину. Присутна неизвјесност како на домаћем тако и на иностраном тржишту, смањени извори финансирања могли би пролонгирати планирана инвестицијска улагања, тако да се у Босни и Херцеговини у 2021. години може очекивати тек блажи раст бруто инвестиција у стална средства до 5% у односу на претходну годину. Неизвјесност везана за глобалну пандемију вируса Covid-19 у земљи, низак степен имунизације становништва и институционални капацитет у процесу доношења одлука у Босни и Херцеговини могли би представљати изазов када је у питању економски опоравак у другој половини 2021. године. Потпуна стабилизација и снажнији економски опоравак у земљи условљен је ефикаснијим дјеловањем у борби против пандемије Covid-19, материјализацијом претпоставки економских кретања у окружењу и учинковитијим дјеловањем надлежних институција у процесу креирања и имплементације економских политика у Босни и Херцеговини. Имајући у виду све наведене околности и ефект ниске основице из претходне године у Босни и Херцеговини у 2021. години може се очекивати реални раст БДП од 3,1% у односу на претходну годину.

Пројекција економских кретања за период 2022.-2024. година

Кључно упориште за економска кретања у Босни и Херцеговини у периоду 2022.-2024. година представљаће развој ситуације везано за Covid-19, кретања привредне активности у екстерном окружењу, као и допринос интерних динамика у креирању економског раста. Референтне међународне институције у свијету као што су ММФ -Међународни Монетарни Фонд, Свјетска Банка и Европска Комисија у својим документима повратак економске активности на преткризни ниво предвиђају у 2022. години. Тако се према посљедњим расположивим пројекцијама ЕК за земље ЕУ у 2022. години очекује

---

³ DG ECFIN, Summer 2021 Economic Forecasts: Reopening Fuels Recovery, July 2021.

⁴ Пројекције ДЕП БиХ, септембар 2021. године

економски раст од 4,5% што дјелује прилично оптимистично у овом моменту. Када су у питању главни трговински партнери Босне и Херцеговине, пројигциране стопе економског раста у 2022. години износе: Њемачка 4,6%, Италија 4,2%, Аустрија 4,5%, Хрватска 5,9% и Словенија 5,0%. С тим у вези, пројигције ДЕП-а за средњорочни временски период главно упориште имају у пројигцијама наведених међународних институција и засноване су на претпоставци побољшања привредне активности у спољном окружењу, што би стабилизовало економске прилике и подстакло економски раст у овом периоду. Осим овог побољшања у спољном окружењу, јако битан предуслов за опоравак економског раста у земљи током овог периода представљаће и институционални капацитет земље у провођењу структурних реформи како би се ојачао допринос интерних динамика у креирању истог. Под претпоставком материјализације наведених околности према пројигцијама ДЕП-а у периоду 2022.-2024. година у Босни и Херцеговини се очекује нешто снажнији економски опоравак са просјечном стопом економског раста од око 3,5% на годишњој нивоу (2022: 3,4%, 2023: 3,5% и 2024: 3,7%). Претпоставља се да би кључни ослонац економског раста током овог периода требала представљати домаћа тражња кроз повећање приватне потрошње и инвестиција. Наиме, повећање укупне економске активности у земљи уз очекивано повећање индустријске производње и грађевинских радова праћено повећањем броја запослених и прихода од извоза (роба и услуга) требало би резултовати повећањем расположивог дохотка грађана, а самим тим и повећањем приватне потрошње која ће као и претходних година представљати кључни ослонац економског раста. Тако се у периоду 2022.-2024. године очекује просјечна стопа раста приватне потрошње од 1,8% (2022: 2,0%, 2023: 1,7%, 2024: 1,8%). С друге стране, имајући у виду високунивојавне потрошње у оквиру БДП-а у Босни и Херцеговини и напоре који се улажу кроз процес фискалне консолидације у Босни и Херцеговини током овог периода очекује се поступна стабилизација јавних финансија кроз смањење јавних расхода и истовремено повећање јавних прихода како би се ограничио раст јавне потрошње. Значајно оптерећење када су у питању јавне финансије у Босни и Херцеговини могло би представљати врло извјесно повећање јавног дуга који је директна посљедица Covid-19и бит ће видљивија у средњем року. Тако се у периоду 2022.-2024. година очекује уједначен раст јавне потрошње од 0,7% на годишњем нивоу. Ако се има у виду да би током овог периода пројигцирана стопа економског раста била виша у односу на раст јавне потрошње, удио исте у БДП-у би се дјелимично смањео на испод 20% на крају 2024. године. У овом временском периоду очекује се да би мјерама фискалне политике дио средстава из текуће потрошње требао бити канализиран у сврху јачања инвестицијске потрошње у Босни и Херцеговини. Самим тим, уз побољшање пословног амбијента, инвестиције би за разлику од претходних година могле имати значајнији раст, а самим тим и већи допринос у очекиваном расту БДП-а. У периоду 2022.-2024. године у Босни и Херцеговини се очекује повећање бруто инвестиција у стална средства по просјечној годишњој стопи раста од око 7,3% (2022: 7,0%, 2023: 6,9%, 2024: 7,9%). У овом временском оквиру поред повећања приватних инвестиција које чине већински дио укупних инвестиција (око 80% укупних инвестиција) као што је то и раније наведено, очекује се и значајнији допринос јавних инвестиција. Сматра се да би напредак у процесу европских интеграција, у комбинацији са унапређењем пословног окружења кроз реформске процесе могло повећати интерес како домаћих тако и страних инвеститора за инвестицијска улагања у Босну и Херцеговину. С друге стране, обзиром на структуру и позицију економије Босне и Херцеговине, сматра се да ће јавне инвестиције представљати нешто важнију полуку за потицање економског раста у средњем року. Пројигци у оквиру изградње путне инфраструктуре и енергетски пројигци, као и расположивост средстава код међународних финансијских институција би уз адекватну и правовремену имплементацију истих могли резултовати годишњим повећањем јавних инвестиција од око 10%, за период 2022.-2024. година. Тако би у средњорочном временском оквиру удио јавних инвестиција у оквиру БДП-а у Босни и Херцеговини био повећан на око 5% БДП-а. Стабилно екстерно окружење уз унапријеђење индустријске базе и подизање конкурентности у земљи представљају предуслов побољшања спољнотрговинске размјене са свијетом. Само под условом материјализације наведених екстерних претпоставки у периоду 2022.-2024. године може се очекивати пораст спољнотрговинске размјене са свијетом. У том случају у Босни и Херцеговини се може очекивати просјечни годишњи раст извоза од 7% при чему би пројигцирани раст роба и услуга био прилично уједначен. Тако би током овог периода захваљујући овом извозном расту удио извоза у БДП-у био повећан на око 44% на крају 2024. године. С друге стране, очекује се да би се увоз у овом временском периоду требао кретати по нешто споријој годишњој стопи раста од 4,5%. Током овог периода очекује се прилично избалансиран раст увоза роба и раст увоза услуга. Посљедица оваквог кретања увозног раста била би стабилизација удјела увоза у БДП-у на око 55% БДП-а на крају 2024. године. Нешто снажнији раст извоза у односу на раст увоза у средњем року би резултовао

поступном стабилизацијом спољнотрговинске билансе као удио у БДП-у на око 12%, односно благо позитивним доприносом економском расту, док би покривеност увоза извозом закључно са 2024. годином требала износити скоро 80%.

Ризици

Ризици за остваривање наведених пројекција су углавном негативни и могу се класификовати у двије групе (спољни и унутрашњи), при чему су спољни ризици доста извјеснији и утицајнији на кретање економског раста у Босни и Херцеговини. Поред чињенице да су расположиви извјештаји међународних институција наговјештавају опоравак економске активности у екстерном окружењу, присутност глобалне епидемије вируса Covid-2019 и нови сојеви вируса представљају примарни ризик по реализацију ових пројекција из основног сценарија. Потребно је имати у виду да је током претходних година екстерно окружење (прије свега земље ЕУ) кроз трговинске и капиталне токове представљали су главну структуралну одредницу већине економских кретања у Босни и Херцеговини. Висок ниво трговинске интеграције (концентрације) уз недовољно диверзифицирану извозну понуду за земљу као што је Босна и Херцеговина може представљати и потенцијални извор ризика по економска кретања у средњем року. Наиме, евентуално продужавање Covid-19 кризе и додатно слабљење привредне активности у земљама ЕУ, што се понајвише односи на земље попут Њемачке и Италије директно би се одразило на економски раст како у 2021. години, тако и током цјелокупног програмског периода. Наиме, погоршање економских прилика у спољном окружењу врло вјероватно би угрозило претпоставке за економски опоравак из основног сценарија. С друге стране, ова догађања у међународном окружењу би успорила и продужила планирани економски опоравак земље у средњем року. Претпоставка је да би Босна и Херцеговина доста теже остварила економски раст од времена прије избијања пандемије Covid -19 (око 3% на годишњој нивоу), а приближавање потенцијалној нивоу БДП-а би било пролонгирано. Услијед високог нивоа трговинске интеграције са земљама ЕУ, нижи ниво извозне тражње довео би до споријег опоравка извоза, нижег нивоа производње и самим тим би погодио агрегатну понуду Босне и Херцеговине. С друге стране, слабљење економске активности у екстерном окружењу несумњиво би довело до споријег опоравка домаће агрегатне тражње, јер би нижи ниво производње успорио планирана повећања запослености и плата, што би уз слабији прилив дознака грађана из иностранства ослабило расположиви доходак грађана односно приватну потрошњу. Нижи ниво укупне привредне активности у земљи би несумњиво довео до успоравања очекиваних инвестицијских улагања како приватног тако и јавног сектора.

С друге стране, пријетњу реализацији пројекција из основног сценарија представљају и унутрашњи изазови односно унутрашњи ризици у Босни и Херцеговини. Унутрашње ризике представљају сложен систем доношења одлука и спор темпо провођења структуралних реформи у земљи. Евентуална кашњења у имплементацији интервентних мјера услијед пандемије Covid-19и као и провођењу општих структуралних реформи могло би се негативно одразити на укупни економски раст. Парцијално провођење програмом предвиђених структуралних реформи (пословно окружење, тржишта рада, образовања, тржишта енергије, промета и социјалне заштите), као и миграције младог и образованог становништва несумњиво би резултовало смањењем продуктивности и споријим растом БДП-а од пројектованог у основном сценарију.

Индустријска производња

Преглед кретања физичког обима индустријске производње за 2020. годину

Расположиви статистички подаци указују на то да је тренд слабљења физичког обима индустријске производње био присутан и прије избијања глобале пандемије вируса Covid-19. Наиме, Босна и Херцеговина је на крају 2019. године забиљежила пад физичког обима индустријске производње од 5,5%. Овај пад физичког обима индустријске производње у условима релативно повољног међународног економског окружења посљедица је вишегодишњих изазова у структури саме индустријске производње Босне и Херцеговине. Ширење глобалне пандемије вируса Covid-19 у 2020. години и погоршање економских прилика на извозним тржиштима имало је додатни негативан утицај на кретање индустријске производње у Босни и Херцеговини. Тако је према подацима БХАС-а у 2020.

години Босна и Херцеговина остварила пад физичког обима индустријске производње од 6,2% у односу на претходну годину.⁵ Секторски посматрано, најзначајнији пад производње регистрован је у оквиру прерађивачке индустрије и износио је 7,6%, што не изненађује обзиром да је иста у великој мјери извозно оријентисана. Поред прерађивачке индустрије, пад производње забиљежен је и у сектору за производњу електричне енергије који је износио 5%, као и производња у сектору рударства стагнирала гдје је забиљежен пад производње од 1,1%.

Претпоставке кретања индустријске производње за 2021. годину

Тренд кретања индустријске производње у Босни и Херцеговини у 2021. години тренутно је врло тешко предвидјети с обзиром на то да је иста и током претходне године показала видљиве слабости које су се манифестовале осцилацијама физичког обима производње. Међутим, већ у првој половини 2021. године помало неочекивано дошло је до побољшања у оквиру индустријске производње у Босни и Херцеговини. Наиме, према прелиминарним подацима БХАС-а за период јануар-јули 2021. године Босна и Херцеговина је забиљежила раст физичког обима индустријске производње од 12,2% у односу на исто период претходне године.⁶ Имајући у виду присуство глобалне пандемије вируса Covid-19, овај пораст физичког обима индустријске производње дјелује охрабрујуће, међутим исто тако потребно је имати у виду ефекат ниске основице из претходне године који је омогућио овако високу стопу раста. Секторски посматрано најзначајнији доприноси расту укупне индустријске производње остварени су у оквиру прерађивачке индустрије и сектора за производњу електричне енергије гдје су регистрована повећања производње од око 15%, док је с друге стране у оквиру рударства забиљежен пад производње од око 5% у односу на исти период претходне године. Овдје вриједи истаћи да се осјетан напредак у оквиру индустријске производње у Босни и Херцеговини, а нарочито у оквиру прерађивачке индустрије, може довести у везу са новонасталим околностима због ширења вируса Covid-19. Наиме, ширење глобалне пандемије вируса Covid-19 довео је до прекида глобалних ланаца снабдијевања европских индустрија, нарочито се то односи на снабдијевање са индустријским инпутима из Кине. Ово је понајвише помогло добављачима из земаља Централне и Источне Европе, Турске па у одређеној мјери и производима и извозницима из Босне и Херцеговине и земаља регије. Имајући у виду раније наведена међународна кретања и структуралну композицију индустријске производње, само под претпоставком опоравка привредне активности у главним трговинским партнерима у другој половини 2021. године може се очекивати додатна стабилизација и раст индустријске производње у Босни и Херцеговини.

Претпоставке кретања индустријске производње за период 2022.-2024. година

Кретање физичког обима индустријске производње у средњем року углавном ће зависити од привредних кретања на тржиштима главних трговинских партнера као што је то био случај и у досадашњем периоду. Уколико посљедице новонасталих околности (пандемија Covid-19) буду саниране у краћем року током овог периода у Босни и Херцеговини се може очекивати осјетнији економски напредак у оквиру којег би догађања у индустријској производњи требала имати централну улогу. Иако је у овом моменту то врло тешко потврдити, одређена истраживања референтних међународних институција наговјештавају како новонастале околности услијед ширења глобалне пандемије вируса Covid-19 могле имати чак позитиван утицај на индустријску структуру земаља Западног Балкана у пост-Ковид периоду. Наиме, прекид глобалних ланаца снабдијевања услијед ширења глобалне пандемије вируса Covid-19 у први план је избацило појам „*near-shoring*“ односно пресељење производних активности са далеког истока на подручја земаља која се налазе доста ближе ЕУ. У том смислу се очекује да би дио производње могао бити премјештен у регију земаља Западног

---

⁵Агенција за статистику Босне и Херцеговине, Саопштење, „Индекс обима индустријске производње у Босни и Херцеговини за децембар 2020. године-претходни подаци“, 28.01.2021. године.

⁶Агенција за статистику Босне и Херцеговине, Саопштење, „Индекс обима индустријске производње у Босни и Херцеговини за јули 2021. године-претходни подаци“, 25.08.2021. године.

Балкана. Најновија студија референтног института WIIW указује на то да превасходно њемачке компаније су већ подuzeле одређене кораке на премјештању производње на територију регије.⁷ Поред повољних екстерних прилика у овом средњорочном временском оквиру се очекује и значајнији утицај интерних динамика у функцији јачања индустријске производње у Босни и Херцеговини. Наиме, током овог периода очекује се да би реформске мјере на унапрјеђењу пословног амбијента које проводе надлежне институције у Босни и Херцеговини требале добити мјерљиве резултате. Побољшање пословног амбијента требало би резултовати повећањем инвестицијских улагања (домаћих и иностраних), већу искориштеност постојећих и покретање нових капацитета, повећање броја запослених и јачање конкурентске позиције произвођача у Босни и Херцеговини како на домаћем тако и на иностраним тржиштима. Имајући у виду све наведене околности током овог периода очекује се да би Босна и Херцеговина у периоду 2022.-2024. година требала остваривати нешто више стопе раста физичког обима индустријске производње.

Ризици

Технолошка структура и висок ниво извозне оријентације индустријске производње у Босни и Херцеговини, нарочито прерађивачке индустрије истовремено је чини подложном економским кретањима у међународном економском окружењу. Евентуално пролонгирање економског опоравка у главним трговинским партнерима негативно би се одразило на физички обим, запосленост, инвестицијска улагања и продуктивност у оквиру индустријског сектора у Босни и Херцеговини. Слабији економски опоравак главних трговинских партнера, захтјевно пословно окружење, као и низак степен имплементације реформи тржишта производа (дигитална трансформација, истраживање, развој и иновације) могли би представљати оптерећење и успорити планирани опоравак индустријске производње у Босни и Херцеговини у средњем року.

Тржиште рада

Тржиште рада – 2020. година

Просјечан број запослених лица у периоду јануар-децембар 2020. године износио је око 813,1⁸ хиљада и мањи је за 1% у односу на 2019. годину. Најзначајније смањење броја запослених лица у 2020. години било је у подручју дјелатности прерађивачке индустрије, дјелатности трговине на велико и мало, те дјелатности пружања смјештаја те припреме и услуживања хране (хотелијерства и угоститељства). Уз смањење броја запослених лица, просјечан број регистрованих незапослених лица у периоду јануар-децембар 2020. године износио је око 415,2 хиљада и већи је за 1% g/g. Анкетна стопа незапослености за 2020. годину износила је 15,9%. Просјечна нето плата у 2020. години износила је 956 КМ уз номинални раст од 3,8% у односу на 2019. годину уз бржи реални раст (4,8%) због дефлације од 1%.

Тржиште рада – пројекције 2021.-2024. године

У првом полугодишту 2021. године дошло је до поступне стабилизације на тржишту рада. Просјечан број запослених лица у периоду јануар-јуни 2021. године је износио око 814,5⁹ хиљада и није се мијењао у односу на исти период прошле године. Према подручјима дјелатности, најзначајније смањење броја запослених лица било је у подручју дјелатности трговине, угоститељства и хотелијерства. С друге стране, најзначајније повећање броја запослених лица било је у подручју дјелатности информација и комуникација и дјелатности здравствене и социјалне заштите. Раст укупног броја запослених лица се позитивно одразио на смањење броја регистрованих незапослених лица. У

⁷ Детаљније погледати студију WIIW-a“ Getting Stronger After Covid 19: Nearshoring Potential in the Western Balkans“ <https://wiiw.ac.at/getting-stronger-after-covid-19-nearshoring-potential-in-the-western-balkans-dlp-5814.pdf>, May 2021.

⁸ Ревидирани, коначни податак.

⁹ Привремени податак.

периоду јануар-јуни 2021./јануар-јуни 2020. број регистрованих незапослених лица у Босни и Херцеговини је мањи за 1,8% g/g и износи 404,1 хиљада. Анкетна стопа незапослености у К1 2021. године износила је 19,1%.¹⁰ У периоду сјечај-јуни 2021./сјечањ-јуни 2020. просјечна нето плата номинално је увећана за 3,7% и износила је 980 КМ. Узимајући у обзир минималан раст цијена од 0,1% у посматраном периоду, реални раст нето плате био је готово једнак као и номинални раст (3,6%). На основу наведених догађања у првом полугодишту 2021. године може се очекивати умјерен раст броја запослених лица до краја 2021. године око 0,5% g/g). У домену плата, номинална стопа раста нето плате би до краја године могла износити око 4% g/g.

Догађања на тржишту рада су значајно детерминирана пословним окружењем као и дужином трајања пандемије COVID-19. Због тога, као и ранијих година, припрема основног сценарија за индикаторе на тржишту рада у периоду 2022.-2024. године базирана је на претпостављеном економском расту односно на његовим компонентама (ниво потражње, трговине, инвестиција). Поред тога, узета су обзир и расположива економска предвиђања и анализе релевантних међународних институција.

Према пројекцијама ЕЦБ (септембар 2021. године) у еврозони у 2022. години се предвиђа раст броја запослених од 1,2%, што је знатно бржа стопа раста у односу на претходну годину. Истовремено стопа незапослености у еврозони би могла бити нешто нижа у односу на претходну годину и износити 7,7%. Међутим, споменута стопа незапослености и даље ће бити виша у односу на годину непосредно прије појаве пандемије. ЕЦБ сматра да би стопа незапослености тек у 2023. години у еврозони могла бити нижа у односу на период непосредно прије пандемије¹¹ и износила би око 7,3%.

У Босни и Херцеговини у 2022. години према пројекцијама ДЕП-а се очекује бржи економски раст од 3,4% g/g. Наведени економски раст би се требао позитивно одразити на број запослених лица нарочито у секторима који су и претходних година запошљавали највише лица у Босни и Херцеговини. Генерално, бољи пословни амбијент у подручју индустрије, трговине као и појединих услужних дјелатности позитивно би се могли одразити на број запослених лица. Узимајући у обзир поступни опоравак реалног сектора, очекује се да би допринос расту броја запослених могао бити скромнији у јавном¹² сектору у односу на остала подручја дјелатности. У Босни и Херцеговини у периоду 2022.-2024. године се предвиђа увећање обима потражње, инвестиција и трговине, што би требало имати позитиван утицај на креирање нових радних мјеста и увећање просјечних нето плата. Уз бољу пословну климу, како у Босни и Херцеговини тако и у окружењу и земљама ЕУ, очекује се повећање броја запослених лица у периоду 2022.-2024. године око 1,3%-1,6% g/g уз истовремено смањење броја незапослених лица, али и наставак увећања нето плата око 2-3% g/g. Ипак, битно је узети у обзир ризике¹³ за остварење ове пројекције који би могли утицати на претпостављени раст запослених лица као и плата у Босни и Херцеговини. Засигурно ће епидемиолошка ситуација и цјелокупни пословни амбијент детерминисати кретање броја запослених лица као и нето плате.

Ризици

Постоји неколико ризика који одређују представљене пројекције за тржиште рада. Пословно окружење у Босни и Херцеговини, као и сусједним земљама и ЕУ има значајан утицај на тржиште рада. Посебно је битно истаћи неизвјесност трајања пандемије COVID-19, по питању здравствених фактора (вакцинисање становништва) и пословног амбијента, што би могло додатно успорити економску активност Босне и Херцеговине, а тиме и одложити опоравак тржишта рада. Уз спорији економски раст, мањи обим инвестиција, трговине и уопште лошије услове пословања, раст броја запослених лица

¹⁰ У периоду израде документа су били расположиви подаци за К1. У 2021. години Анкета о радној снази у Босни и Херцеговини се проводи континуирано према новој, редизајнираној методологији усклађеној са новом Регулацивом Европског парламента и Савјета, која је ступила на снагу 1. јануара 2021. године. Због преласка на нову, редизајнирану методологију Анкете о радној снази у 2021. години дошло је до прекида серије података. Резултати Анкете о радној снази 2021. године нису упоредиви са резултатима континуиране Анкете о радној снази 2020. године и резултатима годишњих анкета о радној снази проведених у периоду од 2006. до 2019. године.

¹¹ Поређења ради, у 2019. години стопа незапослености у еврозони је износила 7,5%.

¹² У анализи се мисли на дјелатности јавне управе, здравства и образовања.

¹³ Од наведених ризика ће зависти да ли ће стопе раста броја запослених лица и нето плата бити бржа или спорија од претпостављених у основном сценарију.

као и плата би могао бити нижи претпостављеног у основном сценарију. Успорена пословна активност компанија би могла отежати и одложити креирање нових радних мјеста, а стопа незапослености би могла остати и даље висока. Поред неизвјесности које носи пандемија, смањење радне снаге (кроз миграције) и обим имплементације структурних реформи у наредном периоду такође би могао значајно одредити кретање основних индикатора тржишта рада.

Цијене

Цијене – 2020. година

У Босни и Херцеговини у периоду јануар-децембар 2020./јануар-децембар 2019. регистрована је дефлација од 1%. Смањење цијена забиљежено је у одјељцима одјеће и обуће, намјештаја, кућних уређаја и редовног одржавања куће, одјељку становања, воде, ел. енергије, плина и других енергената као и одјељку превоза. Цијене у одјељку превоза смањене су за 8,6% g/g у посматраном периоду. Ниже цијене сирове нафте и нафтних деривата детерминирале су цијене у одјељку превоза. Цијене у одјељку одјеће и обуће су ниже за 10% g/g и овај одјељак континуирано врши значајан вишегодишњи дефлаторни притисак на укупни ниво цијена. Цијене у одјељку намјештаја, кућних уређаја и редовног одржавања куће биле су ниже за 1,1% g/g, а цијене у одјељку становања, воде, ел. енергије, плина и других енергената су смањене за 0,4% g/g у посматраном периоду (смањење цијена текућих горива). Најбржи раст цијена од 4,5% g/g био је у одјељку алкохолних пића и дувана због повећања цијена цигарета и дувана у 2020. години.

Цијене – пројекције 2021.-2024. године

Након дефлације, у Босни и Херцеговини у 2021. години је регистрован раст цијена. Инфлација мјерена индексом потрошачких цијена у периоду јануар-јули 2021. године је износила 0,4% у поређењу са истим периодом 2020. године. Анализирајући промјене ЦПИ индекса по одјељцима према намјени потрошње примјетно је да су цијене у већини одјељака увећане. Најзначајније увећање цијена у периоду јануар-јули 2021./јануар-јули 2020. било је у одјељцима хране и безалкохолних пића, превоза, алкохолних пића и дувана. Цијене у одјељку хране и безалкохолних пића, који има највећи удио у ЦПИ индексу, су увећане за 1,2% у посматраном периоду због раста цијена хране јер се истовремено цијене безалкохолних пића нису мијењале. Поред тога, због виших цијена нафте и нафтних деривата у периоду јануар-јули 2021./јануар-јули 2020. године у одјељку превоза цијене су биле више за 1,5%. Цијене у одјељку алкохолних пића и дувана су у периоду јануар-јули 2021./јануар-јули 2020. увећане за 1,9% на што су утицале акцизе¹⁴ на цигарете и дуван у 2021. години. Супротно, цијене у одјељку одјеће и обуће су ниже за 9,6% g/g и овај одјељак континуирано врши значајан вишегодишњи дефлаторни притисак на укупни ниво цијена. У посљедњим расположивим пројекцијама ЕК (љето 2021.) очекује се да ће цијена сирове нафте у 2021. години бити знатно већа у односу на претходну годину и износити 68,7 \$/барелу (58,3% g/g) уз бржи раст инфлације у ЕУ од 2,2% односно 1,9% у еврозони. У септембру 2021. године ЕЦБ је у својим пројекцијама такође предвидјела бржи раст цијена сирове нафте као и ММФ. Узимајући у обзир и домаће факторе који одређују цијене (цијене комуналија, акцизе и сл.) у Босни и Херцеговини у 2021. години се може очекивати инфлација око 1,1% g/g. Ипак, треба узети у обзир да ће кретање инфлације одредити наведени ризици.

---

¹⁴ Управни одбор Управе за индиректно опорезивање донио је Одлуку о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2021. годину. Минимална акциза за паковање цигарета од 20 комада износи 3,25 КМ (у 2020. години је износила 3,04 КМ), а специфична акциза износи 1,65 КМ за паковање цигарета од 20 комада. Акциза на дуван за пушење утврђује се у висини од 80% минималне акцизе на цигарете утврђене у члану 3. Став (3) ове одлуке износи 130 КМ по килограму (у 2020. години је износила 121,6 КМ по килограму). Извор: Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2021. годину.

Пројекције инфлације у Босни и Херцеговини у периоду 2022.-2024. године су као и претходних година засноване на пројекцијама цијена сирове нафте на свјетском тржишту, цијенама хране, акцизама на одређене производе, цијенама комуналија и сл. ЕК у својим љетним пројекцијама очекује спорији раст инфлације у ЕУ у 2022. години од 1,6% у односу на претходну годину (у еврозони 1,4%) уз скромно смањење цијена сирове нафте од 0,6% g/g на 68,3 \$/барелу. Слично кретање цијена сирове нафте и инфлације представила је ЕЦБ (септембарске пројекције) према којим би цијена сирове нафте у 2022. години била нижа за 0,7% g/g. У 2023. години ЕЦБ предвиђа још ниже цијене сирове нафте у односу на претходну годину од 4,8% g/g (64,1 \$/барелу), а ниво инфлације у еврозони би могла износити 1,5% g/g. Када је у питању кретање индекса хране на свјетском тржишту, посљедње расположиве пројекције¹⁵ Свјетске банке указују да би индекс цијена хране могао расти номинално око 0,9% g/g у периоду 2022.-2024. године. Под претпоставком да цијене нафте и хране буду стабилне као и цијене комуналија у периоду 2022.-2024. године у Босни и Херцеговини се може очекивати инфлација од 0,8%-1%.

Ризици

Основни ризици за пројекције инфлације се базирају на екстерним и домаћим факторима који утичу на цијене у Босни и Херцеговини. Међу најзначајнијим факторима издвајају се дужина трајања пандемије COVID-19, а потом и цијене сирове нафте (као и хране). Свако одступање цијена ових производа на свјетском тржишту од претпостављених у основном сценарију могло би се одразити на ниво инфлације у Босни и Херцеговини. Међу домаћим факторима који одређују инфлацију треба узети у обзир евентуалне непредвиђене промјене цијене комуналија, акциза на поједине производе и сл.

Банкарски кредити и депозити

Прогноза кретања раста банкарских кредита и депозита у 2021.-2024. години

Због посљедица пандемије вирусног обољења COVID-19 и услјед смањења домаће потражње и економских активности дошло је и до значајног пада укупних кредита на крају четвртог тромјесечја 2020. године чија сума је износила 20,3 млрд. КМ уз негативну стопу раста од 2% g/g. У 2020. години дошло је и до успоравања раста депозита који су уз стопу раста од 4,9% g/g (мања је за 4,6 п.п. у односу на крај 2019. године) достигли 25 млрд. КМ. Раст депозита успорен је у свим секторима осим у сектору нефинансијских предузећа који су остварили раст стопе од 12,6% g/g. У истом периоду сектор становништва је забиљежио стопу раста од 3,9% g/g, док је у сектору опће владе забиљежено смањење стопе раста од 2,7 % g/g.

Према најновијим подацима, на крају јула 2021. године укупни пласирани кредити достигли су 20,8 млрд. КМ уз стопу раста од 1,9% g/g. Највећи допринос расту имали су кредити становништва са 1,8 п.п. док су кредити нефинансијских предузећа забиљежили негативан допринос од 0,1 п.п.

Због споријег опоравка нивоа запослености у 2021. години као и чињенице да нефинансијска приватна предузећа још увијек биљеже високе стопа раста депонираних новчаних средстава у 2020. години и наставак истог тренда у 2021. години као резултат још увијек присутне пословне неизвјесности, очекује се умјерен опоравак кредитне активности у 2021. и бржи у сљедећим годинама.

За 2021. годину процјењује се успоренији опоравак потражње за кредитима који би могли остварити стопу раста на годишњој нивоу у интервалима од 3 до 4% g/g.

Раст јавних и приватних инвестиција, боље економске прилике, опоравак броја запослених и раст потрошње довели би до бржег раста кредитне активности. Раст економске активности (раст

¹⁵ Извор: World Bank Commodities Price Forecast (nominal US dollars), април 2021.

спољнотрговинске размјене, те инвестиција) које ће бити потребно подржати и новим кредитима може довести до повећања потражње за кредитима. Процјењује се да ће стопа раста укупних кредита у периоду 2022.-2024. године расти између 6,5 и 8% g/g.

Утицај пандемије на кретање депозита одразио се на спорију стопу раста депозита становништва у 2020. години (3,9% g/g на крају просинца) те бржи раст нефинансијских приватних предузећа (16,1% g/g на крају децембра). С друге стране, депозити на крају јула биљеже раст од 11,4% g/g уз остварени износ од 26,6 млрд. КМ. Расту укупних депозита подједнако су допринијели депозити становништва и депозити нефинансијских предузећа са 5 п.п. У 2021. години очекује се даљи бржи раст укупних депозита као резултат раста депозита нефинансијских предузећа, али и опоравак и бржи раст депозита становништва услед побољшања стања на тржишту рада и опоравка и раста дохотка. У периоду од 2022.-2024. године предвиђа се раст укупних депозита по умјереним стопама (из преткризног периода) између 8-9% g/g са већим доприносом расту од стране сектора становништва док депозити нефинансијских предузећа су за пар процентих бојева мањи с обзиром на повећане инвестицијске активности.

Ризици

Погоршања у погледу епидемиолошке ситуације, нове мјере ограничења пословних активности у Босни и Херцеговини и у државама главним трговинским партнерима и њихов негативни утицај на економске активности могу довести до другачијих процјена раста у банкарском сектору. На опоравак привреде утицај ће имати и мјере које буду подузимале надлежне институције и јавни сектор. Негативна кретања у сегментима крајње потрошње и слабије перформансе спољнотрговинског сектора те слабљење индустријске производње и инвестиција као резултат спорог програма вакцинисања и мјера закључавања након прве половине 2021. године одразила би се и на банкарски сектор кроз наставак повећања ненаплативе активе, односно кредита и пада потражње за новим кредитима од стране нефинансијских предузећа.

Спољни сектор

Платни биланс Босне и Херцеговине

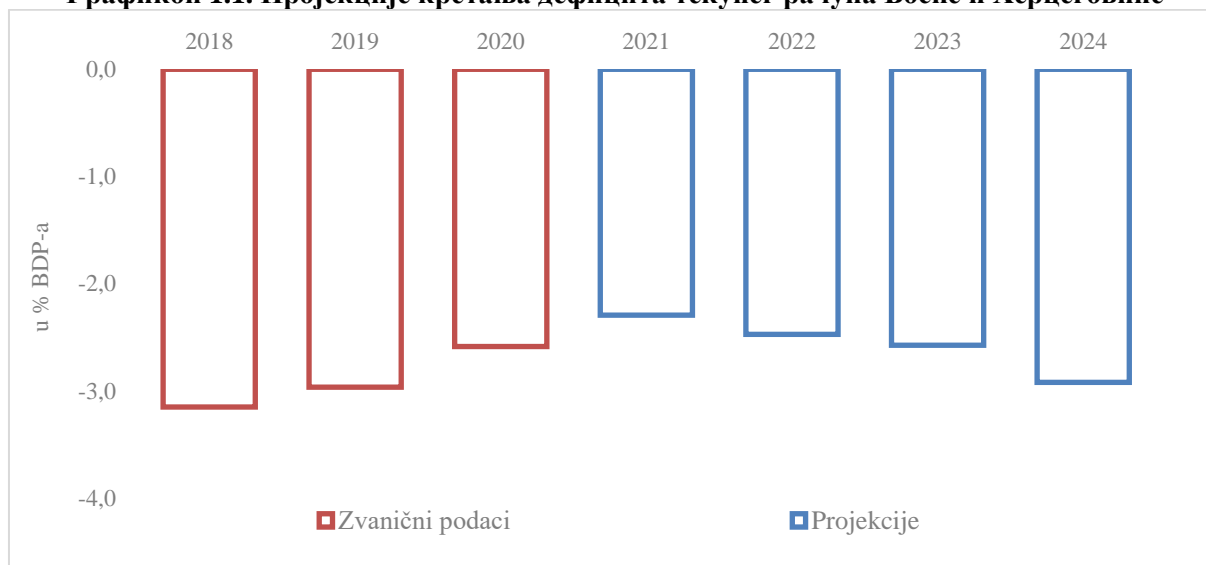
Према службеним подацима из платног биланса Босне и Херцеговине за К1 2021. године¹⁶ те пројекцијама ДЕП-а за остала три квартала 2021. године дефицит текућег рачуна у оквиру платног биланса Босне и Херцеговине износио би око 850 милиона КМ, што би представљало смањење од 7,8% (g/g). До овог смањења дефицита текућег рачуна би понајвише дошло услед нешто бољих економских активности у ЕУ (дјелимични опоравак тржишта послје прошлогодишњег пада изазваног пандемијом Covid-19), а самим тиме и повољнијег утицаја на спољнотрговинску размјену роба и услуга Босне и Херцеговине.

У К1 2021. године дефицит текућег рачуна износио је око 114 милиона КМ, што представља смањење од 64% у односу на исто период претходне године. Овај пад дефицита текућег рачуна је највећим дијелом детерминиран дефицитом спољне трговине роба и услуга (који је забиљежио пад од 21,5%), односно порастом увоза за 0,7% и порастом извоза за 10,4%¹⁷ (g/g). Текући нето приливи новца из иностранства у К1 2021. године забиљежили су пад од 7,6%, као резултат пада текућих прилива за 7,1% (ово смањење је последица нижих компензација запослених резидента Босне и Херцеговине у иностранству) и смањења одлива новца у иностранство за 5,5% (највећим дијелом због пада реинвестиране добити од инвестиција код нефинансијских предузећа).

¹⁶ У моменту писања пројекција били су доступни подаци за К1 2021. године

¹⁷ Извор података: ЦББиХ

Графикон 1.1. Пројекције кретања дефицита текућег рачуна Босне и Херцеговине

Извор: Пројекције ДЕП-а

Претпоставке за платни биланс 2021.-2024.

На бази пројекција ДЕП-а обим спољнотрговинске размјене у периоду 2022.-2024. година би се повећао, тако да би у овом временском интервалу спољнотрговински дефицит биљежио номинални раст од 0,2-3,1%, као резултат пораста стопе увоза (7,1-8,4%) и раста стопе извоза (9,2-9,9%).

Као удио у БДП-у дефицит текућег рачуна, за 2021. годину, према пројекцијама ДЕП-а износио би око -2,3%, док би се у наредним година могло очекивати да се дефицит текућег рачуна поступно повећава (дефицит би се у периоду 2022.-2024. година могао кретати у интервалу од -2,5% до -2,9% БДП-а). Очекује се да би се текући нето приливи из иностранства, у периоду 2022.-2024. година, могли кретати између 8,6% и 9,7% БДП-а.

Код извора финансирања дефицита текућег рачуна може се очекивати да ће се, као и до сада, дефицит текућег рачуна и даље финансирати приливима финансијских средства из иностранства (кроз трговинске кредите, директна страна улагања те кроз евентуална нова задуживања на међународном финансијском тржишту).

Ризици

Главни ризици за промјене у кретању платног биланса Босне и Херцеговине за повећање, односно смањење, дефицита текућег рачуна налазе се у кретању спољнотрговинског дефицита, тачније у промјенама стопа извоза и увоза роба и услуга, те промјенама цијена на свјетском тржишту.

Код финансирања дефицита текућег рачуна највећи ризици се налазе у смањењу средства стране активе Босне и Херцеговине у иностранству, недовољним приливом директних страних улагања, отежаним приступом трговинским кредитима као и немогућност задуживања на међународном финансијском тржишту.

Преглед кретања спољнотрговинске робне размјене за 2020. годину

За разлику од претходних неколико година када је Босна и Херцеговина остваривала солидан раст спољнотрговинске робне размјене од око 7% на годишњем нивоу, већ у 2019. години дошло је до слабљења спољнотрговинске робне размјене са свијетом. Појавом глобалне пандемије вируса Covid-

19 у 2020. години овај тренд слабљења спољнотрговинске робне размјене са свијетом додатно је интензивирао. Наиме, опће позната чињеница је да Босна и Херцеговина у спољнотрговинском смислу прилично зависи од економских кретања у земаљама ЕУ, обзиром да скоро 75% извоза роба пласира на тржишта земаља ЕУ, док се с друге стране око 60% увоза осигурава из ЕУ. С тога, економска кретања у оквиру ових земаља уз ниво производње у оквиру домаћег произвођачког сектора скоро у потпуности одређују кретања спољнотрговинске размјене са свијетом. Тако је слабљење економске активности у земљама ЕУ у 2020. години, услјед ширења глобалне пандемије вируса Covid-19 довело до слабљења извозне тражње што се манифестирало смањењем укупне спољнотрговинске размјене у Босни и Херцеговини од скоро 5,4 милијарде КМ односно 15%. Наиме, према подацима БХАС-а за 2020. годину Босна и Херцеговина забиљежила пад укупног извоза од 2,5 милијарди КМ односно 16,2% и увоза од 2,9 милијарди КМ односно 13,6% у реалном смислу. С друге стране, ако се посматрају само робе, пад робне размјене је био нешто умјеренији. Тако је према подацима БХАС-а пад робног извоза у реалном смислу износио 5,9%, док је пад увоза роба износио 12,1% у односу на претходну годину.

Пројекција кретања спољнотрговинске робне размјене за 2021. годину

Када је у питању кретање спољнотрговинске робне размјене у Босни и Херцеговини у 2021. години она ће доста зависити од развоја епидемиолошке ситуације са Covid-19, кретање привредне активности у спољном окружењу, односно у главним трговинским партнерима. Овдје се прије свега мисли на земље ЕУ на чија тржишта се пласира око $\frac{3}{4}$ извоза роба из Босне и Херцеговине. Међутим, већ крајем претходне и на почетку 2021. године примјетан је одређен напредак када је спољнотрговинска робна размјена у питању, ово се посебно односи на извоз роба. Наиме, према подацима БХАС-а за период јануар-јули 2021. године Босна и Херцеговина је у односу на исто период претходне године, забиљежила повећање укупне спољнотрговинске робне размјене за око 3,8 милијарди КМ (24,5%) што дјелује прилично охрабрујуће.¹⁸ Ово повећање спољнотрговинске робне размјене резултат је повећања робног извоза од 1,8 милијарди КМ (31,1%) и повећања увоза роба од скоро 2 милијарде КМ (20,5%), у односу на исто период претходне године.¹⁹ На основу ових показатеља може се констатовати да се спољнотрговинска робна размјена у Босни и Херцеговини прилично добро опоравља што је и наговјештавано у оквиру ранијих извјештаја. Наиме, већ у првој половини године Босна и Херцеговина је, бар у оквиру спољнотрговинске робне размјене, успјела у потпуности надокнадити губитке из претходне године, па чак и надмашити резултате спољнотрговинске робне размјене из 2018. и 2019. године које су биле прилично успјешне. С друге стране, према тренутно расположивим пројекцијама у земљама ЕУ се у 2021. години очекује нешто снажнији економски опоравак са пројигицираном стопом економског раста од 4,8% што би требало довести до повећања укупне спољнотрговинске робне размјене. Према посљедњим расположивим пројекцијама DG ECFIN-а у 2021. године у свијету се очекује се раст извоза од 8,1%, док је очекивани раст увоза 9,0% у односу на претходну годину. Овај поступни опоравак извозних тржишта ће врло вјероватно имати позитиван утицај на бх. робни извоз, а касније и на увоз роба и укупну спољнотрговинску робну размјену у Босни и Херцеговини. У складу са овим кретањима и претпоставкама ДЕП-а из основног сценарија за 2021. годину је да се у Босни и Херцеговини може очекивати стабилизација и опоравак у оквиру спољнотрговинске робне размјене са свијетом, посебно у домени трговине робама. Наиме, према пројекцијама ДЕП-а у 2021. години у Босни и Херцеговини се очекује раст укупног извоза од 16% у реалном смислу ношен растом извоза роба са очекиваном стопом раста од 18,8%, док је очекивани раст извоза услуга 5%. С друге стране, у 2021. години очекује се и реални раст укупног увоза од око 10% са уједначеним стопама раста увоза роба и услуга. Оваква кретања извоза и увоза у коначници би на крају 2021. године требали резултовати смањењем спољнотрговинског дефицита за око 4,5%.

---

¹⁸ Агенција за статистику Босне и Херцеговине, Саопштење, „Вањскотрговинска робна размјена у Босни и Херцеговини за јули 2021. године-претходни подаци“, 20.08.2021. године.

¹⁹ У овом дијелу представљена су кретања само кретања спољнотрговинске робне размјене обзиром да подаци о услугама нису били расположиви у вријеме припреме овог извјештаја.

Пројекција кретања спољнотрговинске робне размјене за период 2022.-2024. година

Кретање привредне активности и епидемиолошка ситуација у земљи и екстерном окружењу у средњорочном периоду засигурно ће представљати главну детерминанту кретања спољнотрговинске робне размјене у Босни и Херцеговини. Само под претпоставком побољшања привредне активности и санирања новонасталих глобалних економских изазова Covid-19, са којима се суочава свјетска економија могуће је очекивати и побољшање спољнотрговинске размјене у Босни и Херцеговини. Дакле, у случају да наведене околности буду премашене, пројекција ДЕП-а је да би се у Босни и Херцеговини у периоду 2022.-2024. година могло очекивати повећање укупног извоза са годишњим стопама раста од 6,7% у 2022., 6,9% у 2023. и 7,4% у 2024. години у реалном смислу респективно.²⁰ Ово повећање извоза условљено је стабилном извозном тражњом, проширењем производне базе и подизањем конкурентности у земљи. У прилог овим очекивањима иду и пројекције повећања увоза у ЕУ током наведеног периода. С друге стране, повећање економске активности у земљи, односно раст домаће тражње у оквиру сектора становништва и корпоративног сектора кроз нешто бржи раст потрошње и инвестиција требали би резултовати и повећањем увоза у Босну и Херцеговину. Према пројекцијама ДЕП-а очекује се да стопе раста увоза буду нешто ниже у односу на извозне и требале би се кретати од 4,6% у 2022. години, 4,1% у 2023. години, и 4,8% у 2024. години.²¹ Више стопе раста извоза од увозних у средњем року би требале резултовати повећањем заступљености извоза у БДП-у на око 44%, док би укупни извоз (робе +услуге) износио око 55% закључно са 2024. годином. Резултат оваквих трендова кретања извоза и увоза било би поступна стабилизација укупног спољнотрговинског дефицита на око 11% БДП-а, уз благо позитиван допринос економском расту од 0,5 п.п. на годишњој нивоу и побољшане покривености увоза извозом на скоро 80% закључно са 2024. годином.

Ризици

Додатно усложњавање епидемиолошке ситуације везано за Covid-19 (нови сојеви вируса и низак степен имунизације) представља најзначајнији ризик за реализацију пројекција спољнотрговинске робне размјене које су представљене у основном сценарију. У том случају дошло до слабења извозне тражње, што би додатно ослабило како укупну економску активност у земљи тако и кретање спољнотрговинске робне размјене током 2021. године. Овакав полазни основ уз пролонгирање кризе која је везана за Covid-19 ослабила би и пролонгирана планирани опоравак спољнотрговинске робне размјене у периоду 2022.-2024. године. Додатни ризик када је у питању спољно окружење представљају и евентуална неповољна кретања свјетских цијена појединих производа. С друге стране, поред ових ризика који произилазе из ог окружења и посљедица су цикличних кретања на извозним тржиштима, значајан ризик за спољнотрговинску робну размјену Босне и Херцеговине представљају домаћи, односно структурни изазови. Сложено укупно пословно окружење у случају Босне и Херцеговине у спољнотрговинском смислу се манифестира скромном агрегатном понудом малог броја производа на ограничен број тржишта. Поред подизања укупног нивоа конкурентности у земљи, реализација основног сценарија ће доста зависти и од имплементације структурних реформи, те унапрјеђења процедура у спољнотрговинском пословању током програмског периода.

---

²⁰ Детаљнији приказ кретања стопа раста извоза: 2022. година укупни извоз 6,7% (робе 7,4%, услуге 3,8%), 2023. година укупни извоз 6,9% (робе 7,4%, услуге 4,5%), и 2024. године укупни извоз 7,4% (робе 7,3%, услуге 7,5%).

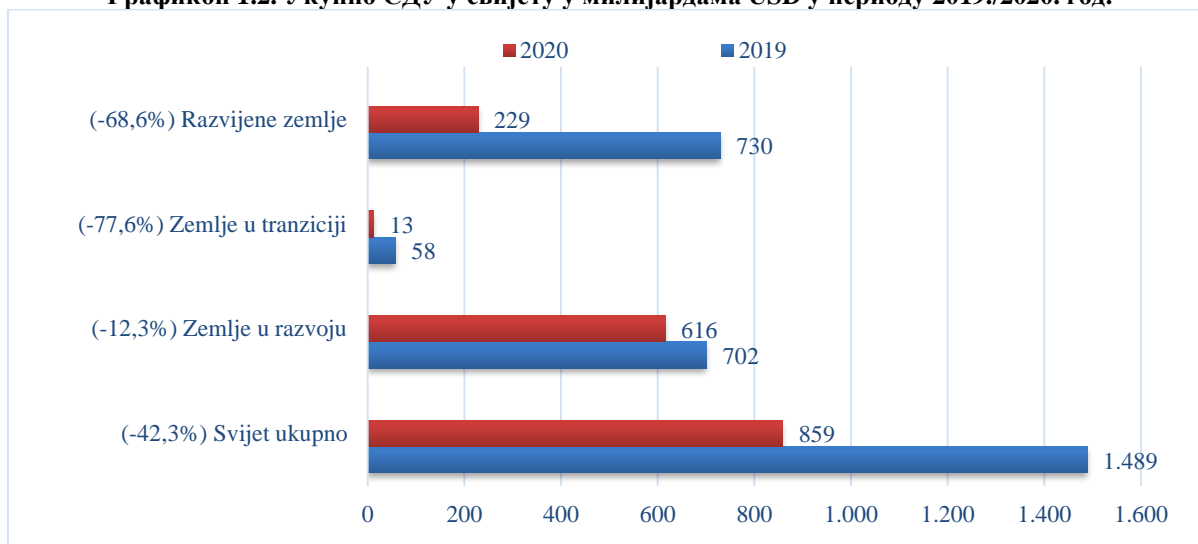
²¹ Детаљнији приказ кретања стопа раста увоза: 2022. година укупни увоз 4,6% (робе 4,7%, услуге 3,6%), 2023. година укупни увоз 4,1% (робе 4,2%, услуге 2,7%), и 2024. године укупни увоз 4,8% (робе 4,8%, услуге 3,4%)

Директне стране инвестиције

Директне стране инвестиције за период 2021.-2024. година

Према задњим доступним подацима, извјештају²² UNCTAD-а (engl. The United Nations Conference on Trade and Development) директне стране инвестиције у 2020. години су забиљежила глобални пад од 42% g/g. Земље у развоју забиљежиле најмањи пад улагања по стопи 12,3% g/g док су у исто вријеме улагања према развијеним земљама забиљежила пад од 68,6% g/g.

Графикон 1.2. Укупно СДУ у свијету у милијардама USD у периоду 2019./2020. год.

Извор:UNCTAD

Након попуштања оштријих рестриктивних мјера у другом кварталу 2021. год. дошло је значајнијег економског раста већине водећих економија у Европи и свијету. То је изазвало и раст вриједности најзначајнијих свјетских индекса, који гледајући стање у осмом мјесецу 2021. године, у односу на крај 2020. године биљеже значајан раст (DJIA, Nasdaq, StoxxEurope 600 биљеже раст између 20-30% g/g). Наведена позитивна догађања у свијету и ЕУ уз тренутни економски раст свакако ће одредити и даљња улагања према Босни и Херцеговини.

Према посљедњим доступним подацима Централне Банке БиХ укупна СДУ у првом кварталу 2021. год. су износила 271,8 мил. КМ (нето финансијска пасива) што је више за 14,6% у односу на достигнути износ у истом периоду прошле године. У оквиру тога износа реинвестиране зараде су износиле 113,6 мил. КМ што значи да су забиљежиле смањење од 4% g/g. Са овим износом су оствариле удјел у укупним СДУ са 41,8%. Нето финансијска актива је износила 29,6 мил. КМ.

Приликом процјене улагања за 2021. годину свакако треба узети у обзир и појаву новог таласа пандемије у задњем кварталу текуће и првом кварталу наредне 2022. године.

То ће свакако имати утицаја на обим и рокове у имплементацији већ најављених енергетских и инфраструктурних пројеката (ТЕ Угљевик 3, ТЕ Гацко 2²³, аутопут Бања Лука-Приједор²⁴). На основу претходно наведеног процјена је да би СДУ у 2021. години забиљежила пораст од 15-20% g/g у односу на претходну кризну годину са 1,9% удјела у БДП.

Већа стопа вакцинисања, уз масовније стицање имунитета популације у свијету неминовно ће довести до поступне стабилизације епидемиолошких прилика, те до нормализације свјетских економских токова у наредним годинама.

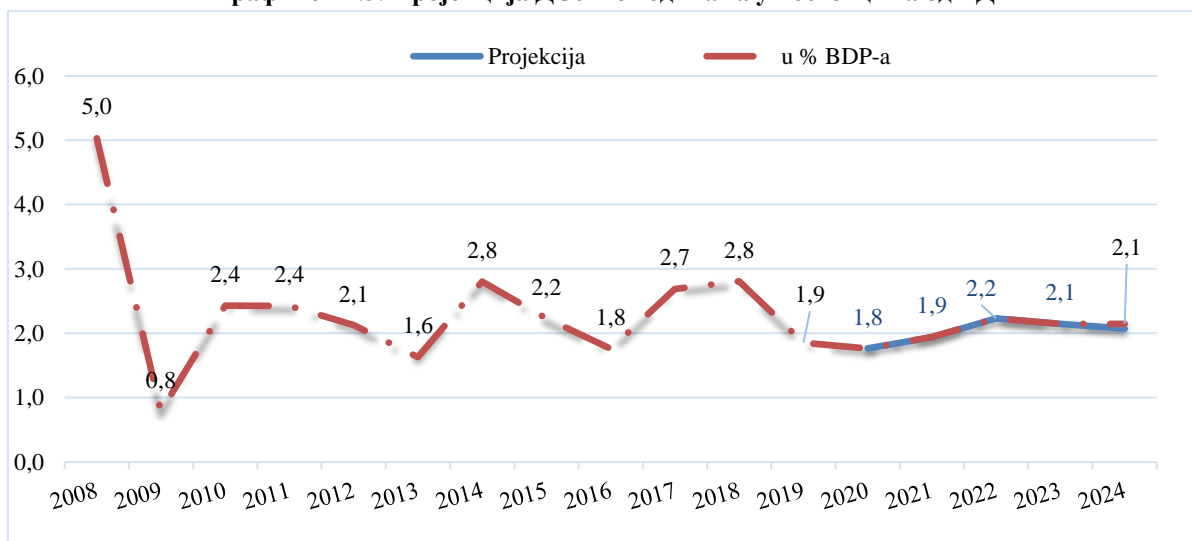
²² Global Investment Trend Monitor, No. 38 [Special Coronavirus Edition] (UNCTAD/DIAE/IA/INF/2020/3)

²³ <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mper/media/vijesti/Pages/Potpisan-sporazum-o-izgradnji-TE-Gacko2>

²⁴ <http://www.autoputevirs.com/aprs/Doc.aspx?cat=5&subcat=24&id=24&lang=cir&txt=295>, potpisan ugovor o koncesiji sa kineskom kompanijom „China Shadong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd.

Очекују се и значајније инвестиције у хидроенергетски сектор. Најављено је заједничко улагање Републике Србије у пројект ХЕС Горња Дрина²⁵. На бази заједничког улагања у плану је изградња три хидроелектране у укупном износу од 520 мил. ЕУР. Прва би се градила ХЕ Бук Бијела²⁶ за чију би изградњу било уложено 200 мил. ЕУР. Најављено је и заједничко улагање од стране Републике Србије и у Аеродром Требиње у износу од 30 мил. ЕУР а постоје планови за улагање у подручју соларне енергије од стране Талијанских инвеститора²⁷. Тиме би СДУ у 2022. години достигла 2,2% БДП те у 2023. години и 2024. години око 2,1% БДП.

Графикон 1.3. Пројекција ДСУ по годинама у постотцима од БДП

Извор: БХАС, ЦББиХ и ДЕП процјена

Ризици

Поновна појава таласа пандемије узрокована новим сојевима вируса праћена уз непотпуну имплементацију вакцинисања би свакако успорила економски опоравак у наредним годинама. Недостатак адекватности и ефикасности у доношењу и провођењу политичких одлука у премашивању економских посљедица свакако би се негативно одразила и на привлачење СДУ. Додатне геополитичке и трговинске тензије између водећих економија у свијету (Кина, Русија, САД, ЕУ) додатно повећавају неизвјесност у вези економских опоравака и нових улагања према Босни и Херцеговини.

²⁵ <https://www.srbija.gov.rs/vest/497512/srbija-od-2014-godine-ulozila-u-rs-59-miliona-evra.php>

²⁶ <https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/media/aktuelnosti/Pages/11.zajednickasjednica.aspx>

²⁷ <https://www.vladars.net/eng/vlada/ministries/MIEM/news/Pages/Italian-company-interested-in-construction-of-solar-power-plants-in-the-Republic-of-Srpska.aspx>

Пројекције прихода од индиректних пореза за период 2021.-2024. година

Пројекције индиректних пореза основе се на пројекцијама макроекономских показатеља ДЕП-а из септембра 2021. године, а узимају у обзир трендове наплате индиректних пореза, те текуће владине политике у подручју индиректног опорезивања (основни или *баселине* сценарио).

Пројекције прихода од индиректних пореза - претпоставке

Пројекције прихода од индиректних пореза за период 2021.-2024. године подразумевају основне (*баселине*) пројекције. Претпоставке за израду пројекција су сљедеће:

- прогнозе макроекономских показатеља Дирекције за економско планирање (ДЕП) за период 2021.-2024. из септембра 2021. године;
- текући трендови у наплати прихода од индиректних пореза;
- текуће владине политике у подручју индиректног опорезивања.

I) ОСНОВНИ СЦЕНАРИО ПРОЈЕКЦИЈЕ ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

Текуће политике у подручју индиректног опорезивања

Обавезе и систем плаћања ПДВ-а регулише се Законом о порезу на додату вриједност ("Службени гласник БиХ", бр. 9/05, 35/05, 100/08 и 33/17). Политика акциза регулисана је Законом о акцизама у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 49/09, 49/14, 60/14 и 91/17). Политика акциза на дуван у 2021. години утврђена је Законом о акцизама и Одлуком²⁸ Управног одбора УИО. Будући да је законски плафон укупне акцизе на цигарете од 176 КМ/1000 цигарета достигнут за све цјеновне категорије цигарета у 2019. години окончана је хармонизација са стандардима ЕУ у сфери опорезивања цигарета, док се на опорезивање резаног дувана примјењује политика према измјенама Закона из 2014. године.²⁹ Законом³⁰ о царинској политици у Босни и Херцеговини уређују се основни елементи царинске политике, те општа правила и поступци који се примјењују на робу која се уноси и износи из царинског подручја Босне и Херцеговине.

---

²⁸Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2021. годину (Службени гласник БиХ бр. 78/20).

²⁹Нова политика је у примјени од 01.08.2014. (Измјене Закона о акцизама у БиХ „Службени гласник БиХ“ бр. 49/14)

³⁰Нови Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ" бр. 58/15) примјењиваће се од 1.7.2021. године ("Службени гласник БиХ" бр. 21/20), а до тог датума се примјењује стари Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ" бр. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10 и 76/11). Изузетак је члан 207. новог Закона који се примјењује од 25.04.2018. године.

Графикон 2.1. Фазе либерализације спољне трговине БиХ

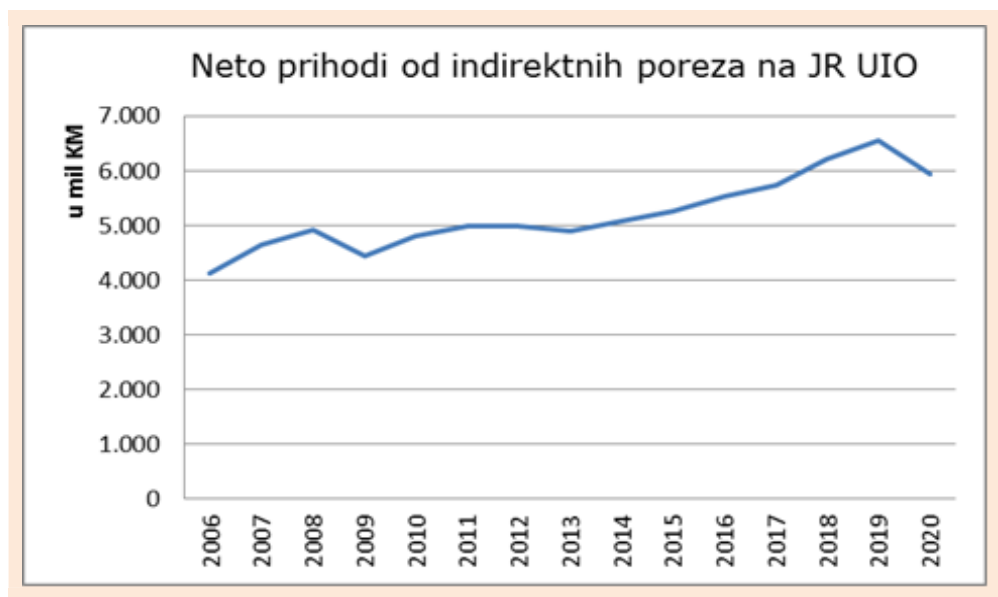
	ЦЕФТА	ЕУ, ССП			царинско евидентир.				ЕФТА		ЕУ, адапт. ССП
2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017

Извор: Антић, Д. „Либерализација спољне трговине БиХ (2007-2017): импликације и компаративна анализа“, ОМА Билтен 152/153, март/април 2018, www.oma.uino.gov.ba.

Текући трендови наплате индиректних пореза

Прикупљени приходи од индиректних пореза су, након дугорочног тренда раста,³¹ пали у 2020. години услед ефеката пандемије коронавируса. У 2006. години је прикупљено 4,12 млрд КМ нето прихода од индиректних пореза на ЈР УИО, а у 2019. години је износ нето наплаћених прихода увећан за чак 58,7% (6,54 млрд КМ) у односу на 2006. годину.³²

Графикон 2.2. Нето приходи од индиректних пореза на ЈР УИО, 2006.-2020.

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, израчун ОМА

Удио индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у је значајно варирао протеклих година (Табела 2).³³ У посљедњих петнаест година се распон овог показатеља кретао од 16,6% (мин вриједност, 2009. година)

³¹ У скоро свим годинама од оснивања УИО до 2019. године забиљежен је раст прикупљених прихода на ЈР УИО. Изузеци су били „кризна“ 2009. година када је остварен снажан пад прихода од 9,9%, те стагнација и блажи пад прихода у 2012. и 2013. години, респективно (Графикон 2.2).

³² Треба напоменути да ови износи не укључују заостале уплате индиректних пореза на рачуне ентитета, који су у почетним годинама након увођења ПДВ-а били значајнији.

³³ У Саопштењу које је објавила Агенција за статистику БиХ у септембру 2021. наводи се да се презентована серија података разликује од серије која је публикована раније због измјена у подацима ЦББХ.

до 19,2% (максимална вриједност, 2007. година). У 2020. години је износио је 16,7%. Динамика индиректних пореза у БДП-у зависила је од бројних фактора: кретања пореских стопа и пореске основице, ефикасности наплате пореза, кретања потрошње, али и других категорија бруто друштвеног производа (инвестиције, увоз и извоз), које осим потрошње утичу на висину називника овог показатеља. Удио индиректних пореза са ЈР УИО у укупној потрошњи је такође варирао, а од 2014. до 2019. године имао је непрекидни тренд раста. У 2019. години је износио 19,9%, што је максимум у посљедњих петнаест година, док је у 2020. години опао на 18,3%.

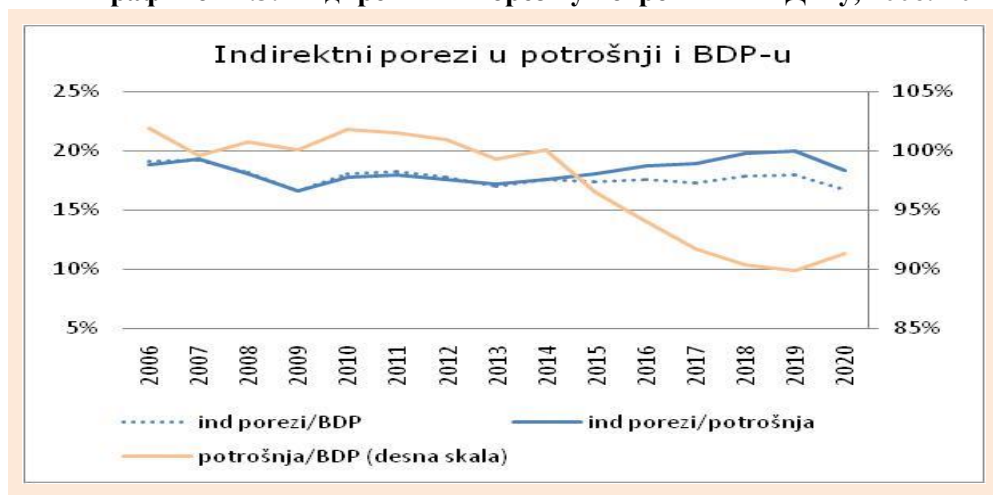
Табела 2.1. Удио прихода од индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у и укупној потрошњи

(у %)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BDP	19,1	19,2	18,1	16,6	18,0	18,2	17,8	17,0	17,5	17,4	17,5	17,3	17,8	17,9	16,7
potrošnja	18,8	19,3	18,0	16,6	17,7	17,9	17,6	17,1	17,5	18,0	18,7	18,9	19,7	19,9	18,3

Извор: Калкулација на основу података УИО и БХАС³⁴

У Графикону 2.3. је удио индиректних пореза у БДП-у БиХ у периоду 2008.-2020. разложен на компоненте, у складу са методологијом из ОЕСД анализе³⁵ на производ: (1) удјела прихода од индиректних пореза у укупној потрошњи и (2) удјела укупне потрошње у БДП-у. Из Графикана се може закључити да је удио индиректних пореза у БДП-у и у потрошњи био на приближно једнакој нивоу све до 2015. године, до када се удио потрошње у БДП-у кретао на нивоу око високих 100%. Од 2015. године је наступио тренд пада удјела потрошње у БДП-у, а у 2020. години он износи 91,3%. Са падом удјела потрошње у БДП-у, од 2015. године је линија удјела индиректних пореза у потрошњи изнад линије њиховог удјела у БДП-у. У 2020. години дошло је до поновног раста удјела потрошње у БДП-у. Са друге стране, удио индиректних пореза у БДП-у је опао за чак 1,17 п.п. у односу на претходну годину чиме он достиженивоод 16,7%, свега 0,1 п.п. више него у „кризној“ 2009. години. Анализирано према компонентама из једначине ОЕСД, пад удјела индиректних пореза у БДП у 2020. години кумулативни је резултат пада удјела индиректних пореза у потрошњи од 1,61 п.п., те раста удјела потрошње у БДП-у од 1,50 п.п.

Графикон 2.3. Индиректних порези у потрошњи и БДП-у, 2006.-2020.

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

³⁴ БДП према расходном принципу, Агенција за статистику БиХ, фебруара 2021.

³⁵ Simon, H. and M. Harding (2020), "What drives consumption tax revenues? : Disentangling policy and macroeconomic drivers" OECD Taxation Working Papers.

Наплата у 2020. години

У 2020. години је бруто наплата индиректних пореза била мања за 757,1 мил КМ, односно за 9,5% у односу на 2019. године, док су исплате поврата биле мање за 145,7 мил КМ. Због смањених исплата поврата пад нето прихода од индиректних пореза је знатно мањи него кад се ради о бруто приходима и износио је 611,4 мил КМ, што представља пад нето наплате од 9,3% у односу на 2019. Наплата прихода у 2020. обиљежена је ефектима пандемије вируса корона. Преглед наплате прихода по мјесецима указује на дивергентне трендове узроковане дјеловањем вируса корона на економију и потрошњу грађана. У прва три мјесеца забиљежен је раст бруто прихода и минималне осцилације код исплата поврата, да би, након затварања граница и економије због ширења вируса корона, био остварен снажан пад бруто наплате, који је мањим дијелом ублажен смањењем исплата поврата. Одређено побољшање у јуну и јулу анулирано је у остатку године, углавном захваљујући паду бруто наплате.

Коронавирус се појавио у БиХ почетком марта, а значајније рестриктивне мјере власти БиХ су увеле крајем тог мјесеца. У првом кварталу кретање наплате прихода од индиректних пореза још увијек је било под утицајем наставка позитивних кретања у економији у БиХ из 2019. године. Из тог разлога у првом кварталу остварен је раст нето наплате индиректних пореза од 4,4%. Увођење рестриктивних мјера на границама, затварање одређених дјелатности, те ограничавање кретања становништва донијели су пад увоза и потрошње, поготово због немогућности доласка нерезидената (дијаспоре, туриста, лица у транзиту и пограничном појасу), што је резултовало падом нето наплате у другом кварталу од 20,1%. Иако се очекивало да ће у љетним мјесецима доћи до релаксирања мјера у погледу уласка и изласка из земље до тога није дошло, како у земљама ЕУ и у окружењу, тако и од стране БиХ, што је резултовало падом нето наплате у трећем кварталу од 12,7%. Одређено попуштање мјера и забрана од стране БиХ у четвртм кварталу донијело је слабији опоравак потрошње, што се одразило мањим падом прихода у односу на претходне кварталне у висини од 8,1%.

У цјелини, величину размјере утицаја коронавируса на наплату индиректних пореза показује чињеница да је номинална нето наплата у 2020. била тек нешто виша у односу на наплату у 2017. години. Међутим, треба имати у виду позитивне ефекте у првом кварталу 2020. који су ублажили пад прихода, тако да се тек искључивањем првог квартала могу сагледати праве размјере дјеловања коронавируса у 2020. У периоду април-децембар 2020. нето наплата индиректних пореза је у поређењуса истим периодом 2019., 2018. и 2017. године била мања за 13,5%, 9,5% и 2,4% респективно.³⁶

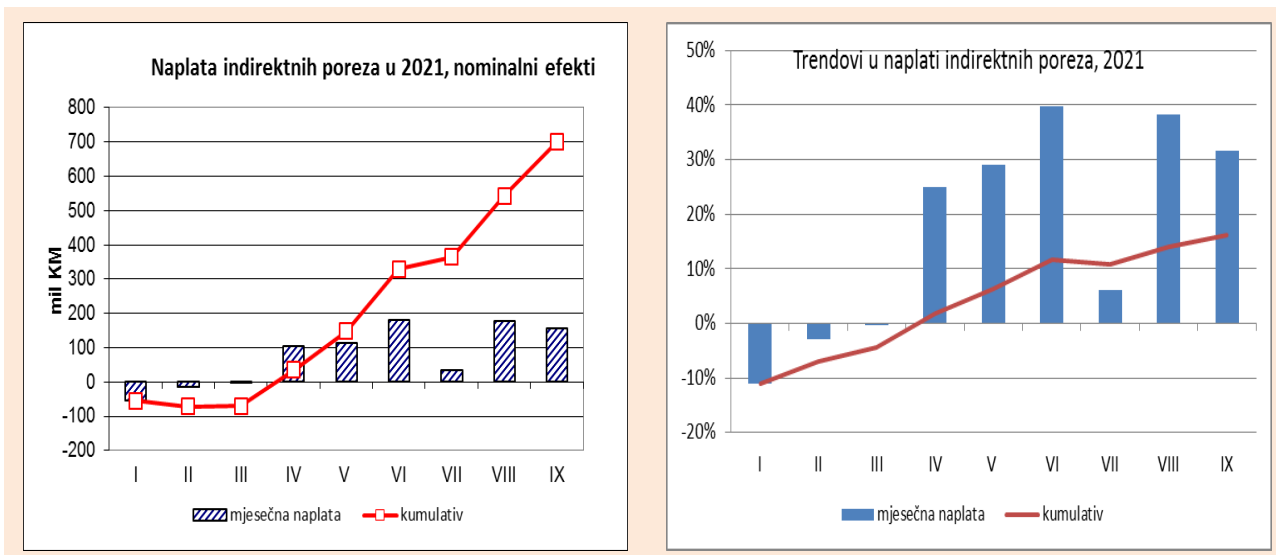
Наплата укупних прихода од индиректних пореза у периоду јануар-септембар 2021. године

Према прелиминарном извјештају о готовинском току УИО је у септембру 2021. на ЈР наплатила 792 мил КМ бруто прихода од индиректних пореза, што је више за 168,5 мил КМ у односу на исти мјесец 2020. Истовремено су поврати били већи за 11,6 мил КМ што је незнатно умањило ефекте раста нето наплате. Тако је у септембру 2021. нето наплата индиректних пореза била за 156,9 мил КМ већа него у септембру 2020., што представља раст од врло високих 31,5% (Графикон 2.4., приказ десно “мјесечна наплата”). Висок раст наплате прихода од индиректних пореза у септембру повећао је кумулативни суфицит. Тако је у периоду јануар-септембар 2021. наплаћено бруто прихода више за 828,8 мил КМ, док су исплате поврата биле веће за 129 мил КМ. У коначници, нето наплата за девет мјесеци 2021. била је већа за 699,8 мил КМ у односу на наплату у истом периоду 2020., што представља раст од 16% (Графикон 2.4., приказ лијево, “кумулатив”).

---

³⁶ Више о наплати прихода од индиректних пореза у 2020. години у ОМА билтену бр. 187-188, јануар/фебруар 2021. године, www.oma.uio.gov.ba

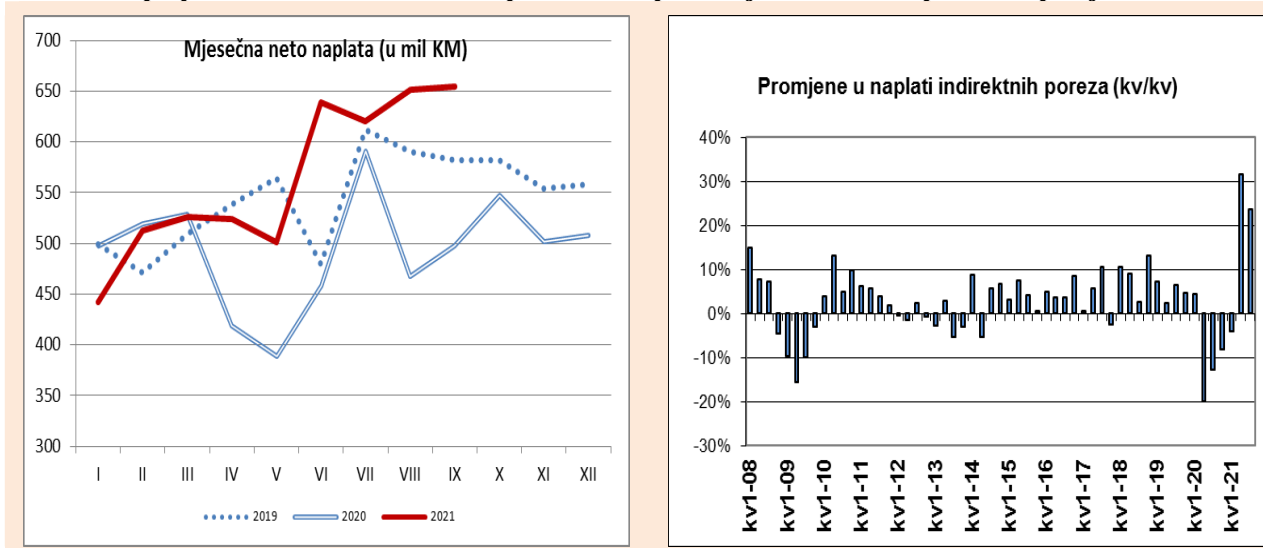
Графикон 2.4. Наплата индиректних пореза у 2021

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Оба погледа на графикону 2.4., у номиналним износима учинака и релативним омјерима, показују нагли пораст кумулативне нето наплате током посљедњих девет мјесеци, што је охрабрујуће у смислу трендова у остатку године. Но, да бисмо закључили да је наплата индиректних пореза на путу опоравка, потребно је упоредити је с наплатом у 2019. години, годину прије пандемије, која је такође била рекордна од оснивања УИО. Графикон 2.5., поглед лијево, приказује номиналну мјесечну наплату индиректних пореза у посљедње три године. Може се закључити да је наплата индиректних пореза у септембру знатно већа него у истом мјесецу 2019. У мањем броју мјесеци наплата је била испод наплате у 2019. Разлози мјесечних осцилација нису само у наплати прихода у 2021. години, него и у основици – наплати у 2019., која снажно осцилира из мјесеца у мјесец. Најчешћи узрок осцилација је наплата акциза на дуванске прерађевине, која због својих карактеристика у погледу ех анте плаћања након преузимања акцизних маркица у основи зависи о пословној политици неколико великих дуванских предузећа – увозника.

Графикон 2.5. Наплата индиректних пореза: мјесечно и кварталне промјене

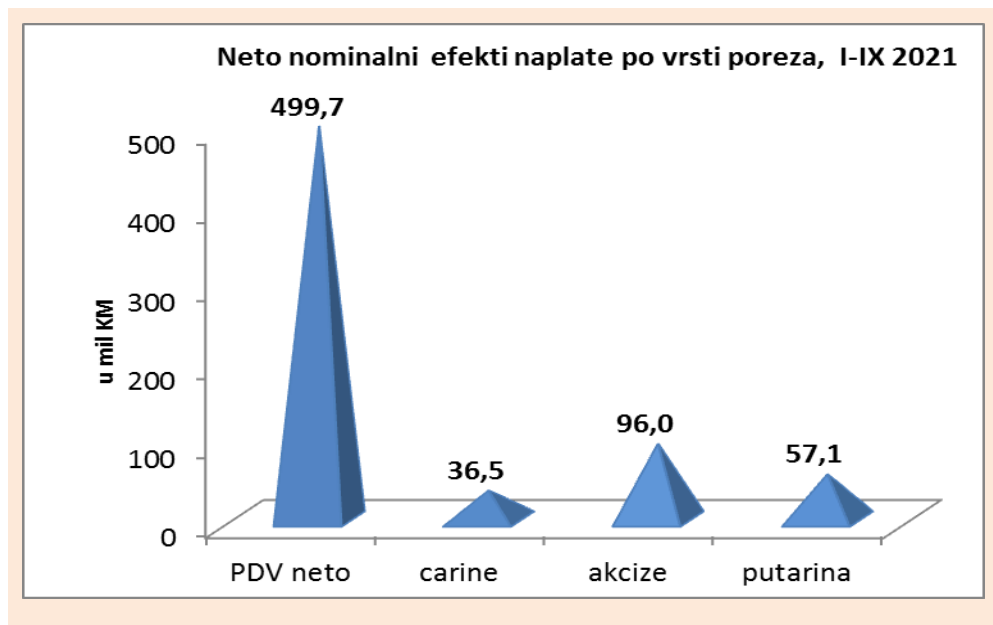
Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, израчун ОМА

Преглед тромјесечних кретања указује на опоравак наплате индиректних пореза (Графикон 2.5., поглед десно). У претходној години позитиван тромјесечни раст остварен је само у првом тромјесечју, а с избијањем пандемије вируса COVID-19 у другом тромјесечју забиљежен је велики пад од 20,1%. Попуштањем рестриктивних мјера средином године сумње у наплату су смањене, али су се негативни учинци наставили и у првом тромјесечју 2021. због ограничења наметнутих појавом новог таласа пандемије. Због веће основице у првом тромјесечју 2020. и негативних учинака пандемије почетком 2021., наплата индиректних пореза у првом тромјесечју 2021. мања је за 4,2% у односу на исто тромјесечје 2021. Снажан опоравак прихода, што је било видљиво у априлу и јуну 2021. године донијело је раст на нивоу другог тромјесечја од високих 31,5%. Иако је у трећем тромјесечју 2020. године дошло до попуштања рестриктивних мјера уведених за сузбијање пандемије вируса COVID-19, због ограничења уласка нерезидената у БиХ, које су задржале БиХ и чланице ЕУ, опоравак није кренуо жељеним темпом. У трећем тромјесечју 2020. био је нижи од очекиваног, што је смањило основицу за упоредбу у 2021. години. Нижа основица и либералније мјере за улазак у БиХ 2021. током љета резултирале су снажним повећањем наплате индиректних пореза у трећем тромјесечју 2021. од 23,8%.

Трендови по врстама прихода

Висок раст наплате у септембру побољшао је и слику наплате по врстама прихода. Највећи суфицит за девет мјесеци 2021. је остварен у наплати ПДВ-а (+ 499,7 мил КМ), акциза (+96 мил КМ), путарине (+57,1 мил КМ) и царина (+36,5 мил КМ). У анализу нису укључени неусклађени приходи по врстама у износу од 32,6 мил КМ.

Графикон 2.6. Нето номинални ефекти по врсти пореза, јануар-септембар 2021.

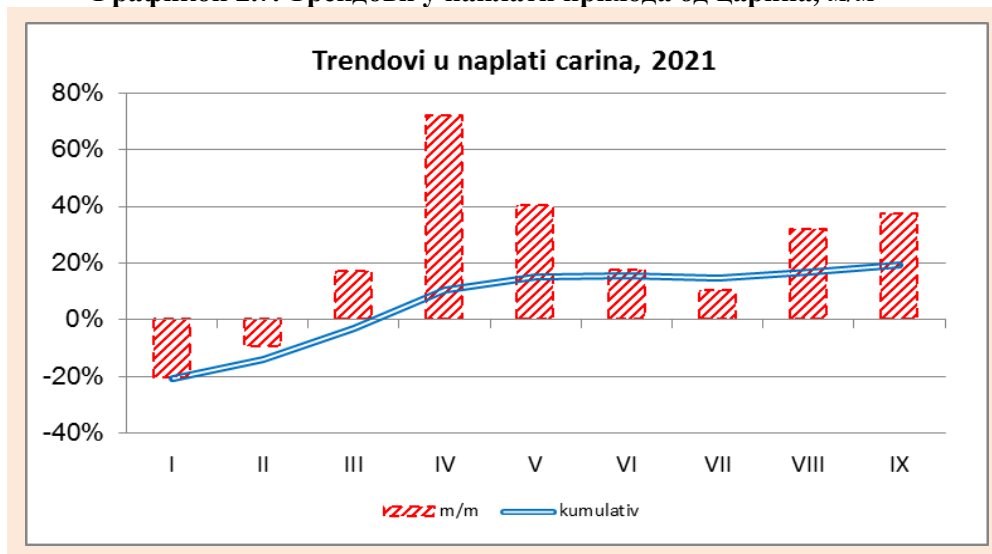
Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Царине

Почетак године донио је пад наплате царинских прихода, имајући у виду већу основицу за поређење у 2020., која се односи на вријеме прије пандемије (Графикон 2.7.). У априлу је наплата царинских прихода порасла за чак 72,8%. У сљедећа три мјесеца примјетно је, очекивано, успоравање раста,

будући да су високе стопе посљедица ниске основице у 2020., која је била најнижа у вријеме првог таласа пандемије, када је привреда затворено и тиме драстично опао увоз. Попуштањем ограничења увоз се полако опорављао, што је резултовало повећањем царинских прихода.

Графикон 2.7. Трендови у наплати прихода од царина, м/м

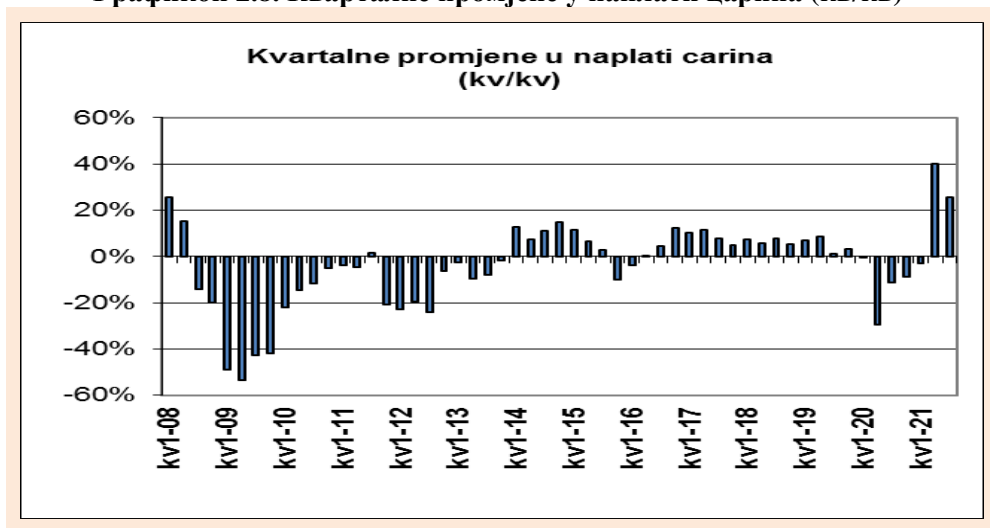

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, израчун ОМА

Међутим, у августу и септембру поново су остварене високе стопе раста увоза, што може бити повезано с растом цијена на иностраним тржиштима. Како су царински приходи у снажној корелацији с увозом, раст увоза донио је и раст царинских прихода, а на нивоу од девет мјесеци забиљежен је раст царинских прихода од 25,5% (Графикон 2.7., "кумулативно").

Побољшање у наплати царина посљедица је кумулативног позитивног ефекта раста увоза из ЕУ³⁷ у дијелу роба под режимом царина, те раста увоза роба из Кине³⁸ и осталих азијских земаља.

Графикон 2.8. Кварталне промјене у наплати царина (кв/кв)

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, израчун ОМА

³⁷ Према подацима Агенције за статистику БиХ увоз из ЕУ у периоду јануар-август 2021 повећан за 21,1%.

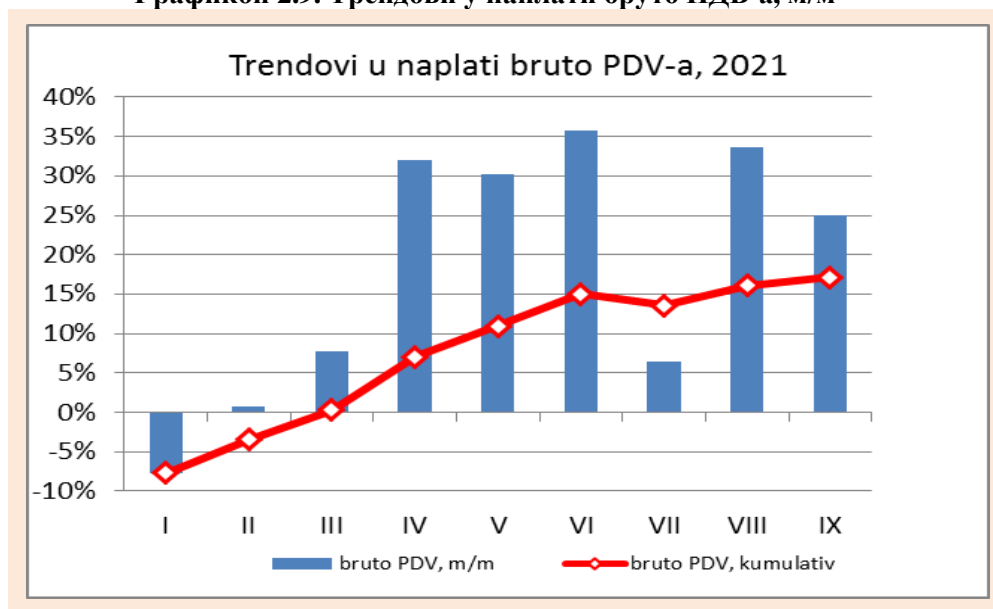
³⁸ Према подацима Агенције за статистику БиХ увоз из Кине у периоду јануар-август 2021 повећан за 19,1%.

Квартално поређење указује на нагло побољшање наплате царина у другом кварталу 2021, након негативних стопа раста у претходна четири квартала. У првом кварталу забиљежен је пад прихода од царина од -3% у односу на исти квартал 2020., док је у другом кварталу остварен раст од 40,1% (Графикон 2.8.). Због успоравања раста у јулу у трећем тромјесечју 2021. стопа раста царинских прихода износила је 25,5%.

ПДВ

У септембру је настављен растући тренд у наплати прихода од ПДВ-а, којег карактеришу јако високе стопе раста. Бруто наплата ПДВ-а у септембру 2021. била је већа за 24,9% у односу на исти мјесец 2020., што је значајно побољшало кумулативни раст бруто ПДВ-а, тако да је у периоду јануар-септембар 2021. остварен раст бруто ПДВ-а од 17,1% (Графикон 2.9.).

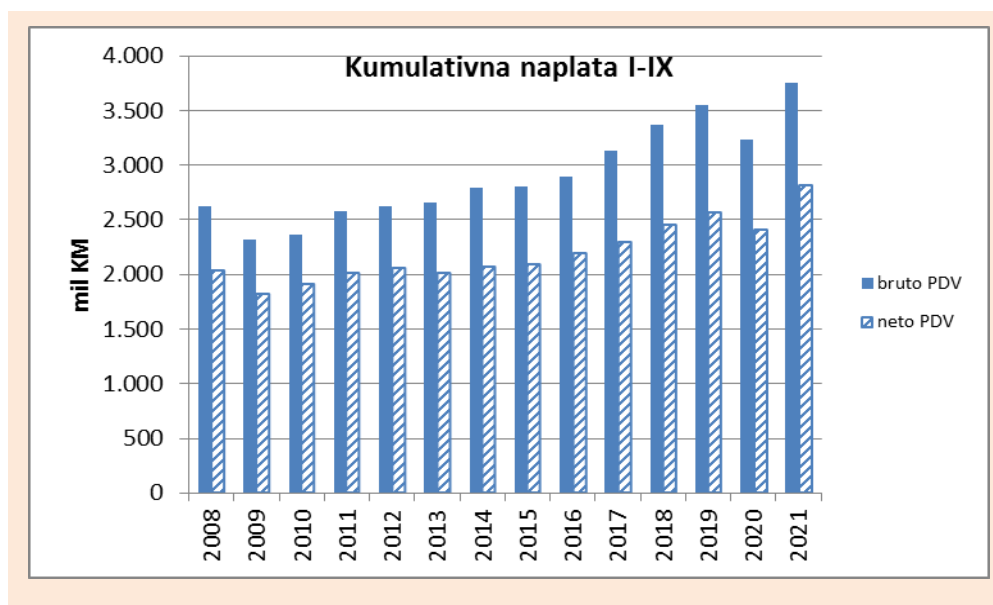
Графикон 2.9. Трендови у наплати бруто ПДВ-а, м/м

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, израчун ОМА

Поређење номиналне бруто наплате ПДВ-а за девет мјесеци указује на закључак да је бруто наплата ПДВ-а за девет мјесеци 2021. на рекордном нивоу, премашујући и наплату у референтном периоду рекордне 2019. за 6,8% (Графикон 2.10.).

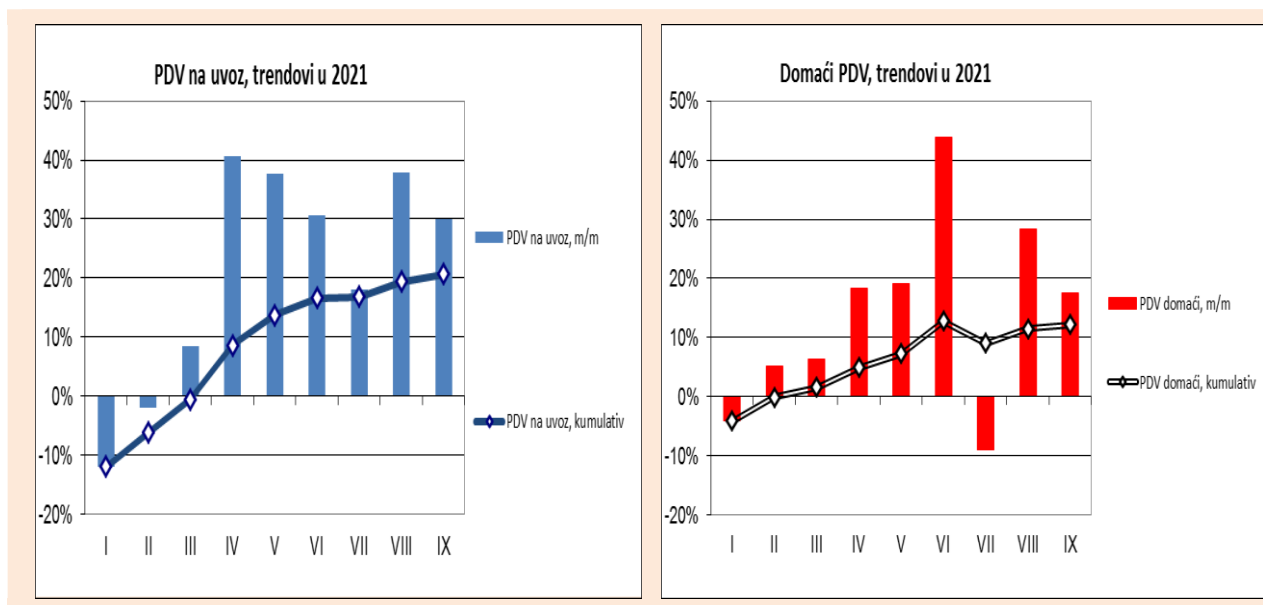
Графикон 2.10. Кумулативна наплата ПДВ-а, јануар-септембар, ПДВ на увоз и домаћи ПДВ, трендови у 2021.

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, израчун ОМА

Анализа кретања структуре бруто наплате ПДВ-а у септембру 2021. показује наставак позитивних трендова код обје компоненте. Наплата ПДВ-а на увоз у септембру је била већа за 30,1%, што је повећало кумулативни раст на нивоу девет мјесеци на 20,7% (Графикон 2.11., „ПДВ на увоз-кумулатив“).

Графикон 2.11. ПДВ на увоз и домаћи ПДВ, трендови у 2021 (кв/кв)

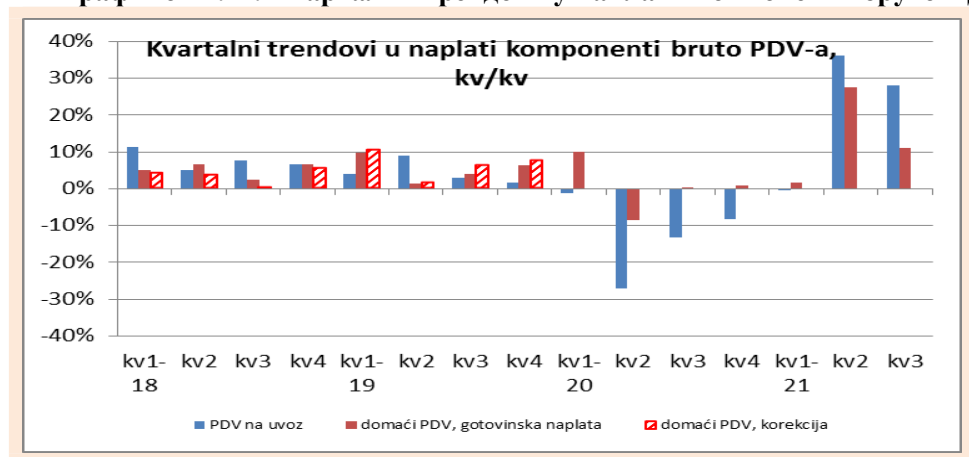
Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

У септембру 2021. године настављен је тренд стабилног раста домаћег ПДВ-а, који је трајао континуирано готово цијелу 2021. годину, с изузетком јануара и јула. У септембру је наплата домаћег

ПДВ-а већа за 17,6%, што је додатно повећало кумулативну стопу раста на 12,2% (Графикон 2.11., "Домаћи ПДВ").

Преглед тромјесечних кретања (Графикон 2.12.) показује да је у четвртном тромјесечју 2020. и првом тромјесечју 2021. забиљежен слаб опоравак домаћег ПДВ-а, док је наплата ПДВ-а на увоз пет узастопних тромјесечја била у зони негативног раста. Но, у другом тромјесечју 2021. трендови су се нагло побољшали. Стопе раста наплате ПДВ-а на увоз у другом тромјесечју износиле су 36%, а домаћег ПДВ-а 27,6% у односу на наплату у истом тромјесечју 2020. године. У трећем тромјесечју дошло је до успоравања, али су и даље врло високе стопе раста изнад свих пројекција, ПДВ на увоз од 28,1% и домаћи ПДВ од 11,1%. У сваком случају, домаће стопе раста ПДВ-а далеко су изнад пројекција потрошње у 2021.

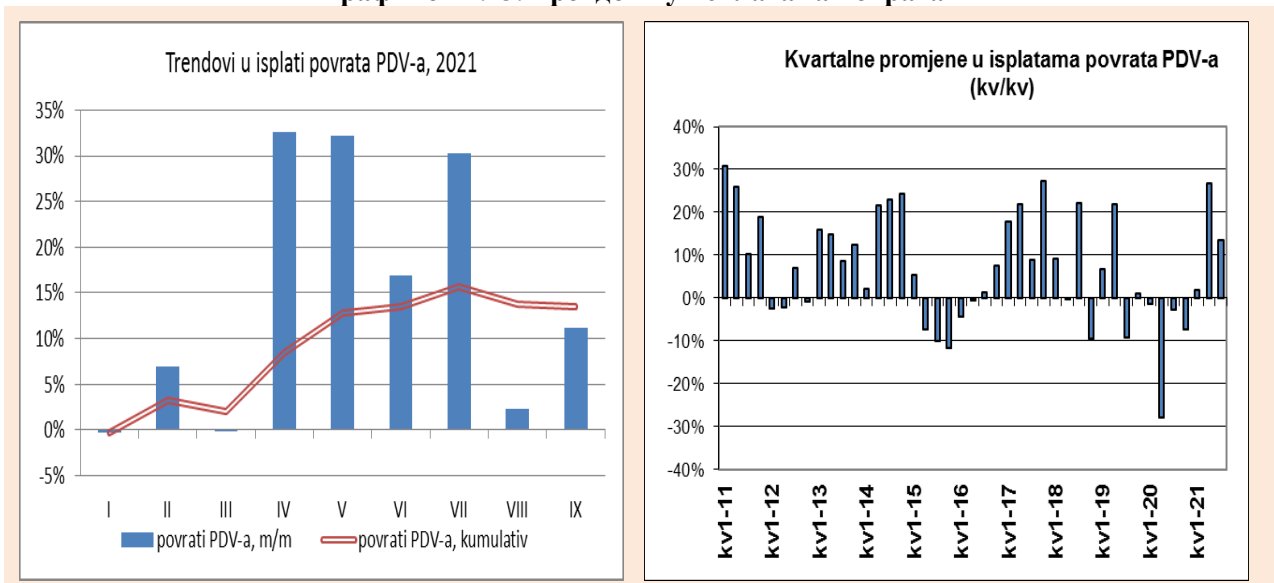
Графикон 2.12. Квартални трендови у наплати компоненти бруто ПДВ-а

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

У септембру 2021. године остварен је значајан пораст поврата ПДВ-а од 11,2%, као резултат раста извоза и увоза у трећем тромјесечју 2021. увоза из јула. Због нешто нижег раста поврата у августу, укупне исплате у посљедња два мјесеца смањене су, а кумулативно повећање у односу на поврате у 2020. години порасло је за 13,5% (Графикон 2.13., лијеви поглед "Поврат ПДВ-а, кумулативно").

Графикон 2.13. Трендови у исплатама поврата

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

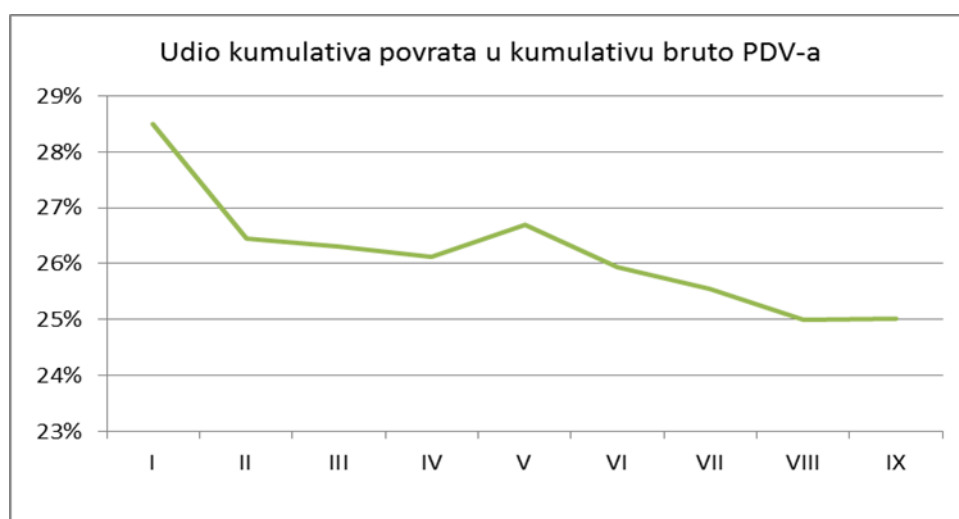

Тромјесечно поређење показује раст приноса у 2021. У првом тромјесечју раст је био 2%, у другом чак 26,9%, а у трећем 13,5% због смањених исплата у августу (Графикон 2.13., поглед десно).

Анализа структуре пријава показала је повећање исплата поврата порезним обавезницима за 14,6% или номинално 124,2 милиона КМ у претходних девет мјесеци. Повратком у међународне организације и пројекте настављен је тренд успоравања плаћања из претходних мјесеци, те је на нивоу од девет мјесеци забиљежен раст од 8,7% или номинално 8,4 милиона КМ.

Уз раст поврата расте и наплата бруто ПДВ-а, али бржи раст бруто наплате донекле неутрализира раст поврата. На то указује и показатељ удјела поврата у бруто наплати ПДВ-а који је за девет мјесеци износио 25%, што је за 0,8 процентних бодова мање у односу на исто период 2020. године. На графикону 2.14. приказан је тренд пада удјела поврати у бруто ПДВ-у -што има позитиван исход у расту нето ПДВ-а.

Графикон 2.14. Удио кумулатива поврата у кумулативу бруто ПДВ-а

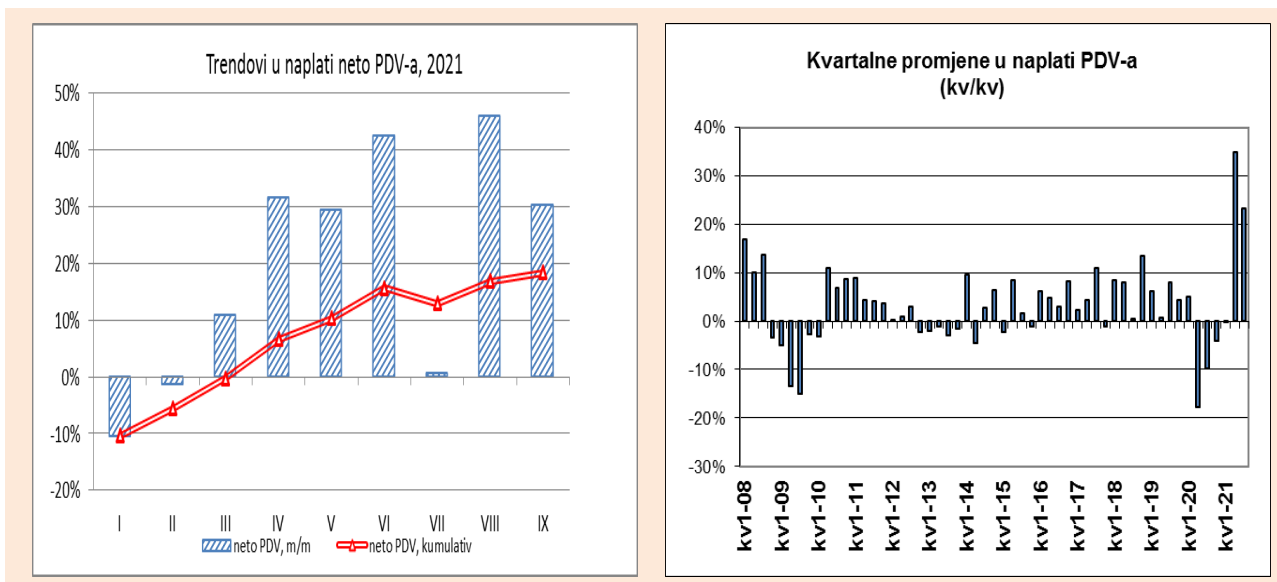

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

У септембру 2021. године остварен је врло висок раст нето ПДВ-а од 30,4%, чиме је кумулативна стопа раста на нивоу периода јануар-септембар 2021. повећана на 18,4% (графикон 2.15., лијево). Поређење номиналне нето наплате ПДВ-а показује повећање за девет мјесеци 2021. године у односу на номиналну наплату претходних година у истом периоду. Може се закључити да је, посматрајући наплату ПДВ-а, до сада остварен максимум од увођења ПДВ-а (види графикон 2.10.).

Тромјесечно поређење показују снажан опоравак нето ПДВ-а у другом тромјесечју 2021. од 35% након негативних стопа раста четири узастопна тромјесечја (графикон 2.15., десно). У трећем тромјесечју стопа раста нето ПДВ-а износила је 23,3%, а након коначног усклађивања неусклађених прихода могу се очекивати веће стопе раста нето ПДВ-а.

Графикон 2.15. Трендови у наплати нето ПДВ-а

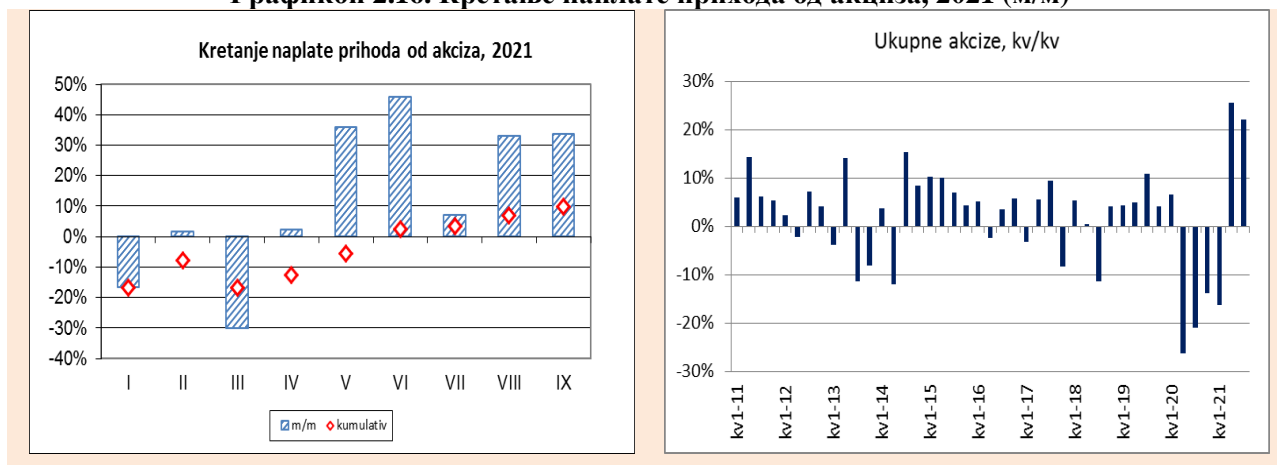

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Акцизе и путарине

У септембру је настављен позитиван тренд наплате прихода од акциза, који траје од маја (графикон 2.16., лијево). У септембру је наплата акциза порасла за 33,6%, што је повећало кумулативну стопу раста на високих 9,7% (Графикон 2.16, лијево “кумулативно”). Осцилирајући тренд наплате акциза у 2021. увелике је посљедица статистичке базе из истог периода 2020., која је у случају акциза на нафтне деривате била нижа, под утицајем пада потрошње услјед пандемије. Код акциза на дуванске производе основица је била виша у марту и априлу 2020. због великог преузимања акцизних маркица.

Графикон 2.16. Кретање наплате прихода од акциза, 2021 (м/м)

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

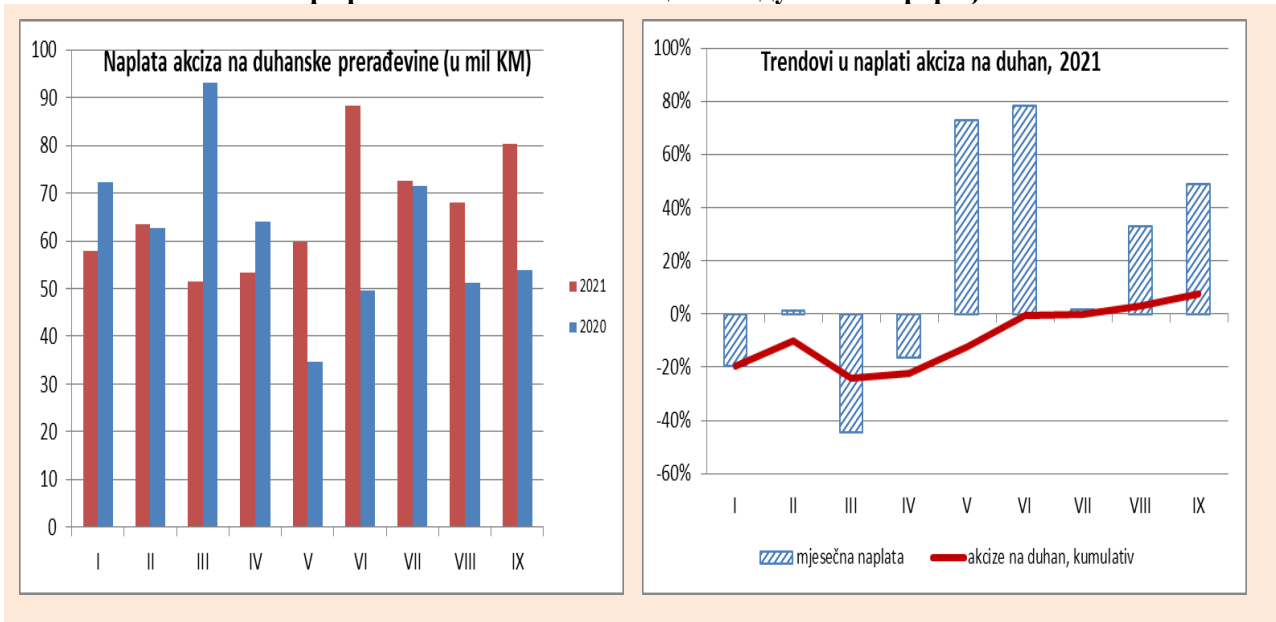
Тромјесечно поређење (Графикон 2.16., десно) указују на негативне трендове у наплати акциза, од другог тромјесечја 2020. до првог тромјесечја 2021. Док су остале врсте индиректних пореза показале поступно побољшање наплате током 2020. и првог тромјесечја 2021., у случају мањег пада наплате или скромног раста то није био случај с акцизима. Сумње у наплату акциза биле су врло високе у три квартала 2020. године у континуитету, а исти се тренд наставио и у првом тромјесечју када је

забиљежен пад од 16,7%. Опоравак наплате акциза у посљедњих пет мјесеци донио је раст на нивоу другог тромјесечја од 27,5%, а у трећем тромјесечју од 23,6%.

У септембру 2021. године забиљежен је врло висок пораст наплате акциза на дуванске производе те пораст акциза на каву, нафтне деривате, безалкохолна пића и вино. С друге стране, пад прихода остварен је код наплате акциза на алкохол, алкохолна пића и акциза на пиво.

Главни узрок осцилирајућих трендова у наплати акциза су акцизе на дуванске производе, чија наплата зависи о продајним плановима неколико великих иностраних дуванских твртки. У септембру је остварена врло висока наплата од 48,8% у односу на септембар 2020., чиме је кумулативна стопа раста повећана на 7,7% (Графикон 2.17., поглед десно). Један од разлога осцилаторног кретања у наплати акциза је статистички основ за успоредбу наплате акциза на дуванске производе, која је у првих пет мјесеци 2020. године била врло ниска (види графикон 2.17., поглед лијево). Други разлог раста прихода од акциза је опоравак потрошње нерезидената (дијаспора, туристи, држављани БиХ на привременом раду у иностранству) због либералнијих мјера при уласку у БиХ током љетне сезоне у односу на рестриктивне мјере ЕУ и власти БиХ. у љетној сезони 2020. којима се ограничавао улазак нерезидената у БиХ.

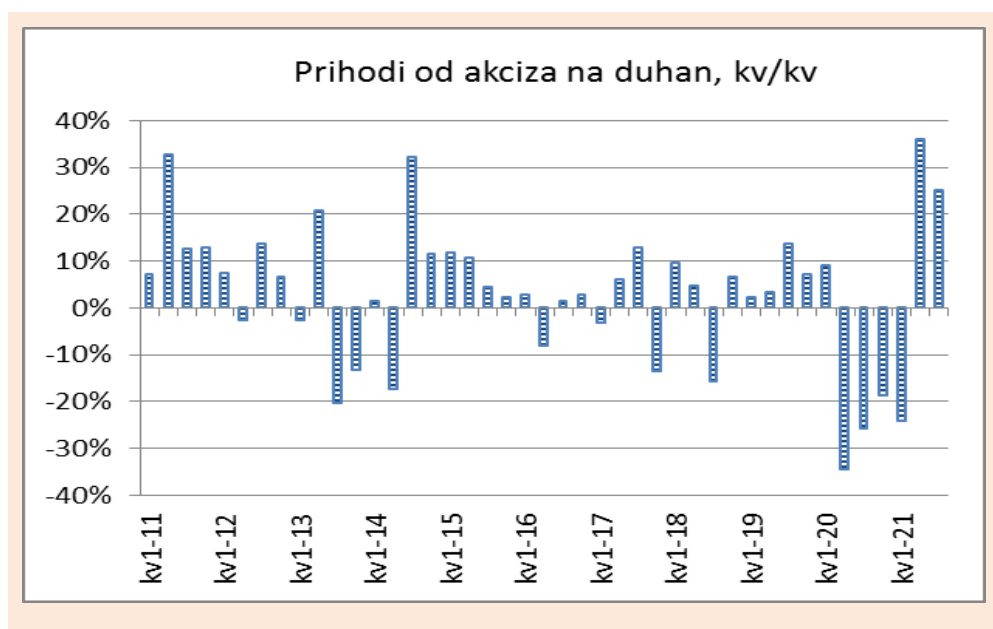
Графикон 2.17. Наплата акциза на дуванске прерађевине

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Квартална поређења кретања наплате акциза на дуванске производе (графикон 2.18) показују трендове сличне наплати укупних акциза, негативан раст у три квартала 2020. и првом кварталу 2021. (-24,2%), с негативним стопама врло висок и енорман раст у другом кварталу 2021. од 36%, а у трећем кварталу раст од 25,1%.

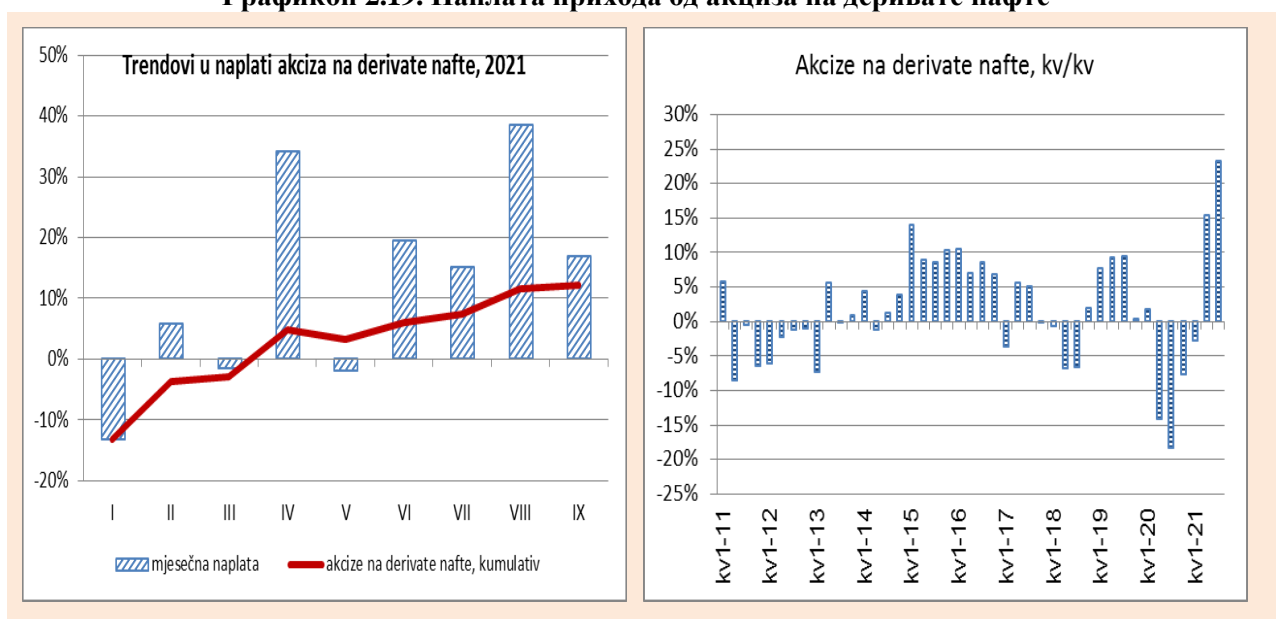
Графикон 2.18. Приходи од акциза на дуван, кв/кв

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

У септембру 2021. године забиљежен је висок раст наплаћених прихода од акциза на нафтне деривате од 16,9%, што је побољшало кумулативна кретања, тако да су на нивоу девет мјесеци 2021. приходи од акциза на нафтне деривате порасли за 12,2%. (Графикон 2.19., лијево). Тако висок раст је изненађење, с обзиром на раст свјетских цијена нафте. Уз повећану потрошњу нерезидената, један од фактора раста је и повећана прекогранична потрошња на подручју с Хрватском због виших малопродажних цијена нафтних деривата у Хрватској (због виших акциза и виших стопа ПДВ-а), те либералне мјере за угоститељство и друге дјелатности забаве у БиХ у односу на ограничења у Хрватској у вријеме пандемије.

Графикон 2.19. Наплата прихода од акциза на деривате нафте

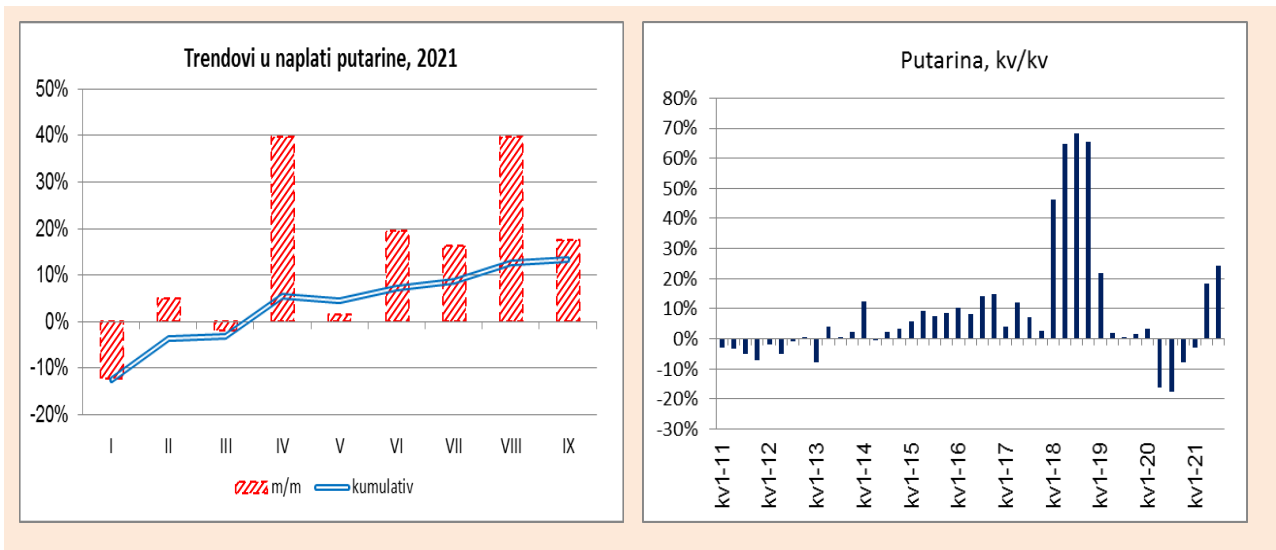
Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Мјесечни трендови наплате акциза на нафтне деривате у 2021. осцилирају. Слично је и с кварталним поређењима (графикон 2.19., десно). Након три квартала 2020. с негативним трендовима, у првом

тромјесечју 2021. забиљежен је благи пад наплате акциза од 2,9%. У другом и трећем тромјесечју 2021. раст од 15,3%, односно 23,3%.

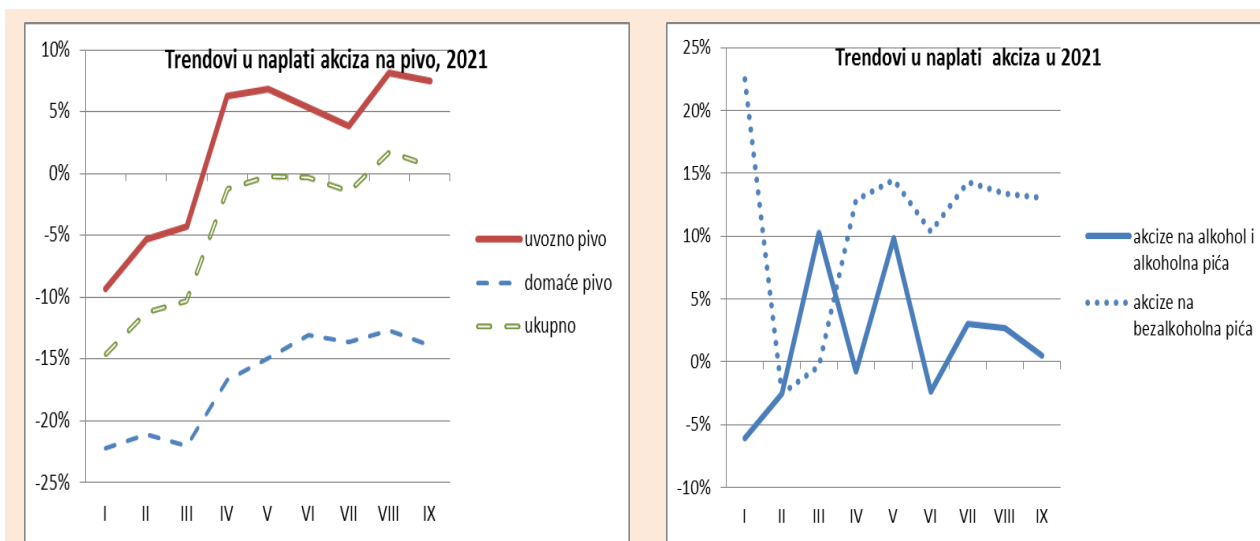
Слично као и наплата акциза на нафтне деривате, приходи од путарине у септембру су забиљежили раст наплате од 17,4% (Графикон 2.20. лијево), а на деветомјесечном нивоу кумулативни раст износи 13,4%. Након три негативна тромјесечја 2020. године негативни трендови настављени су и у првом тромјесечју 2021., уз благи пад прихода од путарина од 3,1%, док је у другом и трећем тромјесечју забиљежен раст од 18% односно 24,2% (Графикон 2.20., десно).

Графикон 2.20. Наплата прихода од путарине

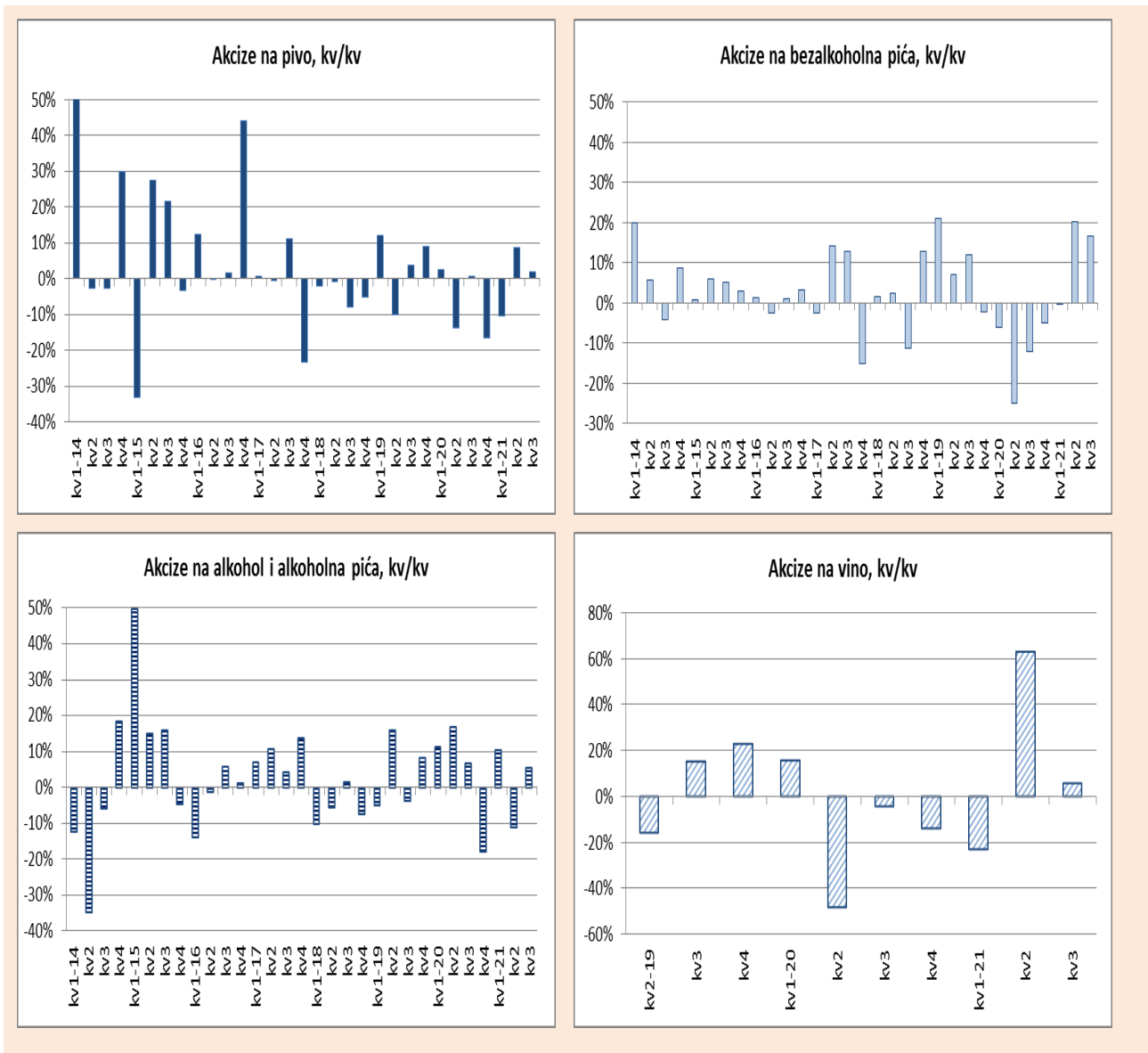
Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Графикон 2.21. Трендови у наплати акциза на пиво, акциза на алкохол и алкохолна пића и акциза на безалкохолна пића

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Графикон 2.22. Приходи од акциза на пиво, акциза на безалкохолна пића, акциза на алкохол и алк. пића и акциза на вино

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

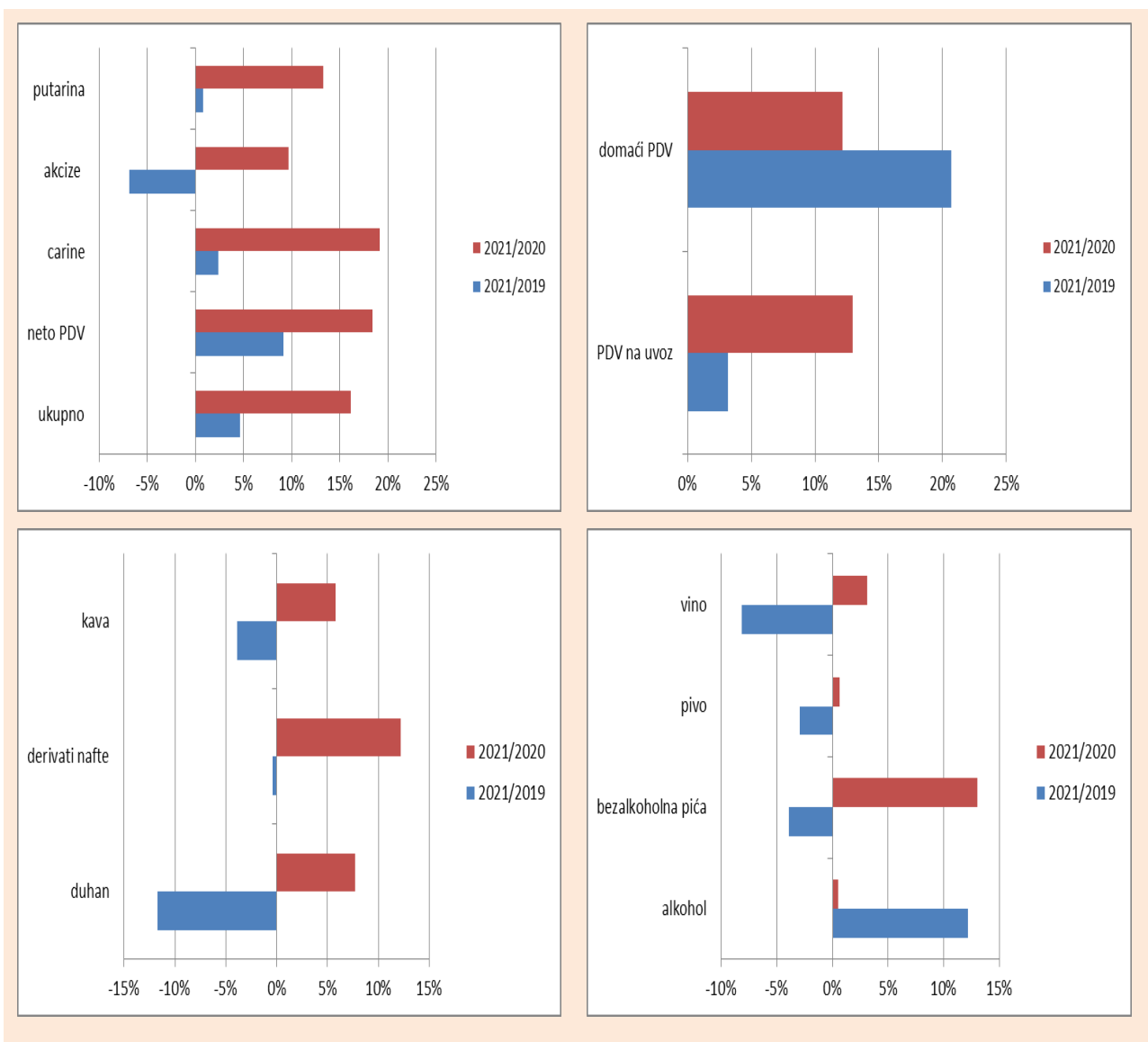
У септембру је забиљежен позитиван тренд у наплати прихода од акциза на безалкохолна пића и вино. Смањила се наплата акциза на алкохол и алкохолна пића, што је готово поништило кумулативни раст (Графикон 2.21., поглед десно). Међутим, пад наплате акциза на домаћа пива надокнађен је повећањем наплате акциза на увозна пива, тако да је у коначници остварен скроман пораст наплате акциза на пиво од 0,6% на нивоу девет мјесеци (Графикон 2.21., лијево).

Што се тиче тромјесечних кретања наплате акциза на пиво, вино и безалкохолна пића, прво тромјесечје 2021. године донијело је пад наплате акциза, а друго и треће тромјесечје биљеже позитивне трендове. Напротив, повећана је наплата акциза на алкохол и алкохолна пића у првом и трећем тромјесечју 2021. године, док је у другом тромјесечју дошло до погоршања које је поништило позитивне трендове у друга два тромјесечја (Графикон 2.22.).

Поређење са 2019.

Због негативног утицаја пандемије вируса COVID-19 на наплату индиректних пореза, 2020. не може бити референтна година за поређење. Како би се донијели закључци о опоравку наплате у 2021. години, потребно је упоредити наплату с рекордном 2019. годином (Графикон 2.23.).

Графикон 2.23. Поређење наплате прихода по врстама са наплатом у 2020. и 2019. години

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Укупна нето наплата прихода од индиректних пореза за девет мјесеци већа је од наплате у истом периоду 2019. године за 4,4%. Главни извор раста је ПДВ, а декомпозиција вишка ПДВ-а показује да је позитиван тренд у односу на 2019. забиљежен у наплати ПДВ-а на увоз и наплати домаћег ПДВ-а, при чему је раст домаћег ПДВ-а у односу на 2019. рекордан, чак и већи него у односу на 2020. Скромније позитивне стопе раста у односу на 2019. остварене су у наплати прихода од царина и путарина, док је наплата акциза у 2021. години још увијек испод наплате у 2019. (Графикон 2.23., илустрације изнад).

Декомпозиција прихода од акциза по врстама производа показује да само наплата акциза на алкохол и алкохолна пића има позитиван раст у односу на 2019. годину, који је занемарив. Наплата свих осталих

подврста акциза нижа је у односу на 2019. годину, посебно када су у питању акцизе на дуванске прерађевине, које с обзиром на износ увелике одређују трендове (Графикон 2.23., приказан у наставку).

Пројекције прихода од индиректних пореза

Пројекције прихода за период 2021.-2024. доступне су у Табели 2.2. Како би се осигурала упоредивост пројектованих и наплаћених прихода од индиректних пореза, пројекције прихода од индиректних пореза приказане су на готовинском основу у складу са извјештајима УИО о наплати по врстама прихода.

Табела 2.2. Пројекције прихода од индиректних пореза у мил КМ (2021.-2024.), април 2021. године

Врста прихода (нето)	у мил КМ					Пројектована стопа раста			
	Извршење	Пројекција				2021	2022	2023	2024
		2020	2021	2022	2023				
ПДВ	3.748,5	4.353,9	4.477,4	4.590,1	4.722,0	16,1%	2,8%	2,5%	2,9%
Акцизе	1.303,5	1.454,5	1.491,4	1.527,5	1.566,7	11,6%	2,5%	2,4%	2,6%
Царине	262,2	307,2	329,0	352,4	382,0	17,2%	7,1%	7,1%	8,4%
Путарина	583,7	657,9	680,2	704,1	730,1	12,7%	3,4%	3,5%	3,7%
Остало	32,3	37,4	37,4	37,4	37,4	15,6%	0,0%	0,0%	0,0%
УКУПНО	5.930,3	6.810,9	7.015,5	7.211,4	7.438,2	14,8%	3,0%	2,8%	3,1%
Намјенска путарина *)	-364,7	-411,2	-425,2	-440,0	-456,3	12,7%	3,4%	3,5%	3,7%
СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	5.565,6	6.399,7	6.590,4	6.771,3	6.981,9	15,0%	3,0%	2,7%	3,1%

Напомена:

*) Намјенска путарина је до 1.2.2018. износила 0,10 КМ/литар деривата нафте, намијењен у цијелости за изградњу аутопутева, а од 1.2.2018. 0,25 КМ/литар деривата нафте, за изградњу аутопутева (0,20 КМ/литри) и изградњу и реконструкцију осталих путева (0,05 КМ/литри).

Табела 2.3. Пројекције прихода од индиректних пореза у % БДП-а (2021.-2024.) октобар 2021.

Врста прихода (нето)	у % БДП-а				
	Извршење	Пројекција			
		2020	2021	2022	2023
ПДВ	10,6%	11,8%	11,6%	11,4%	11,3%
Акцизе	3,7%	4,0%	3,9%	3,8%	3,7%
Царине	0,7%	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%
Путарина	1,6%	1,8%	1,8%	1,8%	1,7%
Остало	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
УКУПНО	16,7%	18,5%	18,2%	18,0%	17,7%
Намјенска путарина	-1,0%	-1,1%	-1,1%	-1,1%	-1,1%
СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	15,7%	17,4%	17,1%	16,9%	16,7%

Извор података за БДП: БХАС, септембар 2021. и Пројекције ДЕП-а, септембар 2021.

Пројекције за 2021. годину

Приликом израде пројекција прихода за 2021. годину не може се ослонити на сезонску схему наплате прихода из 2020., с обзиром да је она изашла из свих ранијих оквира због ефеката коронавируса. Распон мјесечних стопа раста прихода у 2020. години био је већи него икада,³⁹ од +10,1% у фебруару до чак -33,1% у мају.⁴⁰ У првим мјесецима 2021. настављени су негативни трендови из претходне године, а стопе раста прихода кретале су се од -11,1% у јануару до стагнирајућих прихода у марту, што указује на опоравак наплате. Од априла биљежи се тренд снажних мјесечних стопа раста, у свим мјесецима осим у мјесецу јулу⁴¹ кретале у рангу између 20% и 40% (поређења у односу на исти мјесец претходне године; вид. Графикон 2.4. приказ десно). Разлози оволиких мјесечних осцилација у мјесечним стопама раста нису само у наплати прихода у 2021, него и у снажним осцилацијама у основици – мјесечној наплати у 2020. Нето наплата за девет мјесеци 2021. године била је већа за 16% у односу на исто период претходне године. Према пројекцијама ДЕП-а, очекује се номинални раст БДП-а од 3,9% у 2021. години. Имајући у виду све наведене специфичности и огромне непознанице у погледу развијања епидемиолошке ситуације у земљи и окружењу, пројектована стопа раста прихода од индиректних пореза за 2021. годину износи 14,8%.

ПДВ

Анализа трендова наплате у текућој години указује на снажан опоравак прихода од ПДВ-а (вид. дио 1.3.2.). У септембру је остварен врло висок раст нето ПДВ-а од 30,4%, што је кумулативну стопу раста на нивоу периода јануар-септембар 2021. довело на 18,4%. Пројектовани износ прихода од ПДВ-а износи 4.353,9 мил КМ, што је за 16,1% више од остварења у 2020. години. Пројекција је заснована на историјској сезонској схеми наплате појединих категорија ПДВ-а (која не укључује податке за специфичну 2020. годину), те кретањима и пројекцијама макроекономских показатеља.

Акцизе и путарина

Пројектовани износ укупних прихода од акциза у 2021. години износи 1.454,5 мил КМ, што је за 11,6% више од остварења у 2020.

Пројектовани износ прихода од путарине износи 657,9 мил КМ, што је за 12,7% више од остварења у 2020, а заснован је на текућим трендовима наплате, повијесној сезонској схеми наплате (која не укључује податке за године са специфичностима), прогнозама макроекономских индикатора (ДЕП, септембар 2021), те трендовима у кретању потрошње деривата.

Приходи од акциза на деривате нафте и путарина

Претходне године су нарочито обиљежиле снажне промјене на тржишту деривата нафте због ефеката измјена Закона о акцизама из 2017. године (у примјени од 1.2.2018. године)⁴². У периоду 2017.-2019. је дошло до значајних промјена у структури основице акциза⁴³ на деривате нафте. Упркос нижој стопи акцизе (0,3 КМ/л), високо удјела дизела у бази уз стабилне стопе раста потрошње, довело је до тога да

³⁹ Изузетак је 2007. година, због специфичности у базној 2006. години, која је година увођења ПДВ-а

⁴⁰ Поређења са истим мјесецем претходне године.

⁴¹ У мјесецу јулу је такође забиљежен раст прихода, али не по овако високој стопи.

⁴² Измјене политике акциза на деривате нафте и путарине из 2017. године односиле су се на: повећање стопе акцизе на лож уље са 0,30 на 0,45 КМ/л; увођење акцизе на биогорива и биотечности (0,30 КМ/л); раст стопе намјенске путарине са 0,10 на 0,25 КМ/л (уз раздвајање стопа и средстава према намјени за аутопутеве и друге путеве); те промјене обухвата основице за цестарину у смислу укључивања у основицу биогорива и биотечности, те текућег нафтног плина за погон моторних возила („Службени гласник БиХ“ 91/17)

⁴³ Појам „основица“ за акцизе и цестарину и „потрошња“ деривата подразумева количине израчунате од стране ОМА. Укључује количину увезених деривата нафте и биогорива и количину домаћих деривата и биогорива стављених у промет. Количине из акцизних пријава узете са временским помаком *m-1*, како би основица била исправно приказана у складу са одредбама Закона о настанку обавезе и плаћању акцизе.

је ова врста деривата остварила највећи износ раста прихода од акциза на деривате у периоду 2017.-2019. Компонента потрошње безоловног бензина (као и њезин удио у акцизној основици) се смањила, што је негативно утицало на стопу раста прихода у наведеном периоду. Укупна основица за акцизе, односно износ опорезованих деривата, у периоду 2017.-2019. повећан је за само 1,5%. Пандемија корона вируса донијела је даље турбуленције на тржишту нафтних деривата. Карантини и изолације, смањење пословних и приватних путовања, забрана окупљања, међуградског превоза и кретања због полицијског сата довели су до губитка прихода од акциза у периоду у којем се проводе ограничења. Потрошња основних животних намирница ригидна је према доље, док се за потрошњу многих других добара (нпр. намјештаја) претпоставља да ће се дјеломично надокнадити у периоду након ублажавања мјера. С друге стране, значајан дио потрошње нафтних деривата у периоду provedбе мјера заштите био је трајно изгубљен и ненадокнадив. У 2020. години дошло је до наглог пада потрошње нафтних деривата, при чему је потрошња дизелског горива пала за 8,6%, а безоловног бензина за чак 19%. Потрошња ложивог уља пала је за 5,1%.

Предвиђени износ нето прихода од акциза на нафтне деривате за 2021. годину износи 526,1 милијун КМ, што је 12,1% више у односу на 2020. Пројекција се, као и у случају путарине, основи на тренутним трендовима наплате који указују на наплату (в. Одјељак 1.3.2.), прогнозе господарског опоравка (ДЕП, септембар 2021.), ниска база у 2020. због дијела трајно изгубљене потрошње, те прогнозе цијена сирове нафте. Према љетним пројекцијама Европске комисије, цијене сирове нафте у просјеку ће 2021. износити 68,7 долара по барелу, што је 54% више него претходне године. Очекује се да ће се цијене у 2022. стабилизирати на 68,3 долара по барелу.⁴⁴

Приходи од акциза на дуван

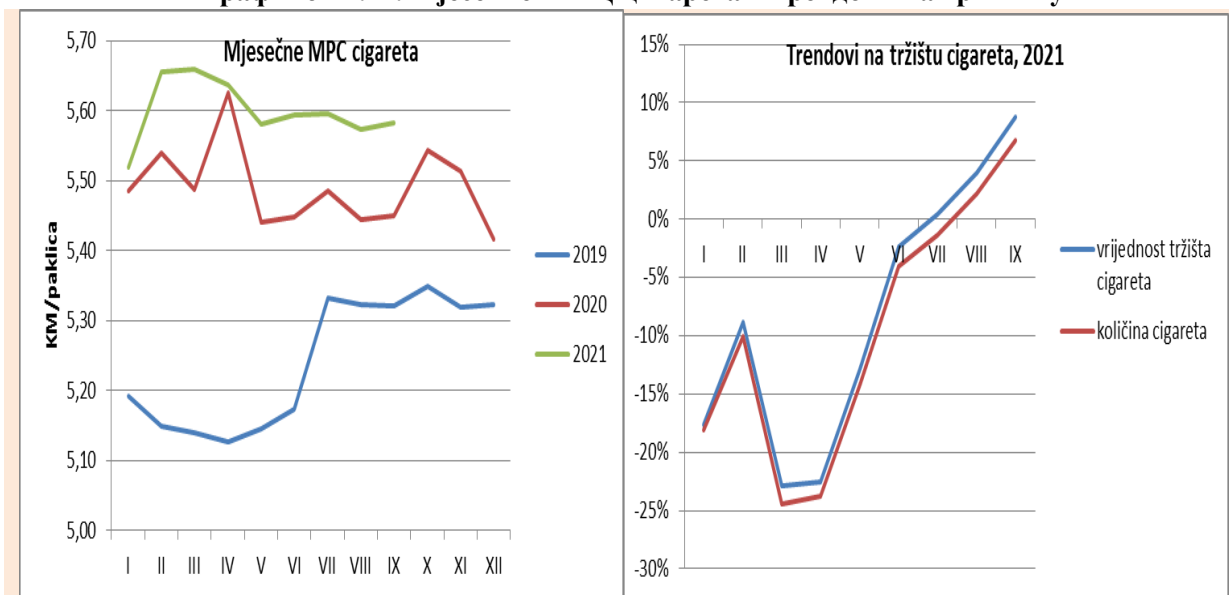
Иако се акцизна политика опорезивања цигарета није мијењала од 2019. године, дуванске фирме наставиле су повећавати малопродајне цијене цигарета у 2021. години, у просјеку за 1,8% у осам мјесеци у односу на просјечну пондерирану цијену у 2020. години. Почетак 2021. обиљежен је наглим растом цијена и до 4,4% на нивоу мјесеца у односу на децембар 2020. (Графикон 2.24., приказ лијево⁴⁵). Смањење просјечне цијене у наредна четири мјесеца, уз повећану потражњу нерезидената током љета, довело је у трећем кварталу 2021. до повећања продаје цигарета, како у смислу прихода од продаје („вриједност тржишта цигарета“), тако и у смислу количина цигарета (Графикон 2.24., приказ десно).

---

⁴⁴ European Economic Forecast, Summer 2021

⁴⁵ Не ради се о аритметичком просјеку цијена цигарета са акцизних маркица издатих у одређеном мјесецу, већ о просјечној мјесечној пондерираној малопродајној цијени цигарета.

Графикон 2.24. Мјесечне МПЦ цигарета и трендови на тржишту

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Имајући у виду погоршање епидемиолошке ситуације у БиХ и стављање земље на "црвену листу" ЕУ, не може се очекивати попуштање мјера по питању кретања нерезидената и дијаспоре у БиХ током новогодишњих празника, а вјероватно ни до прољеће идуће године. С друге стране, строга ограничења рада ресторана и других дјелатности у индустрији забаве у Хрватској, уз одступене цијена цигарета и нафтних деривата у корист БиХ, у 2021. години била су потицај за повећану прекограничну потрошњу нерезидената у БиХ у пограничном подручју с Хрватском што се рефлектује и на раст прихода од акциза на цигарете. У таквим околностима очекује се да ће до краја године продаја цигарета бити на нивоу просјечне продаје у претходном периоду, уз задржавање постојећих цијена. Имајући у виду наведене претпоставке, очекује се да ће се у 2021. години наплатити 11,3% више акциза на дуванске производе у односу на наплату у 2020. години.

Царине

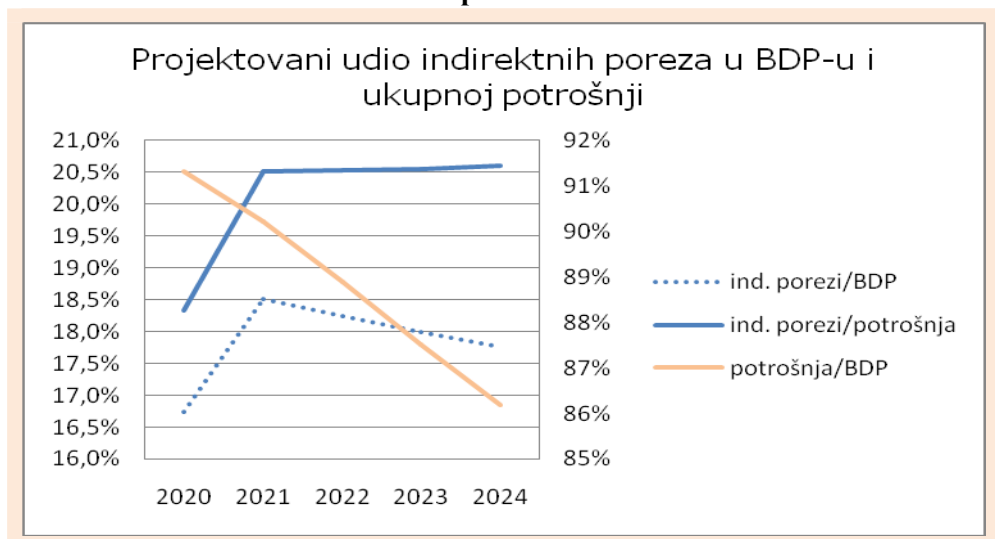
Према подацима Агенције за статистику БиХ, у периоду јануар-август 2021. године увоз робе у БиХ повећан је за 22,6%. У моменту израде пројекција доступни су подаци УИО према којима је увоз у септембру порастао за 34,8%, чиме је раст увоза на нивоу од три квартала довео до 23,7%. Имајући у виду трендове наплате и кретања увоза, за 2021. годину предвиђена је наплата царина у износу од 307,2 милиона КМ, што је за 17,2% више од наплате у претходној години.

Пројекције за период 2022.-2024.

Пројектоване стопе раста прихода од индиректних пореза за 2022., 2023., и 2024. годину износе 3,0%, 2,8% и 3,1%, респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима, повијесној сезонској схеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2020. годину.

За разлику од пројектованог пада индиректних пореза у БДП-а у периоду 2022.-2024. (вид. Табела 2.2., Дио 2), пројектовани удио прихода од индиректних пореза (ОМА) у потрошњи (ДЕП) у наведеном периоду благо расте за свега 0,1 п.п., са 20,5% на 20,6%. Пад пројектованог удјела индиректних пореза у БДП-у у периоду 2022.-2024. кумулативни је резултат стагнације, односно занемаривог раста пројектованог удјела индиректних пореза у потрошњи и пројектованог пада потрошње у БДП-у (Графикон 2.25.).

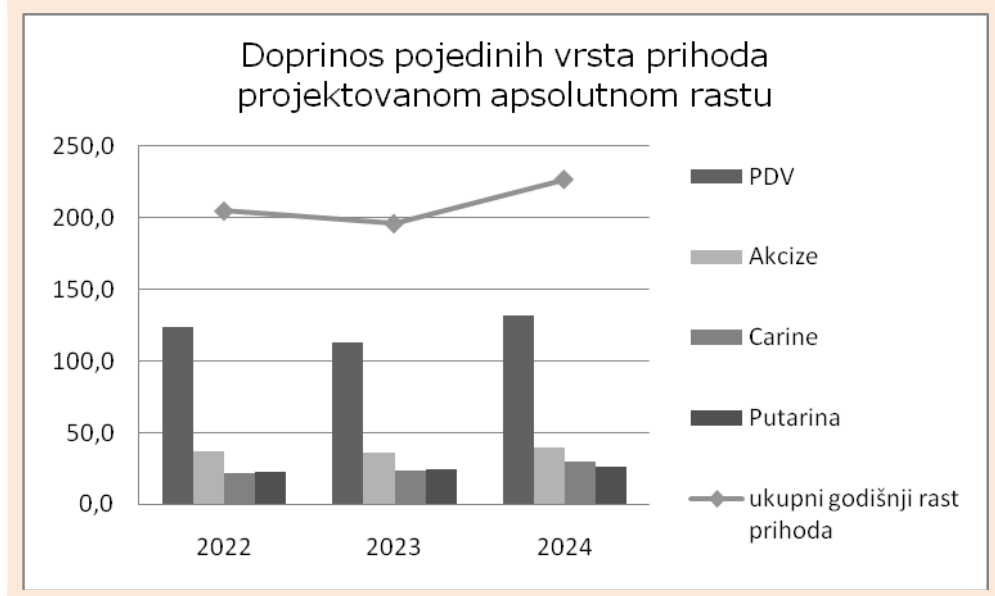
Графикон 2.25. Пројекција прихода од индиректних пореза у % БДП-а и % укупне потрошње

Извор: Пројекције прихода ОМА и пројекције националних рачуна од стране ДЕП-а; приказ ОМА

Највећи генератор апсолутног раста прихода од индиректних пореза у наведеном периоду је ПДВ, с обзиром на његов значајан удјел у приходима, те планираним стабилним стопама раста. Након тога, апсолутном расту прихода, највише доприносе акцизе. Приходи од путарина и царина доприносе апсолутном расту прихода на приближно једнаком нивоу (Графикон 2.26.).

Графикон 2.26. Допринос појединих врста прихода апсолутном расту (у мил КМ)

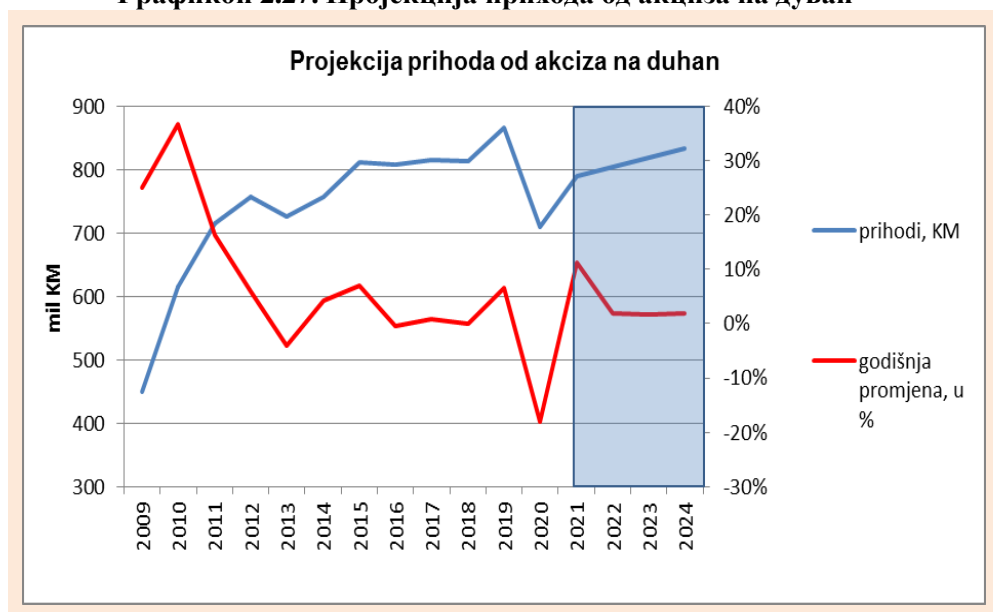

Извор: Пројекције прихода ОМА

С обзиром на то да се у 2022. не очекује промјена политике опорезивања цигарета, претпоставља се да ће дуванске фирме, слиједећи политику последње три године, повећати малопродајне цијене цигарета на ниво раста у 2021. години. С друге стране, очекује се промјена политике опорезивања дувана за пушење у 2021., будући да повећање цијена цигарета у 2021. генерише вишу просјечну пондерирану цијену цигарета, што је, према досадашњој методологији, основ за израчун конкретнијих акцизе на

дуван за пушење у 2022.⁴⁶, тиме и разлог за раст цијена дувана за пушење. У таквим околностима могуће је да ће потрошачи дувана за пушење, као замјене за цигарете, поновно пријећи на пушење цигарета, осим ако у међувремену не дође до значајног повећања цијена цигарета. Али то такође може бити потицај људима с нижим примањима да одустану од скупљег дувана за пушење и пређу на кориштење дувана и цигарета на црном тржишту. У сваком случају, очекује се наставак пада тренда наплате прихода од акциза на дуван за пушење и у наредним годинама. Слиједом ових претпоставки и под условом да не постоје озбиљна ограничења због пандемије коронавируса која би ограничила потрошњу нерезидената и домаћег становништва, уз непромијењену акцизну политику, очекује се да ће вриједност тржишта цигарета слиједити макроекономске пројекције. Под наведеним претпоставкама очекује се благи пораст наплате акциза на дуванске производе у 2022., 2023. и 2024. години од 2%, 1,7% и 1,8% (графикон 2.27.). Важан фактор у остваривању пројекција наплате акциза је континуирана борба против црног тржишта цигарета и дувана у БиХ.

Графикон 2.27. Пројекција прихода од акциза на дуван

Извор: Пројекције прихода ОМА

Разлике у односу на претходне пројекције

Пројекције прихода од индиректних пореза уско су везане за ДЕП-ове пројекције БДП-а и његових компоненти. Свако одступање извршења параметара из националних рачуна од њихових пројектованих вриједности представља ризик за пројекције прихода.

Са друге стране, пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а главно упориште имају у пројекцијама међународних институција, те ће стога овдје бити кратко представљене пројекције Европске комисије (ЕК) и Међународног монетарног фонда (ММФ), те њихова ревизија у периоду прије и после избијања пандемије коронавируса.

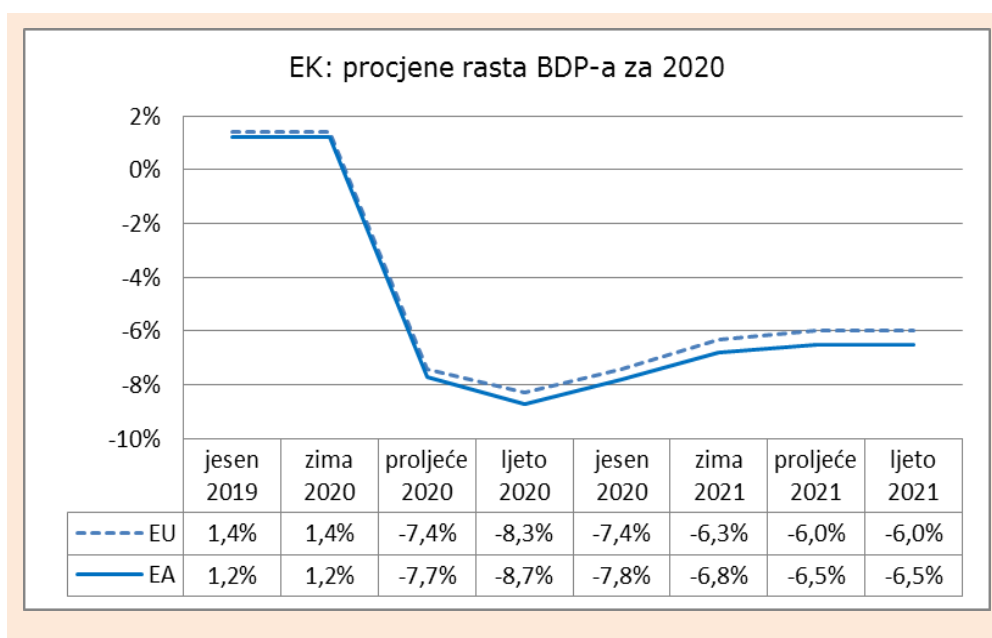
⁴⁶Закон о акцизама прописује методологију израчуна специфичне акцизе на дуван за пушење, која се заснива на просјечној пондерисаној цијени цигарета и минималној акцизи на цигарете. Очекује се да ће Управни одбор Управе за индиректно опорезивање до краја октобра 2021. донијети одлуку о специфичној акцизи на дуван за пушење за 2022. годину. Према прелиминарним израчунима специфична акциза на дуван за пушење у 2022. требала би бити виша за 2,5% у односу на специфичну акцизу на дуван за пушење у 2021.

Ревизија пројекција међународних институција

Пројекције Европске комисије

Европска комисија (ЕК) објављује макроекономске пројекције за ЕУ и њене чланице четири пута годишње, а називају се по годишњим добима објаве.⁴⁷ У извјештају ЕК из јула 2020. године⁴⁸ је наведено је да се Европска унија суочава са најдубљом рецесијом након Другог свјетског рата, те да је, током периода спровођења најстрожијих рестрикција у 2020. години, економија Еврозоне пословала са свега 70 до 75 процента свог капацитета. У посљедњим, љетним пројекцијама ЕК се процјењује да је у 2020. години остварен пад БДП-а у ЕУ и Еврозони од чак 6% и 6,5%, респективно. Иако се ради о високој стопи пада, она је ипак мања од процјена ЕК из периода након наступена пандемије у 2020. години, када су процијењене стопе пада БДП-а у ЕУ и Еврозони за 2020. годину чак премашивале 8% (Графикон 2.28).⁴⁹

Графикон 2.28. Процјене ЕК за раст БДП-а у ЕУ и ЕА, 2020.

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ЕК

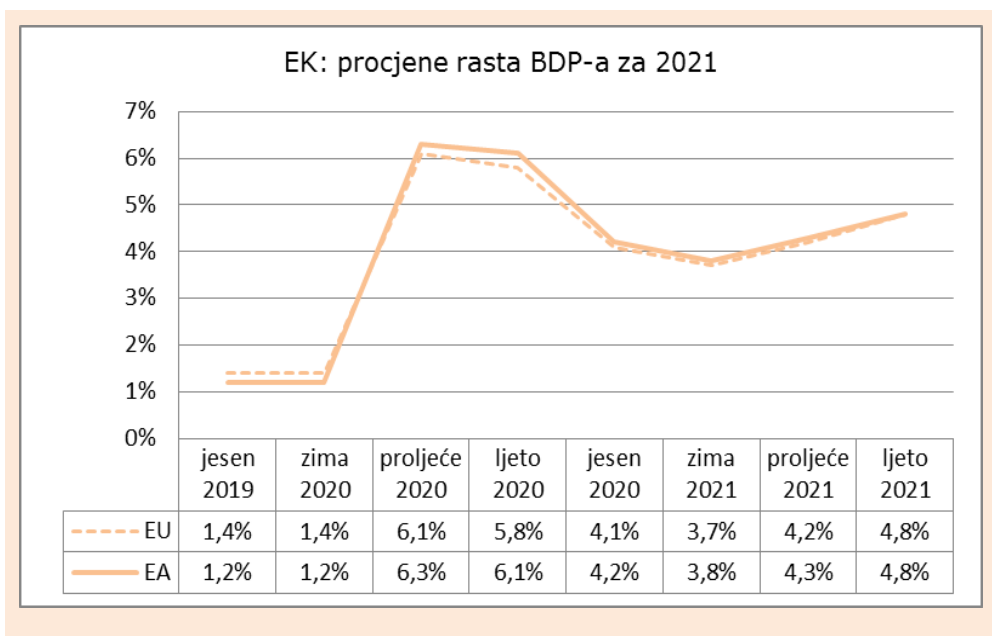
Из Графикона 2.29. се може видјети хронологија пројектованих стопа раста економије ЕУ и Еврозоне за 2021. годину израђених од стране ЕК. На *x* оси је представљено вријеме израде пројекција, а на *y* оси пројектована стопа раста БДП-а. Смјер ревизије пројекција раста БДП-а ЕУ за 2021. годину се смјењивао. Са ниских +1,4% у јесењим пројекцијама из 2019., пројекције раста БДП-а ЕУ су поступно ревидиране навише до +6,1% у прољетним пројекцијама из 2020. Онда су опет постепено смањиване до 3,7% у зимским пројекцијама 2021., да би у посљедње двије објаве ЕК извршила ревизију стопе раста навише, и то на +4,2% у прољетним пројекцијама 2021., те даље на +4,8% у љетним пројекцијама 2021.

⁴⁷ ЕК годишње објављује двије свеобухватне пројекције (прољетна и јесења), и двије привремене пројекције (зимска и љетна); <https://ec.europa.eu/>

⁴⁸ European Commission, European Economic Forecast, Summer 2020. - interim

⁴⁹ У љетним пројекцијама из 2020. године предвиђао се пад БДП-а у 2020. години за ЕУ и Еврозону од 8,3% и 8,7%, респективно.

Графикон 2.29. Процјене ЕК за раст БДП-а у ЕУ и ЕА, 2021.

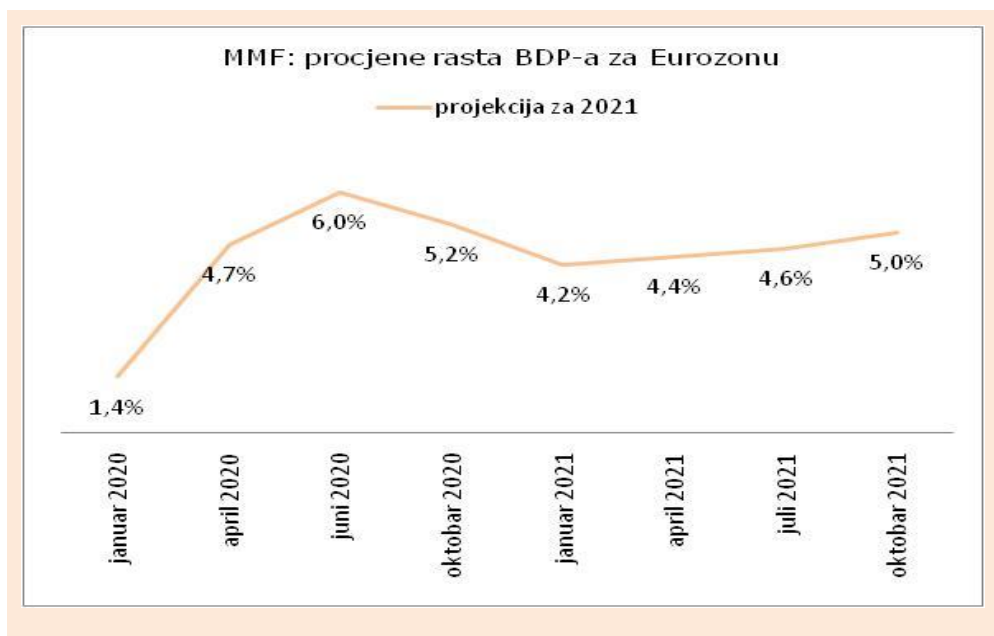
Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ЕК

Пројекције Међународног монетарног фонда

Последње пројекције ММФ-а датирају из октобара 2021. године.⁵⁰ Октобарским пројекцијама предвиђен је пад свјетске економије у 2020. години по стопи 3,1%. За 2021. годину је пројектована стопа раста свјетске економије у износу од 5,9%. Према истим пројекцијама, у 2020. години је у Еврозони остварен реални пад БДП-а од 6,3% док се за у 2021. години очекује раст од 5,0%. На Графикону 2.30. је приказана ревизија ММФ-ових пројекција раста БДП-а за Еврозону за 2021. годину.

⁵⁰ IMF, World Economic Outlook, October 2021.

Графикон 2.30. Процјене ММФ-а за раст БДП-а у Еврозони, 2021.

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ММФ-а

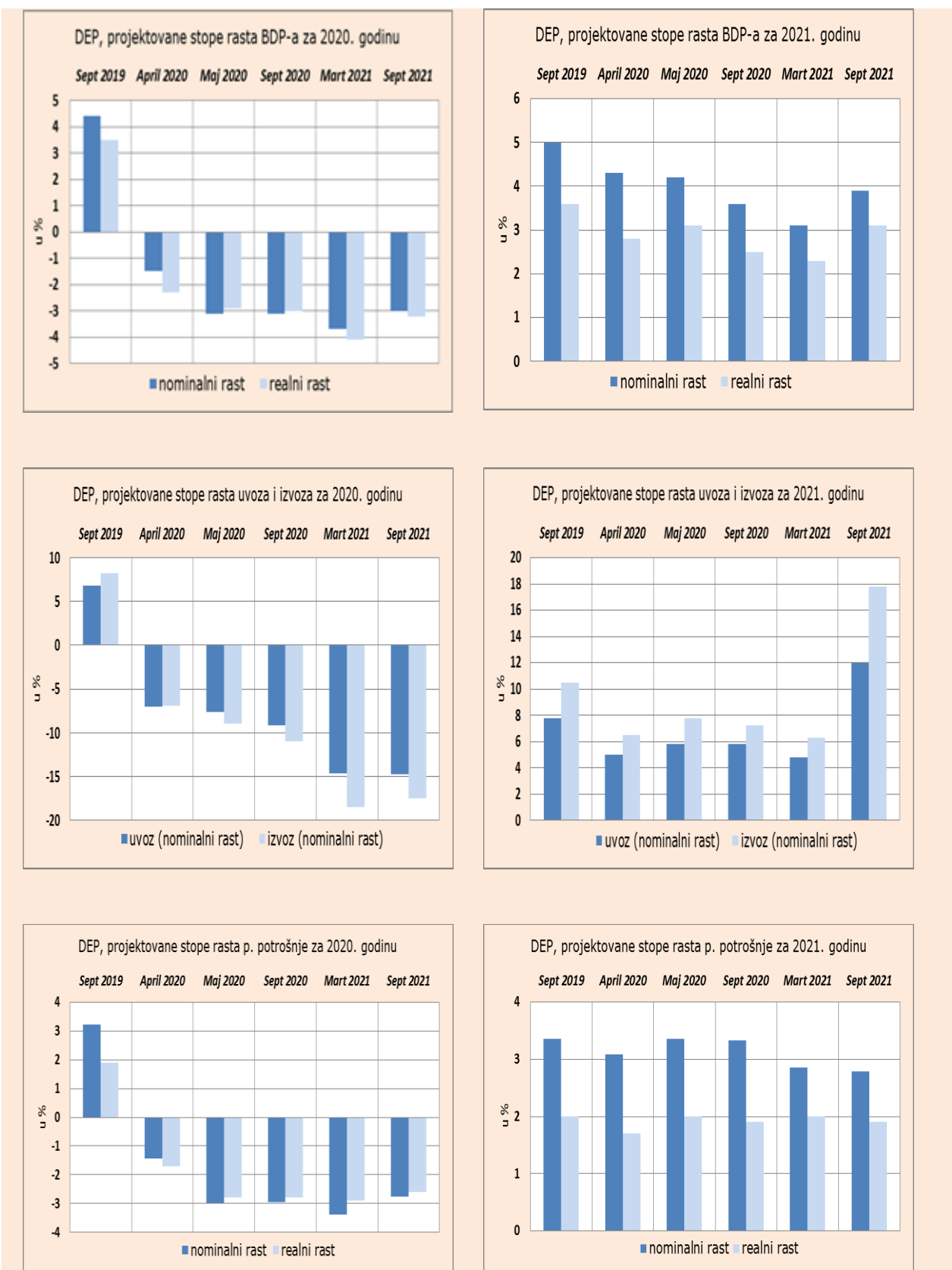
Према ММФ-овим пројекцијама из октобра 2021., у Босни и Херцеговини је у 2020. години остварен реални пад БДП-а од 4,3%. За 2021. и 2022. годину су пројектоване реалне стопе раста БДП-а од 2,8% и 3,2%, респективно.

ДЕП, ревизија пројекција макроекономских показатеља за БиХ

Дирекција за економско планирање БиХ (ДЕП) је од септембра прошле године више пута ревидирала пројекције макроекономских показатеља за 2020. годину. Прије појаве коронавируса (пројекције из септембра 2019. године) за 2020. годину је планирана реална стопа раста БДП-а од +3,5%. Са појавом пандемије коронавируса, у априлу прошле године, ДЕП је драстично снизио пројекцију реалног раста БДП-а за 2020. годину на -2,3%. У мјесецу мају је та пројекција даље ревидирана на -2,9%, у септембру на -3,0%, а у марту 2021. на -4,1%. У документу ДЕП-ових пројекција из септембра 2021. наводи се да је, према службеним подацима БХАС, у 2020. години БиХ забиљежила реални пад БДП-а од 3,2% у односу на претходну годину.

Графикон 2.31. ДЕП: последње и претходне пројекције БДП и компоненти за 2020. (лијево) и 2021. (десно)

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ДЕП-а рађених у периоду од септембра 2019. до септембра 2021.

На лијевој страни Графикана 2.31. су представљене ДЕП-ове пројекције за 2020. годину израђене у периоду од септембра 2019. године, прије пандемије коронавируса, па све до посљедњих пројекција из септембра 2021. године, у којима подаци за 2020. нису пројекције него службени подаци о реализацији макроекономских индикатора, објављени од стране БХАС. Вријеме израде пројекција дато је на х оси графикана. На у оси графикана приказане су пројектоване стопе раста БДП-а, увоза, извоза и потрошње. Из графикана се могу јасно видјети корекције пројекција БДП-а и његових компоненти у протеклом рездобљу и њихово извршење.

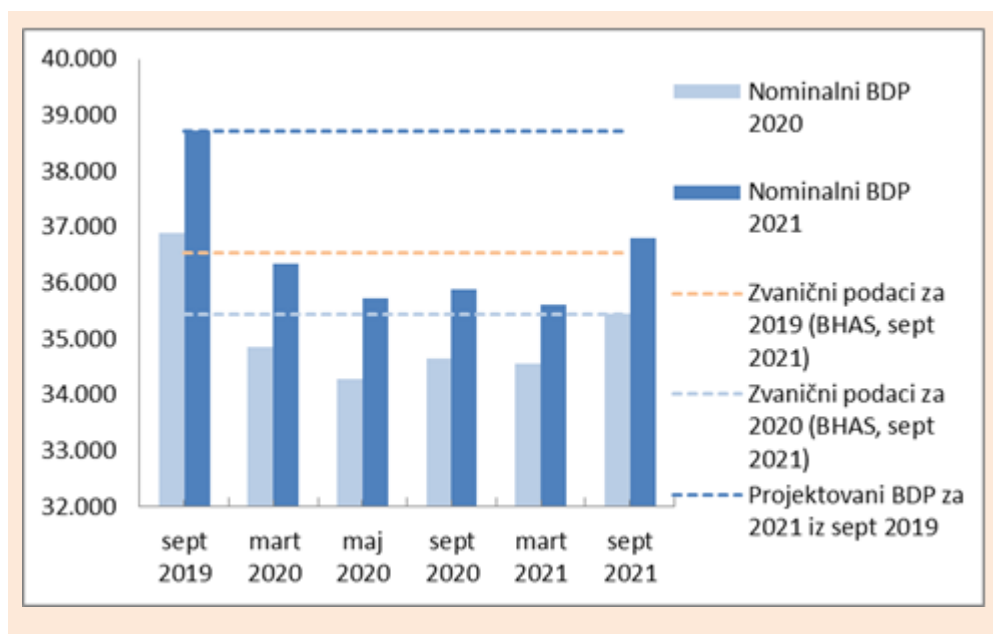
Ревизија БДП-а за 2021. годину: поређење са пројекцијама из септембра 2019. године

За разлику од пројекција за 2020. годину, пројектоване стопе раста БДП-а и његових компоненти за 2021. годину нису тако значајно ревидиране у протеклом периоду, изузев пројектованих стопа раста увоза и извоза (Графикон 2.31., десно). У периоду израде пројекција од септембра 2019. године (*прије избијања пандемије*) до септембра 2021. године, пројекције номиналне стопе раста БДП-а за 2021. годину снижене су за 1,1 п.п., док су пројекције реалне стопе раста БДП снижене за 0,5 п.п. У периоду израде пројекција од априла 2020. до марта 2021. године пројектоване стопе раста увоза и извоза нису значајно ревидиране, али су онда у септембру 2021. снажно повишене (Графикон 2.31., десно). Ако се, ипак, сагледају пројекције у апсолутним износима (Графикон 2.32.), може се закључити да је пројектовани износ номиналног БДП-а за 2021. годину у септембру 2021. доста нижи у односу на пројекције истог рађене у септембру 2019. године, што је посљедица доста ниже основице, односно реализације у 2020. години. Остварени номинални износ БДП-а у 2020. години је за 1,46 млрд КМ испод пројектованог износа за 2020. годину из септембра 2019. године.

Ревизија БДП-а за 2021. годину: поређење са пројекцијама из марта 2021. године

У односу на пројекције из марта 2021. године (претходне пројекције ДЕП-а), пројекције номиналне и реалне стопе раста БДП-а за 2021. годину повећане су за по 0,8 п.п.

Графикон 2.32. Пројекције номиналног БДП-а (ДЕП)

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ДЕП-а израђених у периоду од септембра 2019. до септембра 2021.

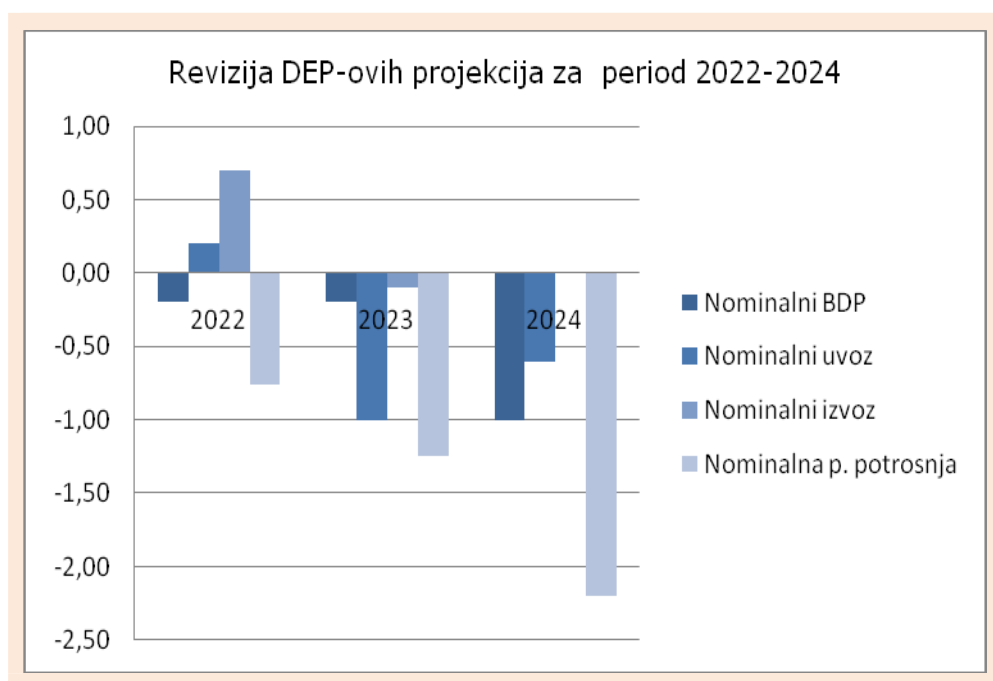
Напомена: На х оси је представљено вријеме израде пројекција, а на у оси пројектовани износ БДП-а. Подаци за БДП за 2020. годину из септембарских пројекција 2021. године представљају званичне податке БХАС, а не пројекције.

У апсолутним износима, пројекција номиналног износа БДП-а за 2021. годину је увећана за око 1,19 млрд КМ, што је последица веће реализације номиналног БДП-а за 2020. годину (службени подаци БХАС, септембар 2021.) од пројектованог износа истог из марта 2021. године за око 0,88 млрд КМ (Графикон 2.32., наранџаста испрекидана линија).

Ревизија пројекција за период 2022.-2024.: поређење са пројекцијама из марта 2021.

У односу на пројекције из марта 2021., пројекције номиналног раста БДП-а за 2022. и 2023. годину благо су ревидиране за по -0,2 п.п., док је пројекција истог индикатора за 2024. годину ревидирана за -1 п.п. Ревизија категорија БДП-а које су од највећег значаја за израду пројекција прихода од индиректних пореза приказана је на Графикону 2.33.

Графикон 2.33. Разлике ДЕП-ових пројекција из септембра и марта 2021. године за период 2022.-2024.

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ДЕП-а израђених у марту 2021. и септембру 2021.

ОМА, ревизија пројекција прихода од индиректних пореза

У складу са текућим трендовима наплате прихода и ревизијом пројекција макроекономских показатеља (ДЕП), ОМА континуирано ревидира своје пројекције прихода од индиректних пореза. У Табели 2.4. представљене су разлике пројекција у односу на претходне пројекције Одјелјења из априла 2021. године.

Табела 2.4. Разлике у односу на претходне пројекције из априла 2021. године

Графикон Врста прихода (нето)	Разлике у односу на претходне пројекције			
	у мил КМ			
	2021	2022	2023	2024
ПДВ	511,4	499,9	469,3	412,2
Акцизе	141,2	144,4	143,9	136,3
Царине	37,3	43,3	47,0	53,2
Путарина	62,2	66,1	69,7	72,9
Остало	5,1	4,9	4,7	4,5
УКУПНО	757,3	758,7	734,6	679,1

Извор: Пројекције ОМА (октобар 2021. и април 2021. године)

Ревизија пројекција за 2021. годину

Пројектоване стопе раста БДП-а и његових компоненти за 2021. годину нису тако значајно ревидиране у септембру у односу на март, изузев пројектованих стопа раста увоза и извоза (Графикон 2.31., десно). Пројекције номиналне и реалне стопе раста БДП-а за 2021. годину повећане су за по 0,8 п.п. У апсолутним износима, пројекција номиналног износа БДП-а за 2021. годину је увећана за преко милијарду КМ, што је последица веће реализације номиналног БДП-а за 2020. годину од пројектованог износа истог из марта 2021. године (вид. Графикон 2.32.).

У односу на пројекције Одјелења из априла 2021., израђене на основу тада пројектованог номиналног раста БДП-а од 3,1% и његових компоненти (ДЕП, март 2021.), пројектовани износ наплате индиректних пореза за 2021. годину је сада ревидиран за чак 757,3 мил КМ (Табела 2.4.).

Претходне пројекције индиректних пореза (ОМА, април 2021) биле су засноване на трендовима наплате до марта 2021. године, када су прикупљени приходи од индиректних пореза били **мањи за 4,2%** у односу на исти квартал 2021. Након првог квартала је услиједио снажан опоравак прихода, те је на нивоу другог квартала остварен раст од високих 31,5%, а у трећем кварталу од 23,8%. Иако су и претходне пројекције биле засноване на историјској сезонској схеми наплате која искључује 2020. годину са својим специфичностима, снажан раст прихода изнад свих очекивања и изнад пројектоване стопа раста БДП-а и потрошње, а који је услиједио након првог квартала, узрок је високе ревизије пројекција прихода од индиректних пореза.

Нето приходи од ПДВ ревидирани су навише за чак 511,4 мил КМ. Највише су ревидирани приходи од ПДВ-а на увоз, због високих стопа раста увоза, доста изнад ДЕП-ових очекивања у марту 2021, па чак и оних у септембру 2021. Према подацима УИО, у првих девет мјесеци 2021. године је остварен раст увоза од високих 23,7%. ДЕП-ова пројекција из марта предвиђала је номинални раст увоза на нивоу 2021. године од свега 4,8%.

Нето приходи од акциза ревидирани су за +141,2 мил КМ. Највише су ревидиране пројекције прихода од акциза на дуван (+80 мил КМ). Разлике прихода од акциза на дуванске прерађевине последица су претпоставке да ће продаја дуванских прерађевина углавном одражавати домаћу потрошњу цигарета, а није се очекивао опоравак потрошње нерезидената (дијаспоре, туриста, у транзиту) због мјера које ограничавају кретање у вријеме пандемије и уведених ограничења уноса дуванских прерађевина у Хрватску и остале чланице ЕУ. Међутим, текући трендови на тржишту дуванских прерађевина указују на раст потражње за цигаретама, из чега се може закључити да је дошло до опоравка потрошње нерезидената, углавном због либералнијих мјера при уласку у БиХ и знатно боље туристичке сезоне у

БиХ у 2021. односу на 2020. Други разлог је појачана прекогранична потрошња нерезидената из Хрватске у угоститељским објектима, ноћним клубовима и другим објектима из индустрије забаве у БиХ појасу са Хрватском због рестриктивних мјера и ограничења у наведеним дјелатностима у Хрватској.

Због позитивних трендова наплате изнад очекивања у априлу прошле године и ревизија пројекција ДЕП-а, приходи од акциза на деривате нафте ревидирани су за +47,2 мил КМ, приходи од акциза на алкохол и пиво за +8,2 мил КМ. Мање позитивне ревизије извршене су и на осталим категоријама акциза (безалкохолна пића, кава). Приходи од путарине ревидирани су за +62,2 мил КМ.

Нето приходи од царина ревидирани су за +37,3 мил КМ због раста увоза доста изнад очекивања ДЕП-а из марта 2021 (Графикон 2.31., десно).

Ревизија пројекција за период 2022.-2024.

Пројекције прихода за 2022., 2023. и 2024. годину ревидиране су за +758,7 мил КМ, +734,6 мил КМ и +679,1 мил КМ, респективно. Ревизија је кумулативни резултат корекција у основици (2021. година), и ревизија стопа раста макроекономских показатеља за наведено период (Графикон 2.33.).

Ризици

Имајући у виду огромне непознанице у моменту израде пројекција о јачини и трајању шока узрокованог пандемијом вируса корона, те кориштене претпоставке (ДЕП, макроекономске пројекције), **истичемо да постоје значајни ризици за остварење пројекција прихода од индиректних пореза, при чему преовладавају ризици лошијег исхода.** С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету, остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2021.-2024. је подложно сљедећим ризицима: (1) свим ризицима за остварење пројектованих макроекономских показатеља (ДЕП) и (2) ризицима који се односе на саму наплату прихода од индиректних пореза и борбу против сиве економије.

Пројекције прихода од индиректних пореза су уско везане за пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а. Сви ризици које ДЕП спомиње у својим пројекцијама по аутоматизму представљају и ризике за пројекције прихода од индиректних пореза, пошто свако одступање реализације ДЕП-ових параметара од њихових пројектованих вриједности неизбјежно доводи и до одступања реализираних од пројектованих прихода од индиректних пореза. У ДЕП-у наводе⁵¹ да се ризици за њихове пројекције могу класификовати у двије групе, и то на спољне и унутрашње, при чему су спољни ризици доста извјеснији и утицајнији на кретање економског раста у БиХ. Присутност глобалне епидемије вируса корона и нови сојеви вируса представљају примарни ризик за реализацију ДЕП-ових пројекција. У спољне ризике убрајају евентуално продужавање кризе изазване коронавирусом и додатно слабљење привредне активности у земљама ЕУ које би се онда директно одразило на економски раст БиХ. Као унутрашње ризике за остварење својих пројекција у ДЕП-у наводе сложен систем доношења одлука у БиХ и спор темпо провођења структурних реформи у земљи. Такође наводе да би евентуална кашњења у имплементацији интервентних мјера услед пандемије вируса корона, парцијално провођење програмом предвиђених структуралних реформи, као и миграције младог и образованог становништва могло угрозити њихове пројекције макроекономских индикатора.

---

⁵¹ ДЕП, септембар 2021

У ризике који могу угрозити извршење пројекција наплате прихода од индиректних пореза у сфери политике и администрација индиректним порезима можемо убројати следеће:

- Слабљење борбе против црног тржишта дуванских прерађевина након окончања хармонизације порезног оптерећења цигарета у БиХ са стандардима ЕУ;
- Слабљење борбе против ПДВ превара, поготово у сфери поврата, који, у ситуацији пада запослености и неликвидности обавезника постају атрактивни за преваре;
- Измјене политике индиректног опорезивања које би могле довести до значајног пада прихода, као што су диференциране стопе ПДВ-а и акциза;
- Промјена режима наплате акциза на увозне дуванске прерађевине чији су ефекти посебно приказани испод у Поглављу III- Програмски сценарио пројекција.

I) ПРОГРАМСКИ СЦЕНАРИО ПРОЈЕКЦИЈА ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

Програмски сценарио пројекција индиректних пореза подразумијева примјену измјена Закона о акцизама у подручју дуванских прерађевина, које су усвојене од стране Управног одбора УИО⁵² и Савјета министара, те су прослијеђене Парламенту БиХ на усвајање⁵³.

Табела 2.5. Програмски сценарио пројекција прихода од индиректних пореза 2021.-2024., октобар 2021.

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektovana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija				2021	2022	2023	2024
	2020	2021	2022	2023	2024				
PDV	3.748,5	4.353,9	4.477,4	4.590,1	4.722,0	16,1%	2,8%	2,5%	2,9%
Akcize	1.303,5	1.454,5	1.391,4	1.527,5	1.566,7	11,6%	-4,3%	9,8%	2,6%
Carine	262,2	307,2	329,0	352,4	382,0	17,2%	7,1%	7,1%	8,4%
Putarina	583,7	657,9	680,2	704,1	730,1	12,7%	3,4%	3,5%	3,7%
Ostalo	32,3	37,4	37,4	37,4	37,4	15,6%	0,0%	0,0%	0,0%
UKUPNO	5.930,3	6.810,9	6.915,5	7.211,4	7.438,2	14,8%	1,5%	4,3%	3,1%
Namjenska putarina	-364,7	-411,2	-425,2	-440,0	-456,3	12,7%	3,4%	3,5%	3,7%
Sredstva za raspodjelu	5.565,6	6.399,7	6.490,4	6.771,3	6.981,9	15,0%	1,4%	4,3%	3,1%

Да би се измјене Закона примјењивале нужно је да, након што га Парламент БиХ усвоји, Управни одбор УИО, у складу са одредбама Закона, у року од 60 дана измијени проведбене прописе. С обзиром на то, чак и у случају да се измјене Закона усвоје у преосталом дијелу 2021. године, оне ће се примијенити у наредној фискалној години.

Измјене се односе на рокове обрачуна обавезе за акцизе и рокове плаћања акциза. Ефекти примјене нових правила у вези рокова плаћања акциза нису значајни када се ради о домаћим дуванским прерађевинама због ниског пондера домаће акцизе у структури укупно наплаћених прихода од акциза. Међутим, измјене Закона имају значајне негативне последице на динамику уплате акциза на увезене дуванске прерађевине. Примјењујући важеће одредбе Закона између тренутка преузимања акцизних маркица и плаћања акциза од стране увозника и момента увоза обиљежених дуванских прерађевина протекне најмање мјесец и по. Помјерање момента плаћања акциза на увозне дуванске прерађевине на

⁵²Измјене су усвојене на сједници УО УИО одржаној 22.3.2021.

⁵³[http://static.parlament.ba/doc/143370_\(B\)%20Prijedlog%20zakona.pdf](http://static.parlament.ba/doc/143370_(B)%20Prijedlog%20zakona.pdf)

моменат плаћања увозних дажбина производи „празан“ интервал у динамици наплате акциза на дуванске прерађевине од најмање мјесец и по од тренутка примјене измјена Закона.

Прелазак са старог на нови режим наплате ће проузроковати велике једнократне губитке прихода од акциза. Статичка процјена губитака прихода од акциза базира се на просјечној мјесечној уплати акциза на увезене дуванске прерађевине у 2020. Према наведеној процјени губитак прихода од акциза на дуванске прерађевине због помјерања рокова за плаћање за увознике износиће најмање 100 мил КМ, што представља 1,5 процентих поена пројектованог раста у 2022. години (вид. Табела 2.5.).

Износ губитака може бити и већи уколико је интервал између плаћања акциза при преузимању маркица и увоза дужи од мјесец и по, те уколико се повећају количине увезених дуванских прерађевина у односу на базну 2021. С обзиром на значајан удио акциза на дуванске прерађевине у укупним индиректним порезима, примјене измјена Закона могу изазвати мањи поремећај у финансирању буџета ентитета и Брчко Дистрикта.

Фискални циљеви и фискалне политике у БиХ

Ниво и структура јавне потрошње

Ниво јавних расхода, као удио у БДП-у, у периоду 2022.-2024. године треба смањивати с циљем да ниво јавних расхода консолидовано на нивоу БиХ буде испод 40% БДП-а.

Табела 3.1 Укупни јавни расходи у БиХ у периоду 2021.-2024. године (у мил. КМ)

Расходи	2021	2022	2023	2024
Институције БиХ	1.022,4	1.069,3	1.057,9	1.070,4
Федерација БиХ	9.982,2	10.213,9	10.478,9	10.781,8
Република Српска	5.454,9	5.493,7	5.279,0	5.231,3
Брчко Дистрикт	266,5	256,0	262,2	270,9
Укупно расходи (консолидовано)	16.726,0	17.032,9	17.078,0	17.354,4
БДП	36.806,0	38.447,0	40.094,0	41.907,0
Институције БиХ	2,8%	2,8%	2,6%	2,6%
Федерација БиХ	27,1%	26,6%	26,1%	25,7%
Република Српска	14,8%	14,3%	13,2%	12,5%
Брчко Дистрикт	0,7%	0,7%	0,7%	0,6%
Укупно у БДП-у	45,4%	44,3%	42,6%	41,4%

Извор: Обрачун Савјетодавне групе Фискалног савјета БиХ

У периоду 2022.-2024. година потребно је учинити додатне напоре како би се промијенила структура јавне потрошње у правцу јачања капиталних инвестиција, а на терет смањења текућих расхода. Наравно, не смијемо заборавити посљедице које трпи првенствено реални сектор, па тако и буџети свих ниво власти у БиХ као посљедица пандемије изазване вирусом корона. С тим у вези, са посебном резервом треба узети све наведене процјене и пројекције, које ће можда у неком моменту захтијевати и ревизију Глобалног оквира фискалног биланса и политика у БиХ за период 2022.-2024. година, а посебно његових кључних одредница.

Табеларни преглед оквира буџета

Структура расхода буџета је илустративна и оквирна, а свакунивовласти у складу са усвојеним политикама утврђује коначну структуру расхода и прихода у својим ДОП-овима и годишњим буџетима. У Табличном прегледу оквира буџета (у наставку) дат је консолидовани преглед прихода, расхода, финансирања и примарног биланса за период 2020.-2024. година, односно преглед за Институције БиХ, Републику Српску, Федерацију БиХ и Брчко Дистрикт, те консолидовано за БиХ.

Извјештај укључује:

- приходе, расходе и финансирање буџета Институција БиХ (Табела 3.2);

- приходе, расходе и финансирање буџета Републике Српске (фонд 01) и фондова 02 до 05; приходе, расходе и финансирање корисника буџета Републике који послују путем властитих банковних рачуна изван ГКТ; приходе, расходе и финансирање буџета јединица локалне самоуправе; приходе, расходе и финансирање финансијских планова фондова социјалне сигурности; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ЈП “Путеви РС” и ЈП “Аутопутеви РС”, те ино пројекте, средства “есцроу” рачуна и путарине (Табела 3.3);
- приходе, расходе и финансирање буџета ФБиХ; приходе, расходе и финансирање буџета кантон; приходе, расходе и финансирање буџета општина и градова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ванбуџетских фондова и жупанијских дирекција за цесте; приходе, расходе и финансирање јавних предузећа и ино пројекте. (Табела 3.4) и
- приходе, расходе и финансирање буџета Брчко Дистрикта и фондова у Брчко Дистрикту (Табела 3.5).

Напомена: Приликом поређења извјештаја по нивома треба водити рачуна о разликама у обухвату података.

Институције БиХ

Табела 3.2. Оквир буџета институција БиХ (у мил. КМ)

Институције БиХ	Извршење 2020	План 2021	План 2022	Пројекција 2023	Појекција 2024
Приходи	942,6	927,2	1.011,5	1.018,9	1.038,2
Порески приходи	780,0	780,0	865,5	865,8	866,0
Индиректни порези	780,0	780,0	865,5	865,8	866,0
Директни порези					
Остали порески приходи					
Доприноси					
Грантови и трансфери	15,5	0,7	0,6	0,6	0,6
Остали приходи	147,1	146,5	145,4	152,5	171,6
Расходи	984,1	1.022,4	1.069,3	1.057,9	1.070,4
Бруто плате и накнаде	687,8	723,6	814,1	819,8	824,3
Издаци за материјал и услуге	141,9	189,6	188,2	170,4	190,4
Камате	0,9	1,0	0,9	0,8	0,5
Субвенције, социјална давања и трансфери	53,2	26,2	16,2	16,2	13,5
Остали расходи	14,9	30,2	13,1	15,0	13,9
Нето издаци за нефинансијску имовину	85,4	51,8	36,9	35,8	27,8
Биланс	-41,5	-95,2	-57,7	-39,0	-32,3
Финансирање	41,5	95,2	57,7	39,0	32,3
Унутарашње	46,0	99,9	62,0	17,0	15,9
Отплата унутарашњег дуга	0	0,0			
Остало (+/-)	46,0	99,9	62,0	17,0	15,9
Вањско	-4,5	-4,7	-4,3	-16,0	-3,7
Повлачење ино кредита	0,0	0,0			
Отплата главнице ино кредита	-4,5	-4,7	-4,3	-16,0	-3,7
Непокривени вишак расхода		0,0	0,0	38,0	20,0

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

Република Српска

Табела 3.3. Оквир буџета Републике Српске (у мил. КМ)

РЕПУБЛИКА СРПСКА	Извршење 2020	План 2021	План 2022	Пројекција 2023	Пројекција 2024
Приходи	4.465,9	4.968,8	5.193,8	5.348,1	5.563,3
Порески приходи	2.400,1	2.697,7	2.852,3	2.983,7	3.107,9
Индијектни порези	1.913,5	2.165,6	2.272,4	2.379,8	2.475,2
Директни порези	451,4	488,9	526,9	552,4	578,6
Остали порески приходи	35,2	43,2	53,0	51,4	54,2
Доприноси	1.672,7	1.807,6	1.842,0	1.899,4	1.974,8
Грантови и трансфери	57,6	28,8	10,0	6,5	2,9
Остали приходи	335,4	434,7	489,4	458,5	477,7
Трансфери					
Расходи	5.046,7	5.454,9	5.493,7	5.279,0	5.231,3
Бруто плате и накнаде	1.092,9	1.150,3	1.251,8	1.259,4	1.265,5
Издаци за материјал и услуге	387,2	397,1	389,0	379,9	371,9
Камате	132,1	148,0	164,0	186,1	220,9
Субвенције, социјална давања и трансфери	2.517,9	2.686,8	2.669,2	2.701,9	2.732,4
Остали расходи	210,6	252,6	217,9	186,9	188,0
Нето издаци за нефинансијак имовину	706,0	820,1	801,8	564,9	452,5
Биланс	-580,8	-486,1	-299,9	69,0	332,0
Финансирање	580,8	486,1	299,9	-69,0	-332,0
Домаће	371,7	-444,0	-118,8	-415,8	54,6
Отплата унутрашњег дуга	-264,6	-467,8	-331,9	-320,7	-321,8
Остало (+/-)	636,3	23,7	213,0	-95,2	376,5
Вањско	210,8	930,2	418,8	346,9	-386,6
Повлачење ино кредита / средстава	439,6	1.182,5	687,8	1.080,6	44,2
Отплата главнице ино кредита	-228,8	-252,3	-269,1	-733,8	-430,8
Статистичка разлика и непокривени вишак расхода	-1,7	-0,1	0,0	0,0	0,0

Извор: Министарство финансија Републике Српске

Федерација БиХ

Табела 3.4 Оквир буџета Федерације БиХ (у мил. КМ)

ФЕДЕРАЦИЈА БиХ	Извршење 2020	План 2021	План 2022	Пројекција 2023	Појекција 2024
Приходи	8.803,0	9.645,6	10.083,5	10.520,9	10.962,4
Порески приходи	4.044,9	4.667,1	4.876,0	5.065,3	5.281,4
Индијектни порези	3.170,2	3.722,3	3.858,4	3.979,4	4.119,7
Директни порези	874,7	944,8	1.017,6	1.085,9	1.161,7
Остали порески приходи	0,0				
Доприноси	3.641,4	3.798,7	3.977,6	4.165,8	4.370,2
Грантови и трансфери	19,3	21,4	22,0	22,3	21,9
Остали приходи	1.097,4	1.158,4	1.207,8	1.267,5	1.288,9
Расходи	8.781,8	9.982,2	10.213,9	10.478,9	10.781,8
Бруто плате и накнаде	2.065,5	2.200,0	2.210,3	2.215,5	2.306,9
Издаци за материјал и услуге	1.918,4	2.192,4	2.195,3	2.239,3	2.284,0
Камате	105,4	143,8	174,4	186,8	198,1
Субвенције, социјална давања и трансфери	4.194,7	4.582,3	4.669,7	4.809,8	4.954,1
Остали расходи	198,4	352,4	366,9	350,2	356,4
Нето издаци за нефинансијску имовину	299,4	511,3	597,3	677,3	682,3
Биланс	21,2	-336,6	-130,5	42,0	180,6
Финансирање	-21,2	336,6	130,5	-42,0	-180,6
Домаће	-245,0	-303,8	-576,8	-484,0	-437,9
Отплата унутрашњег дуга	-245,0	-303,8	-576,8	-484,0	-437,9
Остало (+/-)					
Вањско	467,6	804,4	449,3	581,4	452,7
Повлачење ино кредита	922,5	1.266,8	900,6	1.197,8	1.080,5
Отплата главнице ино кредита	-454,9	-462,4	-451,3	-616,4	-627,8
Непокривени вишак расхода	-243,8	-164,0	258,0	-139,4	-195,4

Извор: Министарство финансија Федерације БиХ

Брчко Дистрикт**Табела 3.5 Оквир буџета Брчко Дистрикта (у мил. КМ)**

БРЧКО ДИСТРИКТ	Извршење 2020	План 2021	План 2022	Пројекција 2023	Појекција 2024
Приходи	242,0	263,1	259,8	267,5	277,3
Порески приходи	190,3	214,8	209,9	217,3	226,8
Индијектни порези	163,5	186,9	178,2	185,6	195,1
Директни порези	26,8	27,9	31,7	31,7	31,7
Остали порески приходи					
Доприноси	35,3	36,7	37,2	37,2	37,3
Грантови и трансфери	2,9	0,5			
Остали приходи	13,6	11,2	12,7	12,9	13,2
Расходи	264,2	266,5	256,0	262,2	270,9
Бруто плате и накнаде	84,8	93,7	99,4	99,4	99,5
Издаци за материјал и услуге	76,1	79,4	72,0	71,9	72,3
Камате	0,9	0,6	0,8	0,7	0,6
Субвенције, социјална давања и трансфери	97,9	81,3	80,1	80,1	80,2
Остали расходи					
Нето издаци за нефинансијску имовину	4,6	11,5	3,7	10,0	18,3
Биланс	-22,2	-3,4	3,8	5,3	6,4
Финансирање	22,2	3,4	-3,8	-5,3	-6,4
Домаће	5,8	6,1	5,7	5,7	5,8
Отплата унутрашњег дуга	-0,6	-0,6	-0,8	-0,7	-0,6
Остало (+/-)	6,4	6,7	6,5	6,4	6,4
Вањско	-1,5	-2,7	-10,3	-13,8	-17,0
Повлачење ино кредита	6,5	5,0			
Отплата главнице ино кредита	-8,0	-7,7	-10,3	-13,8	-17,0
Непокривени вишак расхода	17,9	0,0	0,8	2,8	4,8

Извор: Дирекција за финансије Брчко Дистрикта

БиХ: консолидовано**Табела 3.6 Консолидовано БиХ (у мил. КМ)**

БИХ	Извршење 2020	План 2021	План 2022	Пројекција 2023	Појекција 2024
Приходи	14.453,6	15.804,7	16.548,6	17.155,4	17.841,3
Порески приходи	7.415,3	8.359,6	8.803,7	9.132,1	9.482,1
Индиレクトни порези	6.027,2	6.854,8	7.174,5	7.410,6	7.656,0
Директни порези	1.352,9	1.461,6	1.576,2	1.670,0	1.772,0
Остали порески приходи	35,2	43,2	53,0	51,4	54,2
Доприноси	5.349,4	5.643,0	5.856,8	6.102,4	6.382,3
Грантови и трансфери	95,3	51,4	32,6	29,4	25,4
Остали приходи	1.593,5	1.750,8	1.855,3	1.891,4	1.951,5
Расходи	15.076,8	16.726,0	17.032,9	17.078,0	17.354,4
Бруто плате и накнаде	3.931,0	4.167,6	4.375,6	4.394,1	4.496,2
Издаци за материјал и услуге	2.523,5	2.858,5	2.844,4	2.861,5	2.918,6
Кamate	239,3	293,4	340,1	374,4	420,1
Субвенције, социјална давања и трансфери	6.863,7	7.376,6	7.435,2	7.608,0	7.780,2
Остали расходи	423,9	635,2	597,9	552,1	558,3
Нето издаци за нефинансијску имовину	1.095,4	1.394,7	1.439,7	1.288,0	1.180,9
Биланс	-623,2	-921,3	-484,3	77,3	486,7
Финансирање	623,2	921,3	484,3	-77,3	-486,7
Домаће	178,5	-641,8	-627,9	-877,1	-361,6
Отплата унутрашњег дуга	-510,2	-772,2	-909,5	-805,4	-760,3
Остало (+/-)	688,7	130,3	281,5	-71,8	398,8
Вањско	672,4	1.727,2	853,5	898,5	45,5
Повлачење ино кредита	1.368,6	2.454,3	1.588,4	2.278,4	1.124,7
Отплата главнице ино кредита	-696,2	-727,1	-735,0	-1.380,0	-1.079,2
Статистичка разлика и непокривени вишак расхода	-227,6	-164,1	258,8	-98,6	-170,6

Извор: Обрачун Савјетодавне групе Фискалног савјета БиХ

Горње границе задужења буџета

Ограничења износа дуга на свим нивома власти у Босни и Херцеговини утврђена су законима, и то:

- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, број 52/05),
- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 71/12, 52/14, 114/17, 131/20 и 28/21), и
- Законом о дугу, задуживању и гаранцијама у Федерацији Босне и Херцеговине (“Званичне новине Федерације БиХ”, број 86/07).

Република Српска

Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 71/12, 52/14, 114/17, 131/20 и 28/21) утврђено је да јавни дуг Републике Српске (дуг Републике Српске, дуг јединица локалне самоуправе и дуг фондова социјалне сигурности) на крају фискалне године не може бити већи од 55% БДП-а оствареног у тој години (што према важећим процјенама Министарства финансија Републике Српске за 2022. годину износи 6.979,5 мил. КМ⁵⁴), док укупан дуг Републике Српске (јавни дуг Републике Српске, дуг јавних предузећа, Инвестиционо-развојне банке Републике Српске и институција јавног сектора) на крају фискалне године не може бити већи од 60% БДП-а оствареног у тој години (што према важећим процјенама Министарства финансија Републике Српске за 2022. годину износи 7.614,4 мил. КМ). Законом о допунама Закона о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 52/14) дефинисано је да се дуг настао на основу задужења за финансирање санације штете из Јединственог регистра, прописаног у Закону о фонду солидарности за обнову Републике Српске, изузима из ограничења која су прописана за укупан и јавни дуг Републике Српске.

Федерација БиХ

Укупан приход градова и општина у Федерацији Босне и Херцеговине остварен у 2020. години износи 871,7 мил.КМ.

Градови и општине се, у складу са одредбама Закона о дугу, задуживању и гаранцијама, могу дугорочно задужити уколико у вријеме одобрења задужења износ сервисирања дуга који доспијева у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције града и општине, не прелази 10% прихода остварених у претходној фискалној години. 10% прихода општина и градова остварених у 2020. години износи 87,17 мил. КМ, што представља законско ограничење укупног годишњег сервисирања обавеза свих градова и општина, с тим што се свака град/ општина појединачно може задужити уколико у вријеме одобрења дугорочног задужења износ сервисирања дуга који доспијева у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције града/општине, не прелази 10% прихода конкретног града/општине остварених у претходној фискалној години.

---

⁵⁴Процијењени БДП Републике Српске за 2022. годину износи 12.690 милиона КМ (процјена Министарства финансија Републике Српске)

Укупан приход кантон у Федерацији БиХ остварен у 2020. години износи 2.414,7 мил. КМ.

Кантона се, у складу са одредбама Закона о дугу, задуживању и гаранцијама, могу дугорочно задужити уколико у вријеме дугорочног задужења износ сервисирања дуга за укупан унутрашњи и спољни дуг и гаранције кантон које доспијевају у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције кантон, не прелазе 10% прихода остварених у претходној фискалној години и у оквирима укупних ограничења. 10% прихода кантона остварених у 2020. години износи 241,47 мил. КМ, што представља износ укупног могућег годишњег сервисирања свих дугова (обавеза) кантон, с тим што се свака кантон појединачно може задужити уколико у вријеме дугорочног задужења износ сервисирања дуга за укупан унутрашњи и спољни дуг и гаранције које доспијевају у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције кантон, не прелазе 10% прихода конкретне кантона остварених у претходној фискалној години.

Консолидовани приход Федерације БиХ и кантон у 2020. години износи 6.319,8 мил. КМ, од чега:

Федерација БиХ   3.905,1 мил. КМ

Кантона   2.414,7 мил. КМ

Федерација се може дугорочно задужити уколико износ сервисирања дуга за укупан унутрашњи и спољни дуг и гаранције које доспијевају у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције Федерације, заједно са ограничењима износа дуга кантон не прелазе 18% консолидованих прихода Федерације и кантон остварених у претходној фискалној години. Годишње сервисирање дуга Федерације и кантона може износити максимално 18% консолидованих прихода Федерације и кантон остварених у 2020. години, односно до 1.137,6 мил.КМ. Годишњи сервис дуга у 2020. години свих ниво власти у Федерацији БиХ може износити до 1.224,77 мил.КМ годишње, од чега:

- сервис дуга градова и општина до 87,17 мил. КМ (10% у односу на укупан приход у 2020. години)
- сервис дуга кантон до 241,47 мил. КМ (10% у односу на укупан приход кантон у 2020. години)
- сервис дуга Федерације БиХ до 896,13 мил. КМ, што представља разлику између 1.137,6 мил. КМ (колико износи 18% консолидираних прихода Федерације БиХ и кантон из 2020. године) и 241,47 мил. КМ (што је 10% прихода кантон остварених у 2020. години).